

NOVI GLAS

Občni zbor Zadružne kraške banke

Letos v znamenju pomembnih sprememb

stran 2

Foto dami@n

Poklon Ljubki Šorli Svetloba, ki ne ugasne

Letošnjega 30. aprila je minilo že petindvajset let, odkar je zapustila to "solzno dolino", v kateri je spila kar nekaj čaš pelina, tankočutna pesnica Ljubka Šorli (19. 2. 1910, Tolmin, 30. 4. 1993, Gorica). Veliko temnih senc je zasenčilo že njeno otroško dušo, ko je morala v divjanju prve svetovne vojne zapustiti rodno Tolminsko in se zateči v begunstvo na Jesenice. Nič ji ni bilo prizaneseno niti v času najhujšega fašističnega terorja. Črni škorenj jo je neusmiljeno tlačil in ji vzel ljubljene moža Lojzeta Bratuža, ki je v mukah odšel s tega sveta kot pravi mučenec fašistične strahovlade. Oba sta silno trpela samo zato, ker sta nadvse ljubila svoj slovenski narod in se kulturno razdajala zanj in bile vsa predana Bogu.

/str. 2
Iva Koršič

Pred volitvami Sem buden ali sanjam?

Pa smo le dočakali. Ponovno. In še enkrat več. Nekoliko nadrealistično. Ljubljanski župan Zoran Janković, ki je hkrati tudi (nekdanji) velekapitalist, je 1. maja ob prazniku dela na ljubljanskem Rožniku "proletarcem" predaval o domobrancih in partizanih. Le dober teden kasneje si je segel v roko z Erjavcem in sklenil predvolilno zavezništvo, ki ima na prvem mestu vprašanje sociale. A je pri tem "pozabil", da so bile njegove Stožice eden vidnejših primerov teptanja sociale in delavskih pravic. Pa še to: Janković je zavezništvo z Erjavcem sklenil, kljub temu da njegova Pozitivna Slovenija na volitvah sploh ne nastopa. Tako se leta 2018 v Sloveniji piše predvolilni scenarij..., kot bi se zatopili v enega od Kafkovih romanov. Nekje na meji med zavestjo, svetom sanj in absurdom. Ko junak ne ve, ali je metamorfoza realna ali namišljena. Stisk roke med Jankovićem in Erjavcem kaže na nekoliko drugačne anomalije.

/str. 3
kil

Papež v Nomadelfii in Loppianu Pristen okus po evangeliju

V zadnjem letu je papež Frančišek že večkrat obiskal grobove nekaterih italijanskih duhovnikov, ki so živeli evangelij dobesedno, bili predani revnim, zavrženim, zadnjim; nekateri izmed njih so svojčas imeli tudi težave z Vatikanom. Lani poleti je pomolil na grobu velikega italijanskega župnika Prima Mazzolarija in "revolucionarja" Lorenza Milanija, aprila letos se je poklonil "preroku upanja" Toninu Bellu. Prejšnji četrtek, 10. maja, je v enem samem jutru opravil neobičajna pastoralna obiska v Toskani: šel je v dve "evangeljski vasi", oazi pristnega krščanstva, kjer ljudje živijo v bratstvu in edinosti, v duhu blagrov, kot prve krščanske skupnosti, ki jih opisujejo Apostolska dela. Srečal se je z različnimi zgodbami in karizmami, ki pa imajo skupno odločno privolitev evangeliju, iskanje edinosti. "Da bi bili eno".

/str. 3
DD

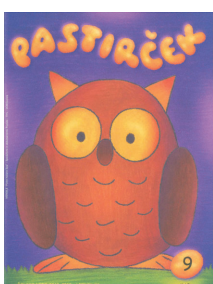
Na kavi s knjigo z Marizo Perat "Slovenski verniki smo predani Mariji"

V Katoliški knjigarni na goriškem Travniku je bila v sredo, 9. maja dopoldne, predstavitev nove knjige *Po romarskih stopinjah naših prednikov* avtorice Marize Perat; publikacija je izšla pri Goriški Mohorjevi. O knjigi se je z avtorico pogovarjal urednik Novega glasa Jurij Paljk. Kavoj je, kot vedno, ponudilo tržaško podjetje Primo Aroma, pokroviteljstvo pa je dala Javna agencija za knjigo Republike Slovenije. Mariza Perat se je rodila v Gorici, osnovno šolo je obiskovala v Pevmi, nižjo srednjo šolo in učiteljskega pa v Gorici. Po poklicu je učiteljica, poučevala je predvsem na Goriškem.

/str. 7
Katja Ferletič

Pastirček

Izšla je deveta, majska številka otroške revije Pastirček, ki govori tudi o Marijinem mesecu

4

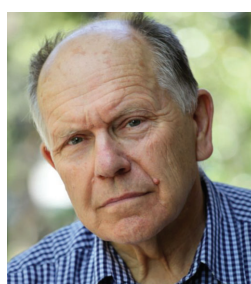
Srečanja pod lipami

Tokrat je bil večer posvečen raznoliki ženski literarni ustvarjalnosti pri nas

6

Medana

Objavljamo govor dr. Branka Marušiča o briškem pesniku Ludviku Zorzutu in njegovem času

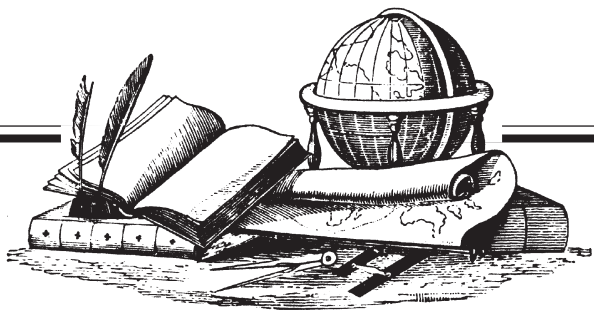
9

Majenca

V Dolini je prejšnji konec tedna ob prisotnosti predvsem mladih obrazov zaživel tradicionalni domači praznik

11

Opčine / Občni zbor Zadružne kraške banke

Odobritev balance in izvolitev članov v upravni odbor

Veliki dvorani visoke šole Sissa na Opčinah je v petek, 11. maja zvečer, nad 400 članov odobrilo bilanco Zadružne kraške banke, ki z združitvijo Zadružne banke Doberdob in Sovodnje z ZKB oktobra 2017, posluje s 14 podružnicami od Milj do Štandreja pri Gorici.

Predsednik upravnega odbora Adriano Kovačič je v poročilu predstavil širši kontekst, v katerem poslujejo zadružne banke. Reforma sistema zadružnih bank, ki pridobiva vedno bolj jasne oblike, naval novih evropskih zakonov, predpisov in smernice ECB (razmerje med nerednimi krediti in splošnimi krediti, kritje nerednih kreditov, cost income – razmerje med operativnimi stroški in maržo pri poslovanju) vedno bolj pogojujejo poslovanje zadružnih bank. Leto 2017 je bilo zahtevno, a tudi leto 2018 z uvedbo novih knjigovodskih kriterijev IFRS9 in nove regulative MIFID2 zahteva več organizacijskih, informacijskih in upravnih prilagoditev.

Predsednik Adriano Kovačič je izpostavil vrsto posegov in pobud, ki jih je ZKB izvedla v letu 2017 v korist komitentom in članom banke: uvedbo samopostrežnega avtomata

Foto damj@n

(Easybanka 24h) na Opčinah in v Nabrežini, povišanje višine skupnega prispevka društvom (220.000 evrov), izlete za člane, nagrade za najuspešnejše osnovnošolce in nižješolce, štipendija za člane in njihove otroke, sodelovanje z ZSSDI-jem pri pobudi Šport in šola, božični koncert za člane, članski glasnik, ZKB Starter – projekt, ki spodbuja mlade k ustanovitvi novih podjetij. Lucija Tavčar je predsednikovo poročilo obogatila s predstavitev delovanja skupine ZKB mladi, ki razvija pomladitev članstva.

Direktor ZKB Sergio Carli je članom predstavil posamezne postavke bilance 2017, ki se je končala z dobičkom v višini 1 mio in odraža več pozitivnih vidikov: zvišanje marže ob obresti od poslovanja s strankami, izboljšanje čistih provizij, znižanje administrativnih stroškov,

znižanje nerednih kreditov, povišanje kritja nerednih kreditov, povišanje kreditov in depozitov strank. Poročilo predsednice Nadzornega odbora Martine Malalan in predstavnika revizorske družbe BDO je sledila razprava, v katero je poseglo več predstavnikov. Predsednik deželne federacije zadružnih bank Graffi Brunoro je prisotnim članom predstavil pozitivne podatke poslovanja zadružnih bank v FJK in priporočal "urejenost" pri poslovanju z banko zaradi vse bolj strožjih zahtev nadzornih organov.

Pozdrave sta nato prinesla Robert Frandolič za SDGZ in Erik Masten za Kmečko zvezo. V vprašanju o poslovanju banke v letu 2017 sta posegla Klavdij Brajnik in Edi Kraus. Člani so na obredni zboru izvolili tri člane v upravni odbor: Barbaro Rudolf, Roberta Gantarja in Karin Hoban.

stovetila z njo in z globokim sočustvovanjem s pesničnimi izlivi srca ganljivo interpretirala *Venec spominčic možu na grob*, ki ga je Ljubka Šorli posvetila ljubljenu in v najlepših mladostnih letih umrlemu možu Lojzetu Bratužu. Pesmi je zaupala vse, kar je občutila ob bridki usodi, ki je razburkala njeno življenje, pa tudi vso trpkost, ki jo je moral prestat slovenski narod. Kljub vsemu je zapisala: "Uporno sem viharjem kljubovala", in dokler je ni smrt rešila življenjskih stisk, je mislila na moža: "Ljubezen moja brez miru te išče".

Pronicljiva interpretacija Sonje Mlejnik se je ob koncu vsakega soneta prelivala v glasbene intermezze (Pierre Dandrieu O filii et filiae), ki jih je na orgle izvajal mladi organist Roberto Squillaci. Uvod v večer je bilo občuteno petje MoPZ Mirko Filej, ki je pod taktirko Zdravka Klanjščka zapel šest pesmi, pet Boga v čast, zadnja pa je bila otožna *Kraguljčki* v uglasbitvi Lojzeta Bratuža. Ta skladba nam vedno prikljči v spomin tisti daljni žalostni februarjski večer leta 1937, ko so podgorski pevci zapeli Bratužu v slovo pod oknom bolnišnice. Moški glasovi, ki so polno zveneli v brezbiteriju cerkve, posvečene Janezu Krstniku, so se oglašili še ob koncu tega srečanja, ki se ga je udeležila tudi prof. Lojzka Bratuž, po smrti brata, prof. Andreja, l. 2011, edina članica družine Šorli-Bratuž. Zapeli so še štiri pesmi Mariji v čast. Prav k njej se je v najhujših časih zatekala Ljubka Šorli, iz ust katere ni nikoli izšla beseda mržnje, maščevanja, kljub temu da je prestala toliko gorja.

Izvoljeni voditelji naj bodo v iskreni skrbi za svoje ljudi

Nekoč reakcionar - danes populist?

V mojih mladih letih je bila beseda "reakcionar" na dnevnem redu onih žaljivk, ki jih je ena stran (beri leva) rade volje delila tistim, ki se niso (nismo) povsem ali delno strinjali s stalnimi trditvami, da je treba "zgraditi boljšo prihodnost", da je treba "ustvariti raj na zemlji", da moramo biti vsi enaki, tudi lenuhi, delomrzneži itd., le da smo za napredek in razvoj vsega miroljubnega človeštva. Kdor se ni povsem strinjal s takimi vizijami, kdorkoli je imel le najmanjšo kritično pripombo, je bil brz proglašen za "reakcionarja", "fašista" in v družbi, ki so jo oni v glavnem obvladovali, je bil takoj izoliran, in to je bilo še minimalno zlo, ki so mu ga storili.

Danes ni več v uporabi beseda "reakcionar", ampak neka druga tujka: "populist". Kdor ni z nami, je pač proti nam. Toda, kaj pravzaprav pomeni beseda "populist"? Poglejmo malo v slovar. Beseda ima izvor v rimskem izrazu "populus" in pomeni ljudstvo. Tej besedi je podobna grška "demos", kar prav tako pomeni ljudstvo. Kaj je tako slabega, če kdo misli, govori dela po ljudsko, kot si ljudstvo pač v tistem trenutku želi slišati, videti, delati? Smo vsi ljudje. Kaj je slabega v tem? Vsi voditelji so hoteli biti na strani ljudstva, saj bi drugače ne imeli opore pri svojem javnem delu. Misleci, filozofi,

asketi so se lahko umikali v strogo zasebnost, javni voditelji pa tega ni mogel, ni smel storiti, vedno je moral biti, če je hotel ljudsko oporo ohraniti na zaželeni ravni, ob svojem ljudstvu, ob svojem narodu, ob svojih državljanih, onim dobrostoječim kakor seveda, in še bolj, onim v stiski. Kakšen voditelj bi sicer bil! Kdo je bil večji "populist" od Julija Cezarja, ki je brez obotavljanja vdril v takratno Galijo, jo po krajšem boju zavzel, "okupiral" bi rekli danes, nato pa takoj brzojavil v Rim, da je zmagal. Veni, vidi, vici - natanko tako je zapisal v svojem materinem jeziku in ljudstvo v Rimu se je opijanjalo od nove Cezarjeve, to je rimske zmage. Kaj ni bil to "populizem" in bahaštvo zraven? In vendar je ta njegov stavek "prišel, videl, zmagal" še danes zapisan z debelimi črkami v zgodovinskih knjigah in nobenemu še na um ne pade, da bi Julija Cezarja označil za "populista". Tudi se nihče (ali pa le malokdo) vprašuje, koliko mrtvih, na eni in drugi strani, je bilo po končani bitki na takratnih širnih galskih poljanah. Tisoč več, tisoč manj, kaj pa je to v primeru s slavno zmago, saj so zmagovalci vedno "ovenčani s slavo in herojstvom", od pamtiveka vse do današnjih dni. Mrtvi na bojnih poljanah pa postanejo tako in tako le številka, kvečjemu zasidrani v srcih vdov, mater, nepreskrbljenih

otrok.

Govoriti danes o "populizmu" in "populistih", kot to radi počenajo, je večkrat mlatenje prazne slame in ponavljanje istih, že povsem oguljenih fraz, kot je bila v mojih dneh ona o "reakcionarjih". To me zelo spominja na pregovor oziroma ljudski rek "kdor drugega ne ve ali ne zna, o vremenu govori". Tako je modro dejal tudi naš genialni pesnik France Prešeren: Kdor drugega govoriti ne zna, o vremenu trobi.

Kdor je aktiven v političnem ali drugem javnem delovanju, bi se moral izogibati že oguljenim besedam, ponavljajočim se frazam, ki nič ne pomenijo in hočejo samo očrniti in tako nevtralizirati le svoje drugačnemisleče antagoniste, ki skušajo na nezapleten način iskati novih poti, novih rešitev za svoje ljudi in enako misleče sohrzavljane. Vsaka družba zaide prej ali slej v razne krize, gospodarske, socialne, verske, tako kot danes celotna naša družba, a od ljudstva izvoljeni voditelji naj pri tem ne iščejo nizkotnih udarcev proti svojim sogovornikom, ampak naj si raje prizadevajo biti v iskreni skrbi za svoje ljudi, zato naj z jasnimi in čistimi besedami, ki bodo vsem razumljive, iščejo hitrega in dostojnega izhoda iz današnje krize, ki ji še vedno ni videti - tudi v naših krajih ne - pravega in niti lepega konca.

Drago Štoka

S 1. strani / Cerkev sv. Ivana v Gorici

Svetloba, ki ne ...

Čeprav je ogromno pretrpela, da je zaradi tega postala že kar simbol vseh ponižanih, razžaljenih in trepih primorskih žena med fašizmom, ni bilo iz njenih ust nikdar slišati besede sovraštva. Vse je prestajala dostojanstveno in do konca svojih dni verjela v Božjo ljubezen. Iz njene neizmerne bolečine ob izgubi dragega moža so vzklipe pesmi, polne ljubezni in srčnosti. "Nemi ostrmimo nad njenimi pesmimi, pred nami zaživi evropski mrak prejšnjega stoletja in zdi se nam do kraja neverjetno, kako je preprosta in nežna, kot je bila, sploh mogla preživeti vse, kar se ji je zgodilo", je zapisal Janez Povše v eseju *Ljubka Šorli - Svetloba srca in pesmi*, ki je objavljen v zborniku *Ženska literarna ustvarjalnost na Primorskem* (uredila ga je prof. Marija Pirjevec, izšel je pri tržaški Mladiki ob sodelovanju slavističnega društva Trst-Gorica-Videm). V njem Povše citira tudi pesničine misli, med drugimi tudi to: "Pesem je bila vse-kakor svetilka na poti mojega življenja. Ali pa nekaj skrit kotiček, kamor sem se zatekala in kjer mi je s poezijo zasijala luč, svetloba". To svetlobo so začutili tudi poslušalci, ki so se zbrali v nedeljo, 13. maja 2018, na dan Fatimske Marije, pozno popoldan v cerkvi sv. Ivana v Gorici, kjer ima svoj sedež Slovensko pastoralno središče. Da bi z njeno poezijo zabeležila 25-letnico pesničinega odhoda k Bogu, sta duhovnjaja sv. Ivana in

MoPZ Mirko Filej iz Gorice priredila srečanje z naslovom *Venec spominčic možu na grob*. Z istoimenskim recitalom sta organizatorja v goste povabila Ljubiteljsko gledališče Teharje Celje. Režiser Peter Simoniti, ki je po rodu Primorčanec - tudi njegova družina je med fašizmom morala oditi iz domačega kraja -, si je, kot je sam povedal sicer ne ravno številnim poslušalcem, ob branju sonetov Ljubke Šorli (knjižico je našel pri svoji teti Cveti Simoniti, ki je bila prijateljica in sošolka Ljubke Šorli) zamislil ta recital, ker ga je vsebina tako zelo presunila. Z igralko Sonjo Mlejnik ga je prvič izvedel l. 1993 v kapucinski cerkvi sv. Cecilije v Celju. Od tedaj sta z njim nastopila kakih 40-krat v raznih krajih v Sloveniji in zamejstvu, tudi na Korškem. Za prihodnost načrtujeta še nastope pri Slovencih v Zagrebu, na Reki in še kje. Sam o Šorlijevi meni, "da je bila sveta žena, ki je resnično živila evangelijsko zapoved ljubezni do vseh ljudi. Čeprav je ostala sama komaj 26-letna z dvema otrokoma, ni obupala. Mož pa je zmeraj živel v njej. V sonetnem vencu je vse oživel: tiha sreča ob poroki, še večja ob rojstvu otroka, bojazen za možovo življenje in in največja izguba, njegova smrt. Sonetni venec Ljubke Šorli zmeraj pronica globoko v srce poslušalcev, ker je privrel iz ranjene pesničine duše. Sonja Mlejnik se je kot vselej z velikim spoštovanjem do pesnice in vsebine stihov poi-

Povejmo na glas

Ljubeča priporočila Ljubke Šorli

Zadnji dan v mesecu aprilu je pred petindvajsetimi leti od nas odšla Ljubka Šorli. Ko se po tolikem času spominjamo njene blage osebe, začutimo, da njeno življenje in ustvarjanje živita danes nemara močnejše kot tedaj, ko je bila še med nami. In temeljno sporočilo naše pesnice, ki še vedno osuplja in navdušuje, je v njeni zmagi nad vsakršnim nasiljem in ta zmaga je v tem, da se nanj ne odzovemo s povračilnim nasiljem, da torej v sebi presežemo tudi še tako upravičeno zamero, iz katere se potem rodi mržnja, iz nje sovraštvo in iz sovraštva maščevalnost. Ljubka Šorli se je iz trpljenja ob kruti izgubi svojega moža dvignila prav nad vse našete povračilne nagibe, kar se žal posreči malokomu, v celoti gledano pa sploh ni ali še ni splošen pojav. S to svojo držo je zagotovo vzgled vsem, posameznikom in celo narodom, ki v svojo škodo še danes poravnava zadane krivice s takšnim ali drugačnim obtoževanjem krivcev oziroma storilcev. In tako do pomiritve zelo težko ali nikoli ne pride, obračunavanje ali mržnja se prenašata iz roda v rod in v primeru narodovega življenja - ali še posebej znotraj njega - lahko zastupljata odnose desetletja in ne tako redko tudi stoletja. Rešiti se tega temnega kroga pa nikakor ni preprosto, kljub temu da vsi dobro vemo, da mržnja sproži naslednjo mržnjo in sovraštvo naslednje sovraštvo. Vendar navedeno spoznanje ni dovolj, da bi po sprejetih krivičnih in zlobnih udarcih dosegli v sebi pomiritev, odločilno je verjeti v smisel in blagor

dobrote in dobrega ter imeti to v izobilju. V odnosu do tega blagra se nam namreč naša zamera ne zdi lepa, kaj šele prijetna, mržnja je v primeri z dobroto in dobrim v nas neznošno obremenjujoča, sovraštvo je kot zagrenjena mračnost in maščevalnost za dušo rušilna smer, ki jo velja odločno odkloniti. In Ljubka Šorli je v blagor dobrote in dobrega verjela, se s tem rešila temnih nagibov v duši in bila zato poplačana s svetlobo, s sijem srca, sijem, ki od njega ne obstaja nič lepšega, in potem širila ta sij okrog sebe ter ga prelivala v svoje poezije. Ob vzhičenju nad vseslovenskim zborovanjem na Travniku 20. maja 1984 pa je začutila nujno izreči dvojce priporočil, ki naj jih v naše dobro nikdar ne pozabimo. "Le naprej stremimo, ne nazaj"! , torej obrnimo se v prihodnost, da bi se tako enkrat za vselej odmaknili od ran, ki smo si jih zadajali in bi jih radi v imenu sedanjih obračunavanj želeli kar naprej odpirati. In pa, "da bi ENO vedno se čutili", kar je namenjeno naši boleči slovenski razdeljenosti, ki nas še vedno ločuje in preprečuje, da bi res polno zaživel. O da bi vse lepo, kar nam je gospa Ljubka zapustila, v nas zares in čim prej prevladalo. Svet ne bi bil samo lepši, bil bi lep, naša medsebojni odnosi bi bili spodbudni in navdušujoči in v svetu ne bi bilo več mržnje, sovraštva, nasilja in nerazumevanja niti med narodi. In ne bi bilo več nikakršnih vojn, ki so že tolikokrat sejale temo smrti - bila bi ena sama za vse srečna svetloba.

Janez Povše

S 1. strani Sem buden ...

Pa pustimo za trenutek pri strani element "antijanšizma", ki sta ga vsekakor oba izrazila ob sklepanju dogovora. O pomanjkanju pogojev za koalicijsko povezavo s SDS sta se v prejšnjih tednih namreč izrekla že tudi Miro Cerar in Marjan Šarec: gre očitno za predvolilno potezo, ki jo precej splošno uporabljajo na levici, da bi priklicali volivce na volišča. In ta argument je celo pogostejši od programskih poudarkov, ki ga dajejo omenjene stranke.

Vrnitev odpisanega
Dogovor med Jankovičem in Erjavcem in (posredna) vrnitev Zorana Jankovića v državno politiko prinašata še nekaj dodatnih kratkih stikov, ki bi jih morala slovenska javnost opaziti (pa jih ne). Damijana Jankovića, sina Zorana Jankovića, ki je po očetovem vstopu na politični parket prevzel glavno besedo v družinskih podjetjih, so upniki poslali v osebni stečaj. Od njega terjajo dva milijona evrov iz naslova poroštev, ki jih je Damijan Janković dal za posojilo Hypo banke družinskima podjetjema Electa in Baza Dante. Opozoriti velja, da je več podjetij v sklopu matičnega holdinga Electa v zadnjih mesecih "uspešno" sklenilo prisilno poravnavo (zaradi insolventnosti) z upniki, ki so jim terjatve za več kot 20 milijonov evrov odpisali v višini 90 do 95 odstotkov.

Največji upniki so bili v teh primerih manjša prijateljska podjetja (!!!), ki so dejansko brez prometa in skoraj brez zaposlenih. Logično je seveda vprašanje, kako so lahko taka podjetja družini Janković finančno priskočila na pomoč z milijonskimi zneski? Ekonomske logike pri tem ni, še vedno smo v tistem karkovskem meglenem in nekoliko omotičnem svetu. Tega pa se številni slovenski volivci ne zavedajo: Janković namreč ni samo župan Ljubljane, je tudi podjetnik, ki je svoja podjetja spravil na beraško palico. Gre za podjetja, ki so v "zlatih časih" gradila Mercatorjevo infrastrukturo po Sloveniji (Electa) oziroma bila sredstvo, s katerim naj bi prav Janković izvedel menedžerski prevzem Mercatorja (podjetje KLM). Janković in Erjavec sta si enotna tudi v tem, da je potrebno domače gospodarstvo ohraniti v "domačih rokah". Tudi tukaj nič novega. Izpostavila sta primer NLB, ki da ga država ne sme prodati (kljub vsem ugotovitvam dveh preiskovalnih komisij, ki so nastale na temo zlorabe bančnega sistema). NLB je bila – seveda – vseskozi krava molznica za vse pomembnejše

propadle projekte. Podjetje Grep, glavni izvajalec Jankovićevih Stožic, je tako na primer na slabo banko prenesel 50 milijonov evrov slabih kreditov, ki jih je najel pri NLB. Grep je med družbeniki imel dve pomembnejši ljubljanski podjetji (obe sta veliko poslovali v ljubljansko mestno občino v času Jankovićevega

Stadion Stožice v Ljubljani

županovanja): Gradis skupina G je na slabo banko prenesla 1,6 milijona evrov, Energoplan pa še dodatnih 54 milijonov evrov. NLB je torej samo zaradi projekta Stožice v svojem portfelju imela več kot 100 milijonov evrov slabih kreditov.

Usluga upokojencem ali zavarovanje?
A pojdemo naprej. Erjavec in Janković sta med pomembnejšimi programskimi poudarki izpostavila tudi ustanovitev demografskega sklada. Da bomo jasni in jedrnati: v demografski sklad naj bi po novem preoblikovali

Kapitalsko družbo (Kad), ki delno upravlja s pokojninami in je delno tudi lastnik državnega premoženja. Demografski sklad naj bi prevzel osrednjo vlogo upravljanja državnega premoženja, ki ga zdaj ima SDH pod vodstvom Tržičanke Lidie Glavina (skupaj gre za približno 10 milijard evrov

premoženja). Demografski sklad naj bi z novim načrtom sestavil novo strategijo, katere deleže naj država ohrani in kako naj s prihodki od teh deležev (pretežno z dividendami, ki jih izplačujejo podjetja) država financira pokojninski sistem. To je predlog, ki ga je Desus že pred meseci uvrstil na politični dnevni red. Takrat ni prodr. Pred volitvami se upokojenci volivcem predstavljajo z demografskim skladom kot osrednjo temo svoje kampanje. To bo najbrž eden od pogojev za vstop Desusa v novo vlado. Janković je Erjavca na tej točki

povsem podprl. Pomislekov je seveda tukaj več. Izpostavimo samo dva. Pokojninska politika v Sloveniji ne bi smela biti odvisna od dotoka dividend, ki jih prinašajo državna podjetja. Resna pokojninska politika zahteva jasen načrt in strategijo, ki zajema celoten spekter vprašanja pokojnin. Drugi pomislek pa je povsem praktične narave: prejšnji teden je kitajsko podjetje Hisense objavilo ponudbo za prevzem Gorenja. Cena delnice, če bi Kitajci prevzeli večinski delež, bi bila 12 evrov, kar je po splošni oceni analitikov zelo dobra cena. Že omenjena Kapitalska družba (Kad) je lastnica dobrih 16 odstotkov Gorenja: ob morebitni prodaji bi za svoj delež zaslužila 50 milijonov evrov. A tega ne more storiti. Po zdajšnji strategiji državnih naložb, ki jo je pomagal pisati in sprejemati tudi Erjavec, je namreč delež v Gorenju opredeljen kot "pomembna naložba", ki jo Kad ne sme prodati. Obstaja torej tveganje, da se bo moral Kad odreči prihodku v velikosti več deset milijonov evrov. Hkrati je delež v višini 16 odstotkov z upravljalkega vidika nepomemben, ker je precej manjši od večinskega deleža (50 odstotkov + 1 delnica), pa tudi izrazito manjši od kontrolnega deleža (25 odstotkov + 1 delnica), ki daje delničarju besedo pri

pomembnejših odločitvah.

Paradoksi
Gojenje lastnih vrtičkov nas tako privede do tovrstnih paradoksov. Žal se taki vzorci ponavljajo na vseh področjih. V nedeljo je ponovno padel referendum proti uveljavitvi vladnega zakona o drugem tiru. Do nadaljnjega torej velja načrt, ki ga je zastavila zdajšnja vlada. Za 27 kilometrov trase naj bi bila po zdajšnjih načrtih cena milijarda evrov. Prvotne ocene so bile celo 1,4 milijarde evrov. In kdo upravlja ta projekt? Družba ZTDK, ki je bila ustanovljena namensko za drugi tir. Njen direktor pa je... Metod Dragonja. To je nekdanji minister v vladi Alenke Bratušek, nekdanji državni sekretar v kabinetu premiera Mira Cerarja in, kar je v tem kontekstu morda še zgovornejša, nekdanji vodilni kader podružnice NLB v Moskvi. Princip, po katerem si je Kad zaigral 50-milijonsko kupnino pri prodaji Gorenja kitajskim investitorjem, je na las podoben principu po katerem bi država za 27 km železniške trase porabila milijardo evrov. Po tem principu je delovalo tudi financiranje preplačanega avtocestnega križa, preplačanega projekta Teš 6 in kopanje luknje v bančnem sistemu. Ob tem principu se človek seveda lahko samo še vpraša: "Sem buden ali sanjam"? In žal v tem primeru ne gre za hamletovski dvom, niti za Descartesovo filozofijo, Kafkov roman ali film Christopherja Nolana. Ne, v tem primeru gre za čisto in golo resničnost.

S 1. STRANI Papež v Nomadelfii in Loppianu

Skupnosti s pristnim okusom po evangeliju

Najprej je obiskal Nomadelfio (v pokrajini Grosseto), kjer se je po pristanku helikopterja ustavil na grobu ustanovitelja skupnosti don Zena Saltinija (1900-1981). Zraven kamnov z imeni prebivalcev vasi je položil kamen s svojim imenom. Vsak izmed kamnov na grobnici je spomin, da so vsi tile "odvrženi kamni" brez velike vrednosti v očeh ljudi, "zelo dragoceni pa pred Bogom". Nomadelfia je kraj, kjer ljudje živijo v "družinskih skupinah", po več družin skupaj, in si pomagajo; prepoznajo se kot bratje in sestre v veri. Edini zakon je bratstvo. Nomadelfia je "preroška resničnost", ki želi uresničevati novo civilizacijo ter udejanja evangelij kot obliko dobrega in lepega življenja, je poudaril sveti oče med obiskom. Tkejo se vezi, ki so trdnjše od krvnih, sorodstvenih. Člani ne živijo ločeno, temveč v "družinskih skupinah", po več družin skupaj. Delijo si vsakdanje življenje, trud in paze, med sabo se podpirajo in se tako učijo odpustiti drug drugemu. Prebivalcem Nomadelfie je papež povedal, da želi izraziti svojo spodbudo njihovi skupnosti. Don Zeno se je z apostolsko gorečnostjo posvetil pripravi terena za evangelijsko setev, da bi lahko obrodil sadove novega življenja. Pri udejanjanju prenoviteljske moči

evangelija v vsakodnevno konkretnost je seveda srečal težave, toda imel je velike sanje, visok cilj: zakon bratstva. Don Zeno je želel postaviti na noge življenjsko skupnost, ki bi jo navdihoval zgled, načrtan v Apostolskih delih: "Množica teh, ki so sprejeli vero, je imela kakor eno srce in eno dušo. Nihče ni trdil, da je to, kar ima, njegova last, temveč jim je bilo vse skupno" (Apd 4,32). Papež je prišel spodbudit člane skupnosti, ki so ga sprejeli s toplino in v družinskem vzdušju, naj ostanejo taki, kot so, naj nadaljujejo s tem slogom življenja, naj zaupajo v moč evangelija in Svetega Duha. Še naprej naj z veseljem razvijajo govorico ljubezni: ta je edina, ki jo razumejo sirote ali osebe, zaznamovane s trpljenjem in stisko. Še naprej naj izkazujejo ljubečo

pozornost do ostarelih, tudi ko niso več pri dobrem zdravju. Še naprej naj udejanjajo vzor bratske ljubezni tudi preko vidnih del in znamenj v številnih kontekstih. Pred večkrat sovražnim svetom do idealov, ki jih je pridigal Kristus, naj odgovarjajo z veseljem in jasnim pričevanjem svojega življenja, ki ga navdihuje evangelij. Predsednik Nomadelfie Francesco Matterazzo je papežu spregovoril o don Zenu, ki je v povojnih letih sprejel okrog sebe pet tisoč otrok, sirot, revežev, od družbe zavrnjenih. Tako je nastalo "novo ljudstvo". Ljudi je učil, da bi živeli kot bratje, da pravičnost je zakon za vse. Hotel je začeti znova, živeti kot prve krščanske skupnosti, po blagih. In nastal je nov svet, seme, zgled, ki kaže na domet vere. Še danes je Nomadelfia, zvesta svoji poklicanosti, seme bratstva v svetu. Srečanje v Nomadelfii je bilo kratko, trajalo je le dobro uro in pol; toda pomensko in čustveno je bilo zelo bogato. Gotovo je zaznamovalo ljudi, pa tudi svetega očeta, ki so ga

naravnost presunili "obrazi velike družine s pristnim okusom po evangeliju". Še isto jutro je Francišek s helikopterjem prispel v Loppiano, mednarodno mestce gibanja fokolarov, ki ga je leta 1964 nedaleč od Firenc ustanovila Chiara Lubich, da bi tam živeli po idealih gibanja. Znano je tudi kot mesto-evangelij, mesto-dialog, mesto-šola, mesto-gora, Marijino mesto, v katerem živi 900 oseb 70 narodnosti. V svetišču Božje Matere Marije je papež položil šopek rož in nekaj časa molil. Na trgu pred cerkvijo je sledilo srečanje s skupnostjo. Najprej je zbrane nagovorila predsednica Marijinega dela Maria Voce, ki je poudarila, da imajo visoke cilje in da je vzajemna ljubezen zakon sožitja, nato je papež odgovoril na vprašanja, ki so mu jih postavili trije pari. Spodbudil jih je k iskrenemu in pogumnemu pričevanju ter kot pomemben izziv sedanjega časa izpostavil prizadevanje za kulturo srečanja in civilizacijo zaveze. Loppiano je označil kot odprto mesto, mesto v izhodu, kjer ni periferij. Izpostavil je temeljno kvaliteto v krščanskem življenju: obrazložil je, kako pomembno je imeti srce, ki je usmerjeno na Boga, verjeti v njegovo ljubezen, kajti njegova ljubezen prežene vsak strah, vsako skušnjava, da bi se skrili v mirno življenje, licemerstvo ali prefinjeno hinavščino. V odnosih in skupnosti je potrebno biti iskreni, pošteni, ne prestrašeni in ne leni, temveč iskreni in pogumni učenci v ljubezni in resnici, vztrajni pri uresničevanju odločitve za Boga in za novo življenje v Kristusu. Vztraj-

nost, trdnost in potrpežljivost ustvarjajo upanje. "Upanje pa ne osramoti" (Rim 5). Loppiano izraža lepoto Božjega ljudstva v bogastvu in raznolikosti svojih članov, različnih poklicev, družbenih in kulturnih izrazov. Mesto ima v središču evharistijo, izvir edinosti in vedno novega življenja; v očeh obiskovalcev se kaže tudi v svoji "laični preobleki": z obdelovanjem zemlje, podjetniško in industrijsko dejavnostjo, s šolami, z domovi za goste in ostarele, umetnostnimi ateljeji, glasbenimi skupinami, sodobnimi komunikacijskimi sredstvi itd. Družina, kjer si vsi prizadevajo živeti zapoved medsebojne ljubezni. Papež je fokolarom predlagal, naj formativnim središčem dajo nov zagon, s tem da jih odprejo za prostrano obzorja in jih ponesejo na meje: "Bistveno je vzpostaviti formativni načrt, ki povezuje posamezne programe, ki se konkretno dotikajo otrok, mladih, družin, oseb z različno poklicanostjo. Osnova in ključ vsega tega pa naj bo 'formativni dogovor', ki je osnova vsakega od teh programov in katerega prednostna metoda sta bližina in dialog".

Ključna beseda je bližina. Ni namreč mogoče biti kristjan brez drže bližine, kajti bližina se je zgodila v trenutku, ko je Bog poslal svojega Sina. Papež je poudaril tudi vzgojo za razvoj treh jezikov: glave, srca in rok. Treba se je naučiti prav misliti, čutiti in delati, je zatrdil. Zgodovina Loppiana je šele na začetku. Je majhno seme, ki je bilo položeno v brazde zgodovine in je že bujno pognalo, a razviti mora tudi močne korenine in roditi hranljive sadove, ki služijo poslanstvu utelešenja Jezusovega evangelija. To pa zahteva ponižnost, odprtost, sinergijo in tveganje. Fokolari naj si še naprej prizadevajo ne le za srečanje med kulturami in narodi, temveč tudi za epohalni izziv, izgradnjo kulture srečanja in globalne civilizacije zaveze. Evangelij je vedno nov, Jezusovo vstajenje prinaša mladost: zato moramo vedno "iti naprej z ustvarjalnostjo", ostajati zvesti izvirnemu navdihu in se pogumno podati na nove poti, kamor vabi Sveti Duh. Tako v Nomadelfii kot v Loppianu je papež sklenil svoje besede z iskreno prošnjo: "... In molite zame, ne pozabite na to!"

foto www.nomadelfia.it

Skrbno delovanje Slovenske karitas

Lani je v svoje programe vključila 165.000 ljudi

V različne programe Slovenske karitas je bilo lani vključenih skoraj 165.000 ljudi, od tega 30.000 otrok in 49.000 starejših. V obliki materialne pomoči, darov, dela prostovoljcev, sredstev Fiha, države in lokalnih skupnosti ter hrane iz Sklada za evropsko pomoč najbolj ogroženim so v letu 2017 pomagali skoraj 95.000 ljudem po vsej Sloveniji.

Kot je na novinarski konferenci, ki je bila 12. aprila v Vrbi pri Žalcu, povedal generalni tajnik Slovenske karitas Cveto Uršič, pri svojem delu s ljudmi v stiski v zadnjih letih ugotavljajo, da se med njimi povečuje število posameznikov, ki živijo sami. "Praviloma nimajo socialne mreže in se srečujejo z dolgoletno brezposelnostjo ali še nikoli niso bili zaposleni. V nekaterih primerih se kot posledica ali vzrok za revščino pridružujejo še težave v duševnem zdravju, vedenjske težave ali zasvojenost, zato se

težko vključujejo v obstoječe oblike aktivnega zaposlovanja", ugotavlja Uršič. Ob tem je opozoril na to, da je vse več tudi gospodinjestev z rednimi zaposlitvami, ki zaradi nizkih prihodkov potrebujejo materialno pomoč. Med njimi so v porastu tudi mlade družine, ki se srečujejo z akutnimi obolenji in težkimi boleznimi.

Ker se razmere od lani niso bistve-

no spremenile, so v omenjeni humanitarni organizaciji znova pozvali k spodbujanju takega okolja in sistemskih rešitev, v katerih bodo delavci dostojno plačani za svoje delo, pa tudi k izvajanju programov zaposlovanja tistih ljudi, ki so že več let brez dela in imajo zdravstvene ali druge omejitve in tako ne sodijo v programe aktivne politike zaposlovanja. Po besedah sodelavca karitas Pe-

tra Tomažiča je lani v njihovih dejavnostih sodelovalo skoraj 11.000 prostovoljcev, ki delujejo v 458 župnijskih karitas. Ti so ljudem v stiski razdelili 3497 ton hrane in skupaj podarili več kot 548.000 prostovoljnih ur. V obliki plačila najnujnejših položnic so lani pomagali 14.785 ljudem.

Skupna vrednost splošno-dobrodelnih in socialno varstvenih programov pomoči Slovenske karitas je v Sloveniji lani znašala skoraj 8,5 milijona evrov, za pomoč v tujini pa so namenili slabega pol milijona evrov. S sredstvi, zbranimi v akcijah za ta namen in razpisih za pomoč tujini, so pomagali predvsem v Afriki in na območjih Balkana.

Sicer pa karitas te dni že deseto leto zapored začena vseslovensko dobrodelno akcijo *Pomagajmo preživeti*, ki je namenjena predvsem materialni pomoči družinam in posameznikom v obliki hrane in plačila položnic. Boljše razmere v gospodarstvu po Uršičevih besedah sicer pozitivno vplivajo tudi na število prosilcev za pomoč, vendar to ostaja še vedno zelo visoko. Kot je povedal, letošnja akcija nosi prenovljen naslov *Pomagajmo preživeti in žveti*, zbrana sredstva pa bodo prvič namenili tudi za vključevanje in vračanje dolgotrajno brezposelnih ali nezaposljivih ljudi v družbo.

Lani so s pomočjo darovalcev v akciji zbrali 155.300 evrov, v desetih letih pa že več kot 1,8 milijona evrov, ki so jih škofijske in župnijske karitas uporabile za pomoč socialno ogroženim.

Za pomoč ljudem v stiski

Prostovoljci Karitas so zbrali 28 ton izdelkov

Prostovoljci Karitas so tudi letos dva vikenda v marcu pred izbranimi HOFER-jevimi poslovalnicami zbirali izdelke za otroke in družine v stiski. V štiridnevni akciji, ki je potekala na 57 lokacijah, je bilo skupaj zbranih skoraj 28 ton izdelkov, kar je slabih 12 ton izdelkov več kot v enakem času lani. Za lažjo predstavo smo z zbranimi izdelki in hrano napolnili 156 nakupovalnih vozličkov.

Pri HOFER-ju so ob tej priložnosti dejali: "Zavedamo se, da je potrebno na pomen solidarnosti opozoriti skozi celo leto in veseli nas, da smo se za tovrstno akcijo odločili tudi letos. Ob pomoči prostovoljcev Slovenske karitas smo lansko leto zbrali več kot 16 ton pomoči, letos pa smo število skoraj podvojili. Ob tem bi se radi iskreno zahvalili prav vsakemu, ki je prispeval".

(trajno mleko, olje, sladkor, moko, testenine) ter izdelke za higieno (pralni prašek, šampon, plenice in ostalo). V štirih dneh je 347 prostovoljcev, ob pomoči radodarnih posameznikov, zbralo skoraj 28 ton izdelkov, kar je slabih 12 ton izdelkov več kot v enakem času lani. Za lažjo predstavo smo z zbranimi izdelki in hrano napolnili 156 nakupovalnih vozličkov. Pri HOFER-ju so ob tej priložnosti dejali: "Zavedamo se, da je potrebno na pomen solidarnosti opozoriti skozi celo leto in veseli nas, da smo se za tovrstno akcijo odločili tudi letos. Ob pomoči prostovoljcev Slovenske karitas smo lansko leto zbrali več kot 16 ton pomoči, letos pa smo število skoraj podvojili. Ob tem bi se radi iskreno zahvalili prav vsakemu, ki je prispeval".

Pomembno je osveščanje

"Na Karitas na različne načine zbiramo pomoč za več kot 94.000 ljudi v Sloveniji, ki so v hudih materialnih stiskah. Vsaka tovrstna akcija in vsak dar je zato izrednega pomena. Pomembno pa je tudi osveščanje in utrjevanje pozitivnih navad pomoči sočloveku", poudarja Slovenska karitas in se zahvaljuje vsem prostovoljcem in darovalcem za zbrano pomoč. Vsi izdelki bodo namenjeni otrokom in družinam v stiski.

Deveta številka otroške revije Pastirček

Maj, Marijin mesec

Zdi se, da pomlad svoje najbolj pisane, opojno dišeče, preleste cvetke srčno razpira prav v mesecu maju, kot da bi želela svoje najzlahtnejše dragocnosti poklanjati Božji Materi v dar. Maj je kot en sam cvetni gaj. Na bolj senčnatih obronkih gozda zacvetijo drobne šmarnice – pisatelj Prežihov Voranc jih imenuje solzice - in daleč naokrog širijo svoje omamne vonjave, ki nas vabijo, naj se ob njih spomnimo na istoimensko pobožnost v čast Mariji. Oh, kako smo nekdanji otroci radi zahajali k šmarnicam! Ob koncu maja pa smo vsi dobili podobico v spomin na redno obiskovanje. V šoli in doma smo postavljali oltarčke, polne cvetja, da bi počastili Marijo. Tudi današnje otroke in odrasle vabijo šmarnice na srečanje z Brezmadežno. V mesecu maju, ki mu pravimo s slovenskim imenom veliki traven, se vrstijo tudi prva sv. obhajila. Urednik priljubljene otroške revije Pastirček, g. Marijan Markez, v deveti, majski Pastirčkovi številki čestita vsem prvoobhajancem z željo, da bi bil Jezus vse življenje njihov prijatelj. Želi pa tudi, da bi pridni risarji že začeli razmišljati, kaj bodo narisali za novo naslovno stran Pastirčka v šolskem letu 2018/2019. Podrobne napotke za razpis natečaja otroci najdejo na 15. strani majske Pastirčkove številke. Najlepše risbe bodo nagrajene, čim več jih bo Pastirček tudi objavil na svojih straneh.

Marijin maj je naslov štirikitične pesmice, ki jo je Božji Materi poklonila Nina Ambrož. Kapelico, posvečeno Mariji z Jezuškom, je ilustrirala O. B. Sredi dehtečega maja sta se rodila bratec in sestra, Maja in Maj... O njih poje pesmica

Berte Golob *Sredi maja*. Uglasbil jo je neutrudni Patrick Quaggiato, mali navdušeni pevci pa jo bodo lahko zapeli pod vodstvom poštvovalnih pevovodij. *Pozdrav Jezusu*, ki vodi naše korake in nas blagoslavlja, je naslov stihov, ki jih je napisala Berta Golob, ilustracijo cerkvice je pridala Danila Komjanc. Da je maj, ki mu pravimo tudi majnik, ves posvečen Mariji, razlaga skrbna zapisovalka marsičesa zanimivega, Pastirčkova sodelavka Mariza Perat. V pomenljivem zapisu pripoveduje,

kako so bili naši predniki vneti Marijini častilci in kako so bile šmarnice nekdanje izredno priljubljene. V naših krajih so jih prvič "obhajali 1. 1851 v bogoslovnem seme-nišču v Ljubljani". Prvi je uporabil ime šmarnice g. Janez Volčič, kaplan v Horjulu, blizu Vrhnike. Pri šmarnicah in prazniku Vnebohoda je dobila navdih ilustratorka Paola Bertolini Grudina za svojo rubriko

Čas za igro. Z začkom Timijem se bodo otroci na prijeten način, ob poimenovanju ilustriranih predmetov in iskanju oštevilčenih črk, pomudili pri verskih vsebinah. Prav te imajo v Pastirčku vselej vodilno vlogo. Bertolinijeva je z možem Walterjem Grudino tudi oblikovalka privlačno prikazanih zgodb iz Svetega pisma. Tokrat je na vrsti prizor iz Nove zaveze, ko je Jezus pomiril vihar na Galilejskem jezeru. Ob tem je preizkusil vero apostolov, ki je bila nihajoča in omahljiva, kot je večkrat naša. Da se moramo zmeraj zahvaljevati Očetu in Sinu in Svetemu Duhu, nas uči kratka molitev *Slava očetu*, ki jo podrobneje predstavlja Božo Rustja. Kako moramo spoštovati kruh, ki ga uživamo po božji dobroti in je sad dela človeških rok,

lepo opisuje zgodnica Berte Golob *Pohojeni kruh*. Ilustracijo, ki nam priključuje v spomin Cankarjevo črtico *Sveto obhajilo*, je dodala O. B. V primerne barve jo bodo odeli pridni risarji. S tem bodo kot vedno nadgradili Pastirčkove ilustracije in celotno majsko številko Pastirčka, da bo še lepša in bolj "njihova". Risba kruha oz. "sendviča" spremlja vsebino rubrike *Jezikoslovje*. Svoje jezikovno razmišljanje je Berta Golob pod podnaslovom *Sosedov zelnik* namenila besedam, ki jih, tudi zaradi nemarnosti ali lenobe, prevzemamo iz tujih jezikov, namesto da bi uporabljali lepi domači izraz. To si velja zapomniti, dragi učenci (pa tudi vsi ostali)!

Najmlajši Pastirčkovi bralci bodo lahko spet pomagali mali miški iz zagate. Tokrat je obiskala živalski vrt, pa so se ji imena živali pomešala med črke. Navazujoč se na noč knjige (23. april), Vesna Benedetič vabi bralce, naj si napravijo knjižni znak, "kažistran", iz kartončka s stilizirano glavicov sovice, žabe, muce itd.

Da moramo nevoščljivost, "ki nam v usta večkrat položi grde besede", izruti iz naših src, nas z besedo in privlačnimi ilustracijami opozarjata Nina Grudina in Paola Bertolini Grudina.

Tudi v mesecu maju lahko uživamo marsikatero sadje. A eno, tisto, ki ga je presenečena Eva našla v košarici, je tako zelo vabljivo... Katero je, boste sami spoznali, če boste prebrali rubriko *Katerine in Grazielle Zavavlav Sadje ob prave času*.

Pacek ("oče" mu je Walter Grudina) je tokrat vse postavil na glavo, ker gre pač vse narobe. Nujno potrebuje pomoč! Zadnje štiri strani majske številke Pastirčka so polne domišljijско bogatih risb Pastirčkovih dopisnikov. Med njimi pa je tudi velika fotografija z letošnje podelitve nagrade Vstajenje za leto 2017. Nagrado je za knjigo *Mali gledališki vrtljak*, ki je izšla kot 24. publikacija v zbirki *Pastirčkova knjižnica*, prejela Lučka Peterlin Susič, zelo zaslužna mentorica, režiserka in nasploh velika ljubiteljica gledališča in kulturnika. Iskreno ji čestitamo vsi Pastirčkovi prijatelji.

Iva Koršič

ZAKAJ PRAV JEZUS? (26)

PRIMOŽ KREČIČ

Vsebina Kraljevanja: Bog je tu! (26)

Jezus ni posebej povedal, kaj je Božje kraljevanje v svetu, ampak ga je razodel in uresničil s svojim oznanilom, odnos, čudeži, prijateljstvi. Božje kraljevanje je to, kar se je zgodilo v Jezusu, z Jezusom in po Jezusu. Veliki sodobni teolog Walter Kasper govori o treh vidikih Božjega kraljevanja: teološkem, odrešenjskem in eshatološkem, prihodnjem. Najbolj je mogoče zaobjeti podobo Božjega kraljestva v luči prilik, v katerih moremo začutiti, kako Bog dejavno deluje v svetu in med ljudmi.

Za mnoge raziskovalce Svetega pisma je osrednja beseda v Jezusovem oznanilu Oče, iz katere prihaja podaritev zveličanja v zgodovini kot usmiljenje in odpuščanje, za druge ima osrednji pomen bližnji prihodni poseg Boga v Jezusu. Božje kraljevanje izraža Jezusovo dokončno vedenje o Bogu kot Očetu in njegovem vodstvu zgodovine. Zlasti evangelist Janez predstavlja Božje kraljevanje kot vse, kar je povezano z Jezusom. Lahko ga sprejmemo, če ga zaviramo, se bo dalo drugim.

Predvsem pa kraljestvo ni posledica narave ali kulture, ampak je duhovni proces, ki izhaja iz Božjega načrta in človeškega sodelovanja. Božje kraljestvo se ne pusti poistovetiti z ničimer, kar je tuje Jezusu ali zunaj medosebnih odnosov. (CS 39)

Evangelist Matej prinaša v 13. poglavju sedem prilik, ki ponazarjajo različno uresničevanje tega kraljevanja v svetu. Prilika o sejalcu (v. 3-9) predstavlja Kraljestvo kot Božjo pobudo v zgodovini; prilika o ljuljki (v. 24-30) in prilika o mreži, ki jo vržejo v morje, (v. 47-50) govorita o Božji potrpežljivosti in rasti Kraljestva v razmerah, kjer je posejano dobro in zlo; prilika o gorčičnem zrnu (v. 31-32) napoveduje razmah in razvoj Kraljestva, ki je v začetku majhno kot to zrno; prilika o kvasu (v. 33) prikazuje izredno moč prekvašenja, ki ga ima Kraljestvo v zgodovini; prilika o skritem zakladu (v. 44) in prilika o dragocenem biseru (v. 45-46) opozarjata na potrebnost temeljne izbire in žrtve, ki sta potrebni za uresničenje Kraljestva. Poleg teh prilik o Božjem kraljestvu najdemo pri evangelistu Mateju še nekatere prilike, ki govorijo o Božjem kraljestvu: prilika o kralju in dolžnikih (Mt 18,23 sl.) poudarja potrebo medsebojne odprtosti za odpuščanje v Kralje-

stvu; prilika o gospodarju, ki ob različnih urah kliče delavce v svoj vinograd, (Mt 20,1 sl.) opozarja, da je Kraljestvo podarjeni dar, ki ga more človek svobodno sprejeti; prilika o kralju, ki kliče ljudi na svatbo svojega sina, (Mt 22,2 sl.) predstavlja povabilo vseh ljudi v Kraljestvo, obenem pa tudi notranjo pripravljenost na to povabilo; prilika o desetih devicah (Mt 25,1 sl.) kaže na čuječnost in budnost, ki sta potrebni za nepričakovani prihod Ženina, in njegovo povabilo v Kraljestvo Sina (Mt 22,2 sl.) predstavlja povabilo vseh ljudi v Kraljestvo, obenem pa tudi notranjo pripravljenost na to povabilo.

Pomembno je, da se uresničevanje Božjega kraljestva dogaja kot notranje osvoboditev od nesvobod in vsega zla, ki je povezano s človeškim življenjem. Jezus je začel vzpostavljati Božje kraljevanje, ki je osvobodilo od bolezni, revščine in smrti. V tem kraljevanju se odpuščajo grehi in se izganja hudi duh, končni čudež tega osvoboditve je porajanje vstajenja od mrtvih, ki je za vselej zapečatilo Božjo zmago in oblast na zemlji. Zato je z Jezusovim prihodom prekinjeno absolutno gospodovanje hudiča, greha in smrti. (Mt 12,28)

Višek razodetja Božjega kraljevanja pa je bil na križu, v Kristusovem trpljenju in smrti. Pred Pilatom in z napisom na križu je potrdil svoje kraljevanje s svojo zvestobo očetu in ljubeznijo do človeštva, za katerega je izkrvavel na križu. Ljubezen je tako dobila v enem izmed nas absolutno pobudo, smrt je ni mogla premagati in uničiti. V tem se je razkrilo kraljevanje odrešenjske ljubezni Boga, ki usmerja svet proti svoji izpopolnitvi, čeprav ga pri tem ovirata človekov greh in njegova hudobija.

Ta predlog novega kraljevanja se po vstajenju in binkošti postavlja pred vsakega človeka, ki je povabljen k odločitvi: ali se spreobrniti in sprejeti zahteve tega Kraljestva, postati Jezusov učenec ali pa pristati na temo in kraljestvo hudobnega duha. Tako Janez Krstnik kot Jezus sta začela svoje javno delovanje s povabilom k spreobrnjenju, ker je Božje kraljevanje postalo bolj očitno in blizu (Mr 1,15). S tem izzivom smo izzvani v času Cerkve, kjer se Božje kraljevanje širi na nove načine in z novimi duhovnimi sredstvi.

V Kopru, Portorožu in Piranu / Razstava slik Jureta Cihlarja

Zapisan ostaja kot pomemben krajinar in marinist

Do 24. junija 2018 je v Kopru, Portorožu in Piranu na ogled pregledna razstava slik znanega slovenskega akademskega slikarja Jureta Cihlarja. On sodi v tisto generacijo slovenskih likovnikov, ki je z odmikom od tedaj uveljavljenih "akademijskih" doktrin in s svežimi slikarskimi izrazi nacionalno slikarstvo uveljavila kot sestavni del tedanjega aktualnega svetovnega dogajanja. V času študija in po diplomi se je ukvarjal s karikaturjo, grafiko in ilustracijo, z vpogledom v njegovo celostno, več kot štiridesetletno ustvarjalno obdobje pa sledimo avtorjevi zgodnji zavestni odločitvi za klasični slikarski metje, torej za čopič in barve, čemur ostaja zvest do danes. V sodobni lokalni in nacionalni likovni umetnosti – kljub dobremu desetletju njegove izrazne zavzetosti s figuraliko – ostaja zapisan kot pomemben krajinar in marinist, torej nadaljevalec tradicije primorskega in slovenskega krajinarstva.

V sedemdesetih letih je bila v Cihlarjevi ustvarjalni zavzetosti zelo opazna subjektivno kritična

družbena problematika, to je njegova vpetost v sočasna dogajanja. Te močno izpovedne slikarske interpretacije je zasnoval tako, da mu je bila človeška figura glavni nosilec izraza in sporočila. Strokovnjaki so ga opre-

prašanja o vlogi človeka v njej. Z vzratnim pogledom na njegov kronološki razvoj, predstavljen tudi na razstavi v obeh razstaviščih Obalnih galerij Piran in v portoroški cerkvi ter v monografiji, je opazno vse večje za-

lin, ki so mu postale ne le njegov najljubši motiv, postale so mu strast za neštete interpretativne variacije. Vse pogostejše jih je upodabljal v neposrednem prostoru, v eksterieru. Čeprav se je leta 2006 preselil v Belo krajino, v Vinico, mu obmorska Istra še vedno ostaja ustvarjalni izziv za številne podobe.

Križev pot je Cihlar ustvaril leta 1985, ko se je umaknil v samoto: pol leta je namreč preživel v stiškem samostanu in se – očitno v meditativnem miru in tišini, v kontemplaciji poglobil v univerzalna vprašanja o rojstvu, življenju in smrti. S svetopisemskimi prizori na tradicionalnih štirinajstih postajah križevega pota (v tehniki akrilnih barv na platnu in v velikosti 100 x 120 cm) je upodobil globoko intimno doživljanje bolečine, žalosti in neizbežnega konca. Kompozicije so opredeljene z barvami, ki so utišane in zamolkle: zgodbe, katerih nosilke so prepoznavne biblijske figure, ki s svojimi stiliziranimi upodobitvami še poudarijo posebno vzdušje dostojanstvenega sprejemanja trpljenja, gledalca gotovo vzpodbudijo k

Jure Cihlar in njegov Križev pot v portoroški cerkvi (foto Mira Ličen Krmpotić)

delili kot ekspresivnega figuralika, ki se je spogledoval s tedaj aktualnimi smernicami. Hkrati pa se je v tem času vse bolj preusmerjal v klasične slikarske žanre, saj ga je v vsebinskem smislu vse bolj navdihovala prabitna narava s svojo neminljivostjo, močjo in energijo ter posledično

nimanje za temo obmorskega pejzaža, zlasti po letu 1973. Takrat se je namreč z družino preselil v Slovensko Istro, ki mu je postala novo domovanje za več desetletij. Odkrival je neštete – za likovnika tako dražljive motive iz primorske pokrajine, zlasti Sečoveljskih in Strunjskih so-

premišljevanju. Ta cikel je bil javnosti prvič predstavljen leta 2007 v okviru tradicionalnega projekta *Križev pot v piranskih cerkvah*, ko ga je avtor podaril za novo ludijsko cerkev.

Pregledno razstavo slik spremlja monografska publikacija Jure Cihlar z uvodnikom umetnostnega zgodovinarja Iztoka Premrova, tekstom in avtorjevo dokumentacijo kustosinje razstave Nives Marvin ter z biografijo Moja življenjska pot Jureta Cihlarja.

Kratka biografija

Rojen 8. 9. 1944 na Golniku očetu Čehu in materi Dalmatinki. Po končani Srednji šoli za oblikovanje se je leta 1965 vpisal na ljubljansko Akademijo za likovno umetnost, kjer je leta 1969 diplomiral iz slikarstva pri profesorju Francetu Miheliču.

Leta 1973 se je z družino za 33 let preselil v Portorož, leta 2006 pa v Vinico v Belo krajino, kjer še vedno živi in ustvarja.

Od leta 1970 je svoja dela predstavil na skoraj 70 osebnih razstavah ter sodeloval na številnih skupinskih doma in v tujini. Prejel je 18 nagrad, med drugimi že leta 1968 študentsko Prešernovo nagrado za grafiko, štirikrat je bil nagrajen na Mednarodnem slikarskem ekstemporu Piran ter leta 2005 stanovsko Nagrado ZDSLU in Hypo Alpe-Adria. Od leta 1960 do 1973 je redno objavljala karikature v Pavlihi, kjer je bil nekaj časa tehnični urednik. Zelo pogosto se udeležuje likovnih srečanj in kolonij. Njegova dela se nahajajo v številnih javnih in zasebnih zbirkah doma in v tujini.

Nives Marvin

Mira Ličen Krmpotić v treh razstaviščih

Foto JMP

Znana piranska likovnica in restavratorka Mira Ličen Krmpotić v teh tednih razstavlja svoja dela kar na treh razstaviščih: na skupinski

razstavi *Ljudi od stakla* v Muzeju antičnega stekla v Zadru (do 15. 10. 2018) so na ogled njene steklene skulpture, objekti in steklene Jaslice iz zbirke muzeja, v Viteški dvorani v ljubljanskih Križankah se predstavlja z osebno razstavo monumentalnih platen *Moja Istra, barvita videnja v gestualnem zapisu* ter ob 100-letnici smrti Ivana Cankarja so v cerkvi Sv. Trojice na Vrhniki razstavljene slike *Podobe iz sanj*, ki so avtorčin poklon velikemu pisatelju.

Rodila se je Maria con te

PRVI MARIJANSKI TEDNIK

Da bi živel vero v Jezusu z Marijo, dopusti, da te vsak dan spremlja Njena materinska navzočnost. Vsak teden pomembni aktualni dogodki, zgodbe in pričevanja, vezana na Sveto Devico, papeževe besede in njena pobožnost, novice iz svetišč, Marijin nauk v vsakdanjem življenju.

V TRAFIKI IN ŽUPNIJI
ZA SAMO 1 €

“Marija nam prinaša ljubezen, mir in veselje”

PAPEŽ FRANČIŠEK

NE ZAMUDI REVIJE MARIA CON TE

Kratke

Vabilo na obisk spominske svečanosti v Kočevskem Rogu

Kulturni center Lojze Bratuž prireja **2. junija 2018** obisk spominske svečanosti ob Breznu pod Krenom v Kočevskem Rogu. Po skupnem kosilu je načrtovan še voden obisk Muzeja Kočevjarjev v Občicah. Za informacije in obvezno prijavo pokličite tel. 0039 0481 531445 od ponedeljka do petka med 8.30 in 12.30 ali pa na info@centerbratuiz.org.

Svetloba in sence med 19. in 20. stoletjem – Snovanja 2018

“Klavir je najpopolnejše od vseh glasbil; njegova iznajdba je za glasbo to, kar je bila iznajdba tiska za poezijo”, je med 19. in 20. stoletjem izjavil znan irski pisatelj in glasbeni kritik George Bernard Shaw. Klavirski oddelek SCGV Emil Komel si je v letih pridobil posebno vlogo v didaktični ponudbi učencem. Najvišji izraz tega oddelka je razred ruskega pedagoga profesorja Sijavuša Gadjeva. Učencem tega razreda, ki se iz leta v leto izkazujejo in izstopajo na različnih državnih in mednarodnih tekmovanjih, je namenjen četrti koncert glasbene sezone Snovanja “Svetloba in sence med 19. in 20. stoletjem”. Poseben program večera bo povezal muzikolog Alessandro Argentini in predstavil skladbe skladateljev Chopina, Liszta, Debussyja, Rachmaninova in Prokofjeva. Prikazal bo publiki njihovo ustvarjalno pot od Pariza do Moskve. Na oder bodo stopili mladi pianisti Sara Lupi, Michela Sbueltz, Federico Breganti in Lorenzo Tomada. Gost večera bo devetnajstletni Alessandro Villalva, študent na prestižni avstrijski glasbeni univerzi Mozarteum v Salzburgu in do lanskega leta učenec profesorja Gadjeva na šoli Komel, dobitnik številnih nagrad na raznih državnih in mednarodnih tekmovanjih. Koncert bo v zgodovinski palači Lanthieri v Gorici v petek, **18. maja, ob 20.30**. Vstop bo prost.

Dan odprtih vrat na SCGV E. Komel

Slovenski center za glasbeno vzgojo E. Komel iz Gorice prireja v soboto, 19. maja, od 10.00 do 12.30, dan odprtih vrat. Ob 11. uri bo na vrsti glasbena pravljica Zajčkova hišica za otroke drugega in tretjega letnika vrtca ter prvega in drugega razreda osnovne šole. Učenci šole bodo recitali, peli in igrali na razna glasbila. Otroci, vabljeni v čudoviti svet glasbe!

Kulturni dom / 20-letnica Vokalne skupine Sraka

V nedeljo, 13. maja 2018, je bil v Kulturnem domu v Gorici koncert ob 20-letnici vokalne skupine Sraka iz Štandreža z naslovom Pesem nosim v srcu. Zаметki Vokalne skupine Sraka, ki deluje v KD Otona Župančiča iz Štandreža, segajo v leto 1997, ko je skupina šestih pevcev, ki so takrat prepevali v MePZ Otona Župančiča, bolj za šalo kot zares, od časa do časa kdaj zapela tudi v moškem sestavu. Že samo ime Sraka, ki se je nove pevske zasedbe kaj kmalu prišlo, kaže na to, da začetek ni bil najbolj spodbuden. A fantje so kljub temu vztrajali. Družili sta jih prijateljstvo in veliko veselje do petja. Prve korake je skupina opravila pod mentorstvom Pavla Durcika, ob koncu leta 2000 pa, ko je okrepila svoje vrste in postala oktet, je umetniško vodstvo prevzel Bogdan Kralj. Pod njegovim vodstvom, ki je trajalo vse do leta 2009, se je oktet prelevil v soliden šestnajstčlanski pevski sestav. V naslednjih letih sta vodstvo prevzela še Janko Ban in Matjaž Remec. Danes šteje Vokalna skupina Sraka enajst članov, že peto leto zapored jo uspešno vodi mladi glasbenik in skladatelj Patrick Quaggiato. Skupini je najbolj pri srcu slovenska ljudska pesem v priredbah različnih avtorjev, sega pa tudi po umetni.

Presenečenje večera je bil nastop znanega, priljubljenega kantavtorja Iztoka Mlakarja, sicer dramskega igralca, člana SNG Nova Gorica, ki je zapel tri skladbe ob spremljavi zbora. Priredil jih je Patrick Quaggiato.

KCLB / Srečanje pod lipami: Po poteh poezije primorskih Slovenk

O raznoliki ženski literarni ustvarjalnosti

V četrtek, 10. maja 2018, so na Srečanju pod lipami namenili večer ženski literarni ustvarjalnosti. Gosti srečanja *Poteh poezije primorskih Slovenk* so bili prof. Marija Pirjevec, prof. Vilma Purič, prof. Adrijana Pahor, Janez Povše ter urednica Mladike Nadia Roncelli. Na večeru, na katerem so se prisotni spomnili Ljubke Šorli ob 25-letnici smrti, so govorci predstavili pomemben zbornik *Ženska literarna ustvarjalnost na Primorskem*. To je zajetna publikacija, v kateri je zbranih 29 prispevkov različnih avtoric in avtorjev iz zamejstva in zdomstva, ki obravnavajo slovenske ustvarjalke od konca 19. stoletja

do sodobnosti. Knjiga zajema tudi predavanja s simpozija *Slovenska ženska ustvarjalnost na Primorskem*, ki ga je organiziralo Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm na Opčinah maja 2016. Vsebina zbornika je tematsko, vsebinsko in formalno zelo raznolika, saj osvetljuje žensko ustvarjalnost z vidika literarne zgodovine, jezikoslovja, leksikologije in tudi psihologije ter filozofije. Tudi pristopi in raznovrstne vrste mozaik, saj jo sestavlja več branj, interpretacij, pogledov, toda vsi ti kamenčki sestavljajo na koncu zelo izostreno, natančno in poglobljeno sliko ženske literarne ustvarjalnosti, je v uvodnih besedah povedala Nadia Roncelli.

Podroben opis nastanka in vsebine je prisotnim podala urednica zbornika prof. Marija Pirjevec. Najprej je povedala, kako je bilo težko za ženske v preteklosti

(tudi bližnji) ustvarjati, saj niso imele dostopa do izobrazbe in možnost pisanja in branja jim sploh ni bila dovoljena. Zdaj se

postaja svojega življenja z možem. Glede oblike se je navdihovala pri Prešernu. Zbornik se v prvem delu, ki je

je stanje zelo izboljšalo, toda ženske ostajajo še vedno prikrašane. Pomislimo na Prešernovo nagrado, ki sta jo od leta 1947 do danes prejeli samo dve ženski. Tudi naše pisateljice niso nikoli bile dovolj upoštevane, čeprav je v Trstu nastala prva ženska revija “Slovenka”, katere prva urednica je bila Marica Nadlišek Bartol, ki jo dobro vidimo na platnici zbornika. Potem so se začeli hudi časi, časi vojne in fašizma. Ustvarjanje je bilo neko liko ustavilo in se pričelo pozneje z mladimi intelektualci na Tržaškem, kot so bili Alojz Rebula, Vladimir Bartol in Boris Pahor. Prav Pahor je povabil ženska peresa, ko je začel objavljati revijo Zaliv. Vsekakor tudi takrat ženske niso izstopale, z izjemo Ljubke Šorli, ki je leta 1957 izdala prvo pesnitev, in sicer *Venec spominčic možu na grob*. Sonetni venec je nekaj izjemnega, tako po obliki kot vsebini. V njem je pesnica predstavila vse glavne

obsežnejši, osredotoči na sodobno primorsko žensko literaturo, ki se začenja v sedemdesetih letih; od takrat je bilo pri nas približno dvajset vidnih pisateljic. Te so zmogle zelo širok razpon vsebin, novih duhovnih orientacij in jezikovno stilnih prijemov. Očitnejši prelom na duhovno-idejni in stilno-jezikovni ravni se zasledi na začetku osemdesetih letih prejšnjega stoletja z Ivanko Hergold, in sicer v njenem romanu *Nož in jabolko*. S tem se je usmerila v modernizem in vplivala na mlajše generacije pisateljev. V zborniku je seveda tudi študij o posameznih avtoricah, kot na primer o Zori Tavčar, Evelini Umek, Jasni Jurčič, Bogomili Kravos. Drugi del pa je posvečen starejšim avtoricam, ki so se rodile ob koncu 19. in na začetku 20. stoletja, kot so Marica Nadlišek Bartol, Marija Mijot, Zofka Kveder in Neva Rudolf. Na koncu je v zborniku prikaz ženske ustvarjalnosti v

knjižnih izdajah obeh pomembnih tržaških založb, in sicer Mladike in Založništva tržaškega tiska, ki ga je napisala Nadia Roncelli. Celotno delo ima velik pomen, predvsem zato, ker je pri knjigi sodeloval krog sodobnih literarnih zgodovinarjev in poznavalcev te teme. Tematika zbornika je zgodovinska in hkrati aktualna, saj nam odpira razglede v družbeno, duhovno in jezikovno eksistenco slovenskega človeka v našem prostoru, tudi z int-

imne ženske strani, ki je bila doslej močno zatrta, je sklenila prof. Marija Pirjevec.

Sledili so posegi Janeza Povšeta, Vilme Purič in Adrijana Pahorja, ki so v zborniku prisotni z dragocenimi prispevki. Janez Povše je delil z občinstvom globoke misli o Ljubki Šorli, ki je doživela grozote obeh vojn. Bila je begunka v letih nežnega otroštva in se vrnila v Gorico konec vojne, a mir ni trajal dolgo, saj so se takoj

začeli uveljavljati sistemi, ki so hoteli z nasiljem ustvarjati nov svet. Odraščala je v tem vse bolj mračnem obdobju, si ustvarila družino z Lojzeto Bratužem, in ko sta imela otroka komaj tri in eno leto, se je nasilje zneslo nad možem, ki je v mukah umrl. Povše je povedal, kako spoštuje in občuduje moč pisateljice, ki je preživela pekel 20. stoletja, in kako je na nepopisno tragedijo svoje življenja odgovorila in se dvignila nad njo. Ni se odločila za temo upravičene zamere, sovrštva in maščevanja, ampak je bila njena rešitev v dobrem svetlem. Poudaril je tudi pomembne besede, ki nam jih je pustila Ljubka Šorli na vseslovenskem zborovanju na Goriškem leta 1984, ko je povedala, naj za naše lastno dobro strmi mo naprej in ne nazaj, sicer ne bomo nikoli mogli zaživeti in se nehati tako boleče deliti.

/str. 15
MČ

Goriški vrtljak / Abonma Veliki polžek

Duhovit sprehod po zaodrju

Gledališki vrtljak je še zadnjič v letošnjem šolskem letu priklical v veliko dvorano Kulturnega centra Lojze Bratuž svoje “večje” abonente, šolarje od tretjega do petega razreda osnovnih šol iz goriškega in doberdobskega Večstopenjskega ravnateljstva. Gledališki abonma je tudi v letošnjih sivih jesenskih in zimskih dneh popestril in dopolnil šolsko učno snov s svojimi štirimi predstavami, ki imajo vsakič dve ponovitvi, saj je abonentov več, kot je sedežev v dvorani. Kot znano, Gledališki vrtljak pripravlja Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici ob pomoči Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica in v sodelovanju z omenjenima ravnateljstvom. Fundacija goriške hranilnice pa nudi finančno podporo. Naj spomnimo, da je zaslužen za to, da imamo ta niz gledaliških predstav za otroke tudi pri nas - letos je bil na sporedu že 21. leto! - pokojni režiser, pedagog in mentor Emil Aberšek, ki je bil v Novi Gorici vseskozi umetniški vodja te zelo dobrodošle otroške gledališke ponudbe in je s svojim preranim odhodom pustil veliko praznino; le-to je zelo občutiti v novogoriških otroških in mladinskih

ljubiteljskih gledaliških krogih.

Za konec letošnjih predstav v Abonmaju Veliki polžek je v četrtek, 19. aprila, prišlo v goste Slovensko narodno gledališče Maribor s predstavo *Od A do Ž*. Predstava uspešno potuje po slovenskih odrih od l. 2015, ko je takrat v septembru doživela mariborsko premiero. Besedilo, ki razkriva, kaj vse je potrebno, da nastane predstava, in kdo so mojstri, ki jo ustvarjajo, je spretno napisala Ira Ratej, zabavno in razgibano pa režirala Ivana Djilas. V vseh vlogah nastopata le dva igralca (izmenično), Irena Varga / Mirjana Šajinović (A) in Ivica Knez / Vladimir Vlaškalič (Ž), ki z izmenjavanjem vlog na humoren način predstavljata zaposlene v gledališču. Med njimi so inspicient, šivilja, krojač, frizerka, lučni mojster, tonski mojster, režiser. Dramske like igralca hudomušno odevata s karikaturnim nadihom, da je vse še bolj komično. Scenografsko in kostumografsko podoba je uprizoritvi dala Maja Mirković. Glasbeno jo je opremil skladatelj Boštjan Gombač. Nanjo je gib in koreografske korake ubral koreograf Ivica Knez, Tomaž Bezjak je poskrbel za pravilno osvetlitev oz. zatemnitev odra,

lektor Tomaž Bostič pa je pazil, da bi bil govor čim jasnejši in razumljiv za male gledalce. Veliki polžki, kot sicer tudi Mali, so s Tamaro Kosič, desno roko predsednice KCLB Franke Žgavec, vse leto pred predstavami ponavljali pravila gledališkega bontona. Tako je bilo tudi pred začetkom te zadnje predstave, ko so otroci kar tekmovali, kdo bo prišel k njej na oder in povedal, kako se je treba vesti v gledališču. Pri tem morajo seveda upoštevati vrline, kot so *prijaznost, vljudnost, spoštovanje, strpnost in sprejemljivost*, pa tudi vedno zlahtne besede, kot so *prosim, hvala, oprost*. Mirno in tiho morajo spremljati predstavo, in le če pride namig z odra, lahko tudi živahno sodelujejo, a zmeraj v mejah spoštljivosti do igralcev in gledalcev. V začetku sezone so večji abonent Goriškega vrtljaka prejeli Gledališki dnevnik, ki ga je uredil in oblikoval Walter Grudina in vanj vključil zvezdavega Packa. V ta posebni dnevnik so lahko zabeležili svoje vtise ob ogledu posameznih predstav. Pa tudi otroška revija Pastirček, ki jo učenci redno prebirajo, je letos imela posebno rubriko o gledališču. V njej so bili predstavljeni poklici, vezani na gledališko

ustvarjanje, in tudi posamezni prostori v gledališču. Tako so bili naši šolarji dobro pripravljeni na ogled predstave *Od A do Ž*, ki v slogu detektivke pospremi gledalce v vse skrite kotičke skrivnostnega zaodrja, kjer se rojevajo predstave, preden zaživijo pred gledalci. Vse, kar se

Foto Damjan Švarc

dogaja v zakulisju, in kdo so mojstri, ki se skrivajo v temini in kot čarovniki čarajo in urejajo vse tako, da na odru predstava poteka brezhibno, razkrivata radovedna “pustolovca” A in Ž. Srečno naključje – telefonski klic zmoti vratarja - jima pomaga, da se skozi službeni vhod zmuzneta v gledališče in se najdeta v

pravem labirintu. V njem se jima razpre povsem nov svet. Tam so na delu šivilje in krojači za šivalnimi stroji, odrski mojstri žagajo, lepijo, sestavljajo, barvajo kulis, iz frizerske sobe diši po spreju za lase in laku za nohte, garderoberji tekajo za živčnimi igralci, medtem ko se na odru prižigajo luči, iz tonske kabine pa prihaja glasno grmenje... Inspicient pa nenkrat zakliče: “Tišina za odrom, prosim!” V dvorani se ugasnejo luči, na odru se prižgejo oslepljujoči reflektorji in na njem zaživi predstava ...

Brez vseh marljivih, natančnih, delu predanih in gledalcem prikritih gledaliških delavcev bi ne nastala nobena gledališka predstava.

Naši učenci so z zanimanjem spremljali odrsko dogajanje in se zabavali ob “detektivski strasti” A-ja in Ž-ja in “otipljivo doživeli” to, o čemer so prebirali in se pogovarjali.

Petošolci se letos poslavljajo od osnovne šole in zato jim je Tamara Kosič namenila poseben pozdrav in jim priporočila, naj bodo še naprej zvesti obiskovalci gledališča.

Iva Koršič

S 1. STRANI Na kavi s knjigo / Gostja Mariza Perat

“Slovenski verniki smo predani Mariji, molimo skromno, v tišini”

Trikat je s svojimi učenci, s katerimi je rada pripravljala in režirala igre, prejela nagrado Mladi oder. Pri Goriški Marijini družbi je sodelovala in pisala uvodne članke za družbino glasilo Vjolica, za Inštitut za družbeno in versko zgodovino (ISSR) je pripravila prevode življenjepisov petih goriških nadškofov. Sodelovala je na Radiu Trst A pri oddajah Radio za šole, Pravljice za dobro jutro in pri drugih oddajah za mladino. Občasno je pisala za Koladar GMD. Še danes, po dolgi letih, redno sodeluje tudi z revijo Pastirček in Novim glasom; še prej je v Katoliškem glasu sodelovala s kulturnimi, zgodovinskimi in verskimi prispevki in prevodi (prevajala je iz italijanščine v slovenščino in obratno).

Letos je, šest let po svoji zadnji knjigi *Gorica - Njene zanimivosti in njen čas* (2012), s pomočjo urednice Mirjam Simčič zbrala v novi publikaciji za naslovom *Po romarskih stopinjah naših prednikov* zapise, ki so pod skupnim imenom *Marijine božje poti pri nas* izhajali v tedniku Novi glas med letoma 2013 in 2015. Božje poti, ki jih opisuje v knjigi, so nekakšen odraz duše slovenskega, zlasti primorskega človeka, nas in naših prednikov, ki so Materi Božji posvetili več cerkva, od katerih je kar nekaj romarskih svetišč. Že v uvodnih besedah v knjigi pravi gospa Mariza, da “Naši predniki so vedno radi romali. Najraje so obiskovali Marijina svetišča, ki že stoletja stojijo na naših tleh, Sveto Goro, Staro Goro, Brezje, Ptujsko Goro, Gospo Sveto, pa tudi druga, čeprav manjša in manj znana Marijina svetišča, ki jih najdemo vsepovsod v naših krajih”. Češčenje

Božje Matere sega v sam začetek krščanstva. Mariza Perat je tudi na predstavitvi knjige povedala, da so slovenski verniki še posebno predani Mariji. Vse poti vodi jo k njej, k Božji Materi, kjer lahko, ob njeni bližini, prosijo in se

zahvaljujejo, molijo skromno in v tišini. V knjigi avtorica govori o teh svetiščih, kot so Mengore na Tolminskem, Porčinj nad Čedadom, Marijino Celje, Roža Skrivnostna v Krmini, Kostanjevica pri Gorici, Vitovlje, Mirenski Grad, Obršljan, Log pri Vipavi, Repentabor. Na goriškem srečanju se je v pogovoru z Jurijem Paljkom zaustavila ob nekatere izmed teh božjih poti. S prisotnimi udeleženci srečanja sta obujala spomine na otroška leta, ko so romarji še peš ali z vozovi hodili od doma do Marijinih svetišč, kako je bila pot dolga in strma, kako so prespali v cerkvi kar na klopeh. Romanje je bilo naporno, a vsakokrat so pri Materi Božji našli mir in spokojnost.

Gospa Mariza in Jurij Paljk sta govorila o Ogleju, središču kulture in krščanstva, iz katerega se je širila evangelizacija, o izhodišču za Marijino češčenje. Prav v Ogleju je zadnji dve leti prišlo do občutnega porasta sloven-

skih romarjev. O svetišču na Barbani pri Gradežu je bilo povedanih veliko zanimivih stvari: iz Križa in Nabrežine so tja slovenski verniki romali z barkami, dvakrat na leto pa še danes roma leseni kip Matere Božje na barki

z Barbane do Gradeža. Prav zaradi tega še obstaja dvigni most. Drugo pomembno romarsko svetišče, o katerem je bil govor, je Sveta Gora, ki je zelo pomembna tudi za Furlane. To je bila primorska, goriška božja pot, kamor so verniki romali že od nekdaj, ne samo z Goriškega, ampak tudi s Krasa, iz Istre, Hrvaške, Furlanije, Kranjske, Štajerske in Koroške. Med prvo svetovno vojno je milostna podoba morala zbežati, vrnila se je šele leta 1922. Tudi po padcu fašizma leta 1943 je morala spet v begunstvo: nekaj časa je bila v Ajdovščini, nato v Vipavskem Križu, do leta 1947 na Kostanjevici, nato pa je šla v goriško stolnico, od koder so jo ukradli. Tri leta kasneje so jo vendarle našli in izročili Vatikanu, tako da se je 8. aprila 1951 končno vrnila na Sveto Goro. Urednik Novega glasa je še povedal zanimivost oz., da za svetogorsko svetišče obstaja odlok iz 19. stoletja, ki je določal, da se morajo, zaradi nemoralnega ob-

našanja udeležencev, ukiniti izredno množična romanja, saj je v enem samem dnevu na Sveto Goro prišlo tudi do 100.000 ljudi (!), vsi pa se niso zelo spoštljivo obnašali.

O Stari Gori pri Čedadu, katere začetki segajo v 6. stol., je Mariza Perat povedala, da je bila to glavna romarska pot Beneških Slovencev in je še danes blizu slovenski skupnosti. Iz svojih otroških let je obudila spomine na glavno tolminsko božjo pot, na cerkev na Mengorah, ki se dviga na hribu med Volčami in Sveto Lucijo oz. Mostom na Soči: oče ji je o tej božji poti vedno pripovedoval. Tja so hodili že tolminski puntarji, ki so se priporočali Materi Božji, danes pa si lahko tu še ogledamo čudovit križev pot, delo Marka Rupnika. Gospa Perat je omenila še Marijin kip, “Rožo Skrivnostno” v mestecu Krmin ob skrajnem robu Goriških Brd, in cerkev Device Marije Obršljanske pri Komnu, božjo pot, na katero je bil zelo navezan tudi pokojni goriški profesor in pesnik Milan Bekar, rojen v Komnu.

Gospa Mariza se je na srečanju lepo zahvalila Juriju Paljku za spremeno besedo v knjigi, Zavodu za varstvo kulturne dediščine – enota Nova Gorica, Goriškemu muzeju Kromberk in vsem, ki so ji nudili pomoč pri zbiranju gradiva in pripomožli, da njeni zapisi niso ostali v predalu. Pri opisu teh božjepotnih svetišč je skušala prikazati večstoletno zgodovinsko dogajanje. Opisala je kraje, pomembne kulturne in verske osebnosti in njihovo zgodovino. Ob izidu knjige upa, da bodo njeni zapisi našli pot do bralca. To ji želimo tudi vsi pri Novem glasu, ki z njo že veliko let z veseljem sodelujemo. Gospa Mariza je tiha, delavna in natančna, piše in govori na preprosto, dokumentiran, vsem razumljiv način. Njeno delo je izredno dragoceno za vso slovensko skupnost, za vernike in laike, zato upamo, da bo z njim še naprej bogatila strani našega tednika.

Katja Ferletič

Obvestila

Zveza slovenske katoliške prosvete sklicuje redni letni občni zbor, ki bo v torek, **22. maja 2018**, prvi sklic ob 12. uri, drugi pa ob 20. uri, v sejni sobi Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici z naslednjim dnevnim redom: 1. volitve predsednika občnega zbora; 2. poročilo nadzornega odbora; 3. odobritev poročila o izvedeni dejavnosti in obračuna za leto 2017; 4. odobritev programa dejavnosti in proračuna za leto 2018; 5. razno.

Prosvetno društvo Podgora sklicuje v sredo, 23. maja 2018, ob 20.30 občni zbor v župnijski dvorani v Podgori.

V soboto, 2. junija 2018, bo **Kulturni center Lojze Bratuž** organiziral obisk spominske svečanosti ob breznu pod Krenom v Kočevskem Rogu. Za informacije in obvezno prijavo 0481/531445 ali info@centerbratuž.org.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v soboto, 30. junija, celodnevni izlet v pokrajino Evganejskih gričev, v zibelko venetske in rimske kulture, za ogled parkov in krajev Este, Monselice itd. Vpisujejo potel. 0481 884156 (Andrej F.), 0481 20801 ali 3461206031 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.).

“Male oglase” najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Darovi

F. Ž. za potrebe beguncev v Gorici 50 evrov.

Čestitke

Na Solkanskem polju je prejšnji teden slavila rojstni dan zmeraj nasmejana, polna življenjskega optimizma, gospa **Marica Colja Podversič**. Da bi ji Bog naklonil še veliko zdravih in z

zadovoljstvom prežarjenih let, ji želimo goriški prijatelji.

Na kraških Poljanah je okrogel življenjski jubilej zabeležila ljubljena mama in nona **Slavica Čermelj**. Da bi še naprej tako skrbno bdela nad “domačim ognjiščem”, ji želijo vsi njeni. Elia in Isabella sta ji v košarico natrosila šestdeset poljubčkov. Zvesti bralki našega tednika iz srca voščimo tudi vsi pri Novem glasu.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 18. 5. 2018 do 24. 5. 2018)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 18. maja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 19. maja (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 20. maja: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 21. maja (v studiu Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec.

Torek, 22. maja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 23. maja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Pajki, črmeronoga strašila - Izbor melodij.

Četrtek, 24. maja (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

ŠTEVERJAN V nedeljo, 20. maja

Prijatelji, ostanimo prijatelji!

Prijateljem in ljubiteljem narodno-zabavne glasbe, slovenske besede in petja se obeta posebno prazničen in zanimiv večer v nedeljo, 20. maja 2018, ko bo v veliki dvorani župnijskega doma F. B. Sedej v Števerjanu koncert *Prijatelji, ostanimo prijatelji!* Organizira ga domače društvo na pobudo Denisa Novata, ki slavi letos 30. obletnico glasbenega delovanja in je želel pomemben jubilej praznovati tudi v Števerjanu, središču narodno-zabavne glasbe v zamejstvu. Novato ni namreč samo absolutni prvak in virtuoz na diatonični harmoniki, ki že vrsto let koncertira po vsem svetu z najbolj znanimi glasbeniki in zasedbami, je pa tudi dolgoleten prijatelj Števerjanskega Festivala, saj je že več kot desetletje član strokovne komisije za glasbo; obiskovalcem Festivala so v spominu gotovo ostale zapisane mnoge “števerjanske noči”, ko je Denis po uradnem delu prijel svojo harmoniko in so vesele melo-

dije pod zvezdnatim nebom odmevale še dolgo v noč. Denis Novata se je rodil 4. maja 1976 v Trstu; pri 12 letih je pričel igrati na diatonično harmoniko v domačem kulturnem društvu F. Venturini pri Domju. Med leti 1995 - 2000 je dosegel 25 prvih mest na

različnih mednarodnih tekmovanjih igranja na harmoniko, najodmevnejša zmaga je gotovo leta 1998 na Svetovnem tekmovanju v Latini,

v najvišji kategoriji. Izdal je 33 samostojnih albumov, v glavnem v tujini; leta 2008 je prejel platinasto ploščo za projekt Po poti uspehov, leta 2009 pa je sodeloval kot skladatelj in glasbenik v plošči Walterja Ostanka, ki je bila celo nominirana za nagrado Grammy v folk kategoriji. Leta 2008 je izšla pri založbi Antoni njegova biografija *Z nasmehom po notah srca*, leta 2012 je prejel priznanje Republike Slovenije za vrhunsko delovanje,

nijo in Italijo. V svoji bogati karieri je nastopil že na vseh kontinentih, predvsem pa v teh državah: Italija, Slovenija, Avstrija, Nemčija, Francija, Španija, Nizozemska, Irska, Velika Britanija, Finska, Rusija, Belgija, Lichtenstein, Švica, Hrvaška, Srbija, Črna Gora, Egipt, Japonska, Avstralija, ZDA, Kanada, Indija; igral je celo na trgu sv. Petra za papeža Frančiška.

Ob triu Denisa Novata bodo na nedeljskem koncertu nastopili še domači pevski sestavi ob koncu letošnje sezone. Najprej bosta nastopila otroški in mladinski zbor pod vodstvom Martine Hlede; v otroškem pojejo otroci iz vrta in prvih razredov osnovne šole, v mladinskem pa ostali osnovnošolci in srednješolci, skupno jih je približno 35. Pred domačo publiko in gosti pa bo seveda zapel tudi steber števerjanskega društva, mešani pevski zbor pod vodstvom Patricka Quaggiata; zbor končuje uspešno sezono, polno zadoščenj in izkušenj, kot je bil v aprilu nastop v televizijskem programu Slovenski pozdrav (*na sliki*), ki ga je RTV Slovenija snemala in predvajala v mesecu aprilu.

Ne zamudite torej glasbenega dogodka v nedeljo, 20. maja, ob 19. uri v Števerjanu!

MV

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
KROŽEK ANTON GREGORIČ
za družbeno-politična vprašanja

v okviru Škrabčevega leta

SREČANJA POD LIPAMI

Goriški oktet Vrtnica
umetniški vodja
MATJAŽ ŠČEK

PROST VSTOP

ČETRTEK, 24. MAJA 2018, ob 20.30
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ – GORICA

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

PRAZNIK ŠPARGLJEV 2018

Štandrež - župnijski park med lipami

petek, 18. maja
ob 20.45: odprtje razstave risb učencev štandreške osnovne šole
Fran Erjavec (spodnja župnijska dvorana)

sobota, 19. maja
ob 20.30: plesna zabava z ansamblom ŠTEFAN

nedelja, 20. maja
ob 19.00: Tik Tak teater Gorica: *Veselite do življenja*, nastopa Nadja Šuligoj
članice Uni3 Nova Gorica Citre za dušo in telo
ples z ansamblom SOUVENIR

sobota, 26. maja
ob 20.30: ples z ansamblom SOUVENIR

nedelja, 27. maja
ob 19.00: nastop štandreške osnovne šole
moška vokalna skupina Sraka
Moške quote rosa Janeza Povšeta, izvajata člana PD Štandrež
ples z ansamblom HRAM

Na voljo bogat srečelov, odlični šparglji, okusna jedača in pijača

POD POKROVITELSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Kratke

**Argumentirano in civilizirano / 1988
Ob 30-letnici demonstracij v podporo JBTZ**

Fotografska razstava v Muzeju novejših zgodovine Slovenije se javnosti predstavlja ob 30-letnici dogodkov, ki so bili pred kuliso vsesplošne jugoslovanske krize osemdesetih let povod za takojšen in množičen odziv nazorsko in starostno različnih oseb in skupin slovenske civilne družbe.

Aretacije civilistov in podoficirja zaradi suma izdaje vojaške skrivnosti, po začetnicah njihovih priimkov znanih kot JBTZ (Janša Janez, Borštner Ivan, Tasič David in Franci Zavrl), so spodbudile številne protestne akcije, ki jih je večinoma organiziral sočasno ustanovljen Odbor za varstvo človekovih pravic.

Dvodielna fotografska razstava, ki je odprta od 9. maja do 10. junija 2018, obiskovalca vodi na mesta zbiranja, med množice, ki so enotne v podpori obtoženi četverici argumentirano in civilizirano nasprotovale kršenju osnovnih človekovih pravic.

Na panojih pred muzejem se predstavlja fotografski kronist, ki je skoraj dnevno beležil stampedo dogodkov druge polovice osemdesetih in avtor prvega vidnega dokumenta politične aretacije pri nas, fotograf tednika Mladina Tone Stojko. Muzejsko predverje ponudi do zdaj redko ali nikoli razstavljene dokumentarne fotografije tiste pozne pomladi, vročega poletja in jeseni leta 1988, ki so jih nezanesljivemu človeškemu spominu iztrgali Nace Bizilj, Marjan Ciglič (fotografa časopisa Dnevnik) in takrat že upokojena fotografska legenda Edi Šelhaus.

Pozorno si jih oglejte. Se v množici obrazov prepoznate tudi vi?

**Razstava Tržaške Slovenke v Goriški knjižnici
F. Bevka v Novi Gorici**

Od ponedeljka, 7. maja 2018, je v Goriški knjižnici Franceta Bevka v Novi Gorici na ogled razstava Tržaške Slovenke. Prvič so jo prikazali na Slofestu, prazniku Slovencev v Italiji, ki je preteklega septembra zaživel v središču Trsta. Razstavo si je v prestižnem atriju Borzne palače v Trstu ogledalo veliko obiskovalcev in je požela lep uspeh, zato so se odločili, da jo ponudijo na ogled tudi drugim sredinam. Razstavo sta pripravili Narodna in študijska knjižnica iz Trsta za obeležitev 70-letnice ustanovitve (1947) ter Zveza slovenskih kulturnih društev; z njo sta se ustanovi želeli spomniti na 120-letnico izhajanja Slovenke, prve slovenske ženske revije, ki je začela izhajati v Trstu leta 1897, in njene duše – urednice Marice Nadlišek, katere 150-letnico rojstva smo praznovali preteklo leto. Opozoriti so hoteli na nekatere izmed žensk, ki so vsaka na svoj način poskušale izboljšati okolje, v katerem so živele ali pa še živijo, in pripomogle k prepoznavnosti svoje skupnosti na Tržaškem in tudi širše.

Prešernovo gledališče Kranj nagrajeno na Nušičevih dnevih

Predstava *Žalujoča družina* je osvojila komisijo in občinstvo

Prešernovo gledališče Kranj je letošnji praznični dan za Slovenijo, 27. april, preživel daleč od doma. Prav na ta dan je namreč gledališki ansambel nastopil na 35. Nušičevih dnevih v srbskem Smederevu, rojstnem mestu mojstra karakterne komedije Branislava Nušića, najbolj znanega srbskega komediografa, ki se je zapisal med nesporne klasičike. Po njegovih delih rade posegajo tudi ljubiteljske gledališke skupine. Kranjski gledališčniki so v koprodukcijskem sodelovanju s Slovenskim ljudskim gledališčem Celje uprizorili Nušičevo komedijo *Žalujoča družina*. Delo je nastalo že davnega leta 1934, a je še zmeraj še kako aktualno. Kritično puščico je v njem avtor naperil proti pokvarjeni, sprenevedavi družbi. V komedijskem osišču je družina, ki se po stricovem pogrebu zbere na njegovem domu. Vsak izmed "sorodnikov" je prepričan, da bo kaj podedoval, saj se vsakemu zdi, da upravičeno "mora" dobiti kaj od dediščine. Pri tem se v vsakem izmed njih kažejo najslabše hibe, moralna izprijenost, pohlep, dvoličnost in lakomnost. Te človeške slabosti nimajo "narodnostnega" predznaka, zato imajo Nušičeva dela povsod

uspeh. Nušičeva komedija nas zaradi duhovitega opisa likov in situacij zabava, a nam tudi neprizanesljivo nastavlja ogledalo in nas "prisili", da si izprašamo vest ob splošni moralno-etični sprevrženosti današnje družbe in človeka v njej. Nušičevo pisanje označujeta dve osnovni temati: oblast in denar. Ti sta gonilni sili, ki ženeta njegove like.

Predstava PG Kranj in SLG Celje je zaživevala v novem slovenskem prevodu Aleksandre Rekar v lanski sezoni pod režijskim vodstvom enega najbolj prodornih režiserjev mlade generacije Igorja Vuka Torbice, ki je v letu 2017 dobil prestižen naziv žlahtni režiser. Kot dramaturginja je v predstavi sodelovala Katarina Pejović, ki je prepričana, da je *Žalujoča družina* dramaturško ena najbolj zahtevnih Nušičevih komedij zaradi odsotnosti dogajanja.

V predstavi nastopajo Peter Mu-

sevski, Aljoša Kolatak, Borut Vesselko, Andrej Murenc, Aljoša Ternovšek, Blaž Setnikar, Darja Reichman, Lučka Počkaj, Pia Zemljič, Barbara Medvešček in Liza Marija Grašič.

Nušičevi dnevi, festival z dolgo-

delila "posebno nagrado za kolektivno igro in sodobno tolmačenje Nušića". Uspeh je še povečalo dejstvo, da je publika Darjo Reichman, igralko iz Prešernovega gledališča Kranj, razglasila za najboljšo igralko

sklepne večera festivala, saj jo je v vlogi Simke najbolj prepričala.

Gledališčnike in tehnično osebje je na 35. Nušičevih dnevih v Smederevu spremljala tudi direktorica Prešernovega gledališča Kranj Mirjam Drnovšček.

Po vrnitvi s festivala je med drugim povedala: "Zelo smo veseli in ponosni, saj na festivalu v Nušičevem roj-

stnem mestu tujci bolj težko zablistimo. A nas so organizatorji prireditve, predvsem pa publika, zelo lepo sprejeli".

Lepo bi bilo, da bi predstava prišla v goste tudi k nam na Primorsko. Nušića imamo tudi pri nas zelo radi, pa tudi "kranjske komedijante", ki zadnje čase vse bolj blestijo s svojimi produkcijami v Sloveniji in tujini.

Iva Koršič

Foto Jaka Babnik

letno tradicijo, posvečen največjemu srbskemu komediografu in njegovim sodobnim delom, se je s podelitvijo nagrad v smederovskem Centru za kulturo končal 28. aprila 2018. Očitno je predstava *Žalujoča družina* tako dobro uspevala, da je popolnoma osvojila in očarala občinstvo. Predstavo so ocenili s 4,15. Žirija je bila tako navdušena, da je ansamblu po-

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (16)

Dimitri Tabaj

Bielecki (2)

O takratnem razpoloženju pričajo tudi naslednji odlomki iz govorov Ivana Reje in Josipa Hrovatina:

"Komu od vseh nas niso znane današnje razmere v naši in solnčni Gorici? Kdo izmed nas še ni slišal, kako sramote lastni otroci svoje največje dobrotnike, pitajoči svojega očeta s "šklafl", mater pa "šklava"; in tudi druge slične psovke morajo požirati ubogi roditelji, potem, ko so veliko pretrpeli in potrosili, predno so jih privedli do kruha. So li to stariši zakrivil? Nekoliko že, vsega pa nikakor ne! V prvi vrsti povzročilo je pomanjkanje prave narodne šole. Otroci so morali v laške šole, če so hoteli biti deležni pouka. Tu so se nasrkali tuje omike in duha. Vera je jela pešati, lju-

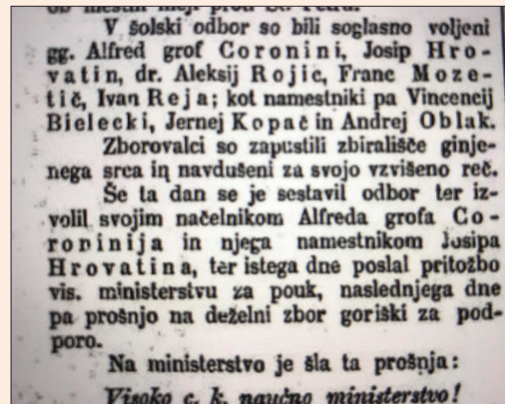
bezen do starišev pa ginevati. Goriški rodoljubi so uvideli posledice ter sklenili temu odpomoči z ustanovitvijo otroških zabavišč in ljudske šole. Narodno politično društvo "Sloga" otvorilo nam je tako šolo, kakoršno potrebujemo: narodno šolo na verski podlagi. V tej šoli uči se naša mladina poleg branja, pisanja, računstva itd. tudi verstva v mili materinščini, tu se uceplja strah božji v nežna srca slovenske dece. Naši otroci postanejo pobožni, pridni, varčni, razumni, značajni ljudje. Tem potom izgine psovka šklafl, šklava, izginejo odpadniki naši, izginejo sovražniki, nevarni domovini in državi. Značajan Slovenec bo de šetal po našem lepem Travniku, unet za vero, dom, cesarja. / ... /

Dragi stariši! Na prvem zaupnem shodu napravili smo protest proti kasarni v Podturnu, in prošnjo, naj se nemudoma ustanovi naša šola na primer-nem prostoru kje v mestu. Naši nasprotniki imajo rešitev že 10 dni v rokah, mi slovenska para pa zastoj pričakujemo odgovora bodisi ugodnega ali neugodnega. Naši nasprotniki zasramujejo nas v svojem časniku, češ, da smo hlapič, dekle, da nismo meščani, da nismo mirni, da nas rede', a njihove dobre povračujemo z nevhvaležnostjo,

da komaj toliko davka plačujemo, kolikor bode šola stala in več drugih takih bedarij. Vse to je prav za prav voda na naš mlin, kajti s tem nas bolj in bolj navdušujejo za našo pravično in sveto stvar. Dragi stariši! Mi se borimo na podlagi pravice in postave, na tej črti moramo zmagati. Prepričani smo, da šolo dobimo prav tam, kjer si jo želimo, t. j. na primer-nem mestu v središču mesta: le stvarno in vstrajno! Zvesti ostanemo liki Leonida pri Termopilah! / ... /

V takem neprijetnem položaju zbrali smo se danes že drugič v zaupen shod radi šolskega pouka naših otrok in radi slovenske ljudske šole, katero ustanoviti je dolžno goriško mesto. Ker se bojimo, da vlada se bo tudi za naprej udajala prošnjam in grožnjam goriškega mesta in njegovih zaščitnikov, da torej prepotrebne javne ljudske šole na primer-nem kraju v središču mesta goriškega. Visoka vlada naj vzame to našo organizacijo blagovoljno na znanje. / ... /

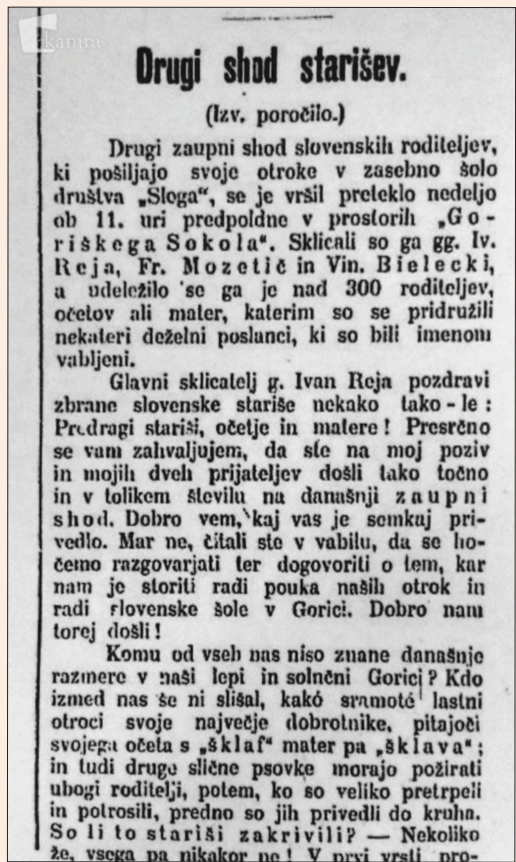
Ali mi protestujemo odločno proti temu, da se našim

Časopis Soča z dne 10. januarja 1896, članek o izvolitvi šolskega odbora

otrokom odločuje podturnska podrtija kot šolsko poslopje ter da se naši otroci gonijo iz mesta, kjer plačujemo posredni in neposredni davek, v okolico, ki nima nikake dolžnosti skrbeti za šolski pouk naših otrok. Visoki vladi naznanjamo svojo organizacijo ter jo rotimo pri državnih zakonih, na katere je prisegla, naj dá tem zakonom čast s tem, da jih izvrši, če tudi nam v korist".

OBJAVLJENO TUDI NA PORTALU KAMRA, PORTALU DIGITALIZIRANE KULTURNE DEDIŠČINE SLOVENSKE POKRAJINE (www.kamra.si), KI GA UPRAVLJA OSREDNJA KNJIŽNICA CELJE

Časopis Soča z dne 10. januarja 1896, članek z naslovom Drugi shod starišev

Šolski dom v Kržiževi ulici danes. Leta 1897 je Anton Gregorčič ustanovil društvo Šolski dom, ki je nadaljevalo delo društva Sloga in je leta 1898 zgradilo velik in moderen Šolski dom.

Koren in Bieleckijeva palača danes.

Medana / Prenovljena zbirka A. Gradnika in stalne razstave L. Zorzuta

B. Marušič: “Zorzut je pričevalec in poročevalec z literarnim navdihom”

V Gradnikovi in Zorzutovi rojstni hiši v Medani so v sredo, 25. aprila, odprli prenovljeno muzejsko zbirko pesnika Alojza Gradnika in stalno razstavo Ludvika Zorzuta, briškega pesnika in kulturnega delavca ter prvega direktorja Goriškega muzeja.

Ob bogatem kulturnem programu so spregovorili briški župan Franc Mužič, direktor Goriškega muzeja Vladimir Peruničič ter slavnostni govornik Branko Marušič, čigar govor objavljamo v celoti. Zbirki sta predstavila njuna avtorja; Tanja Gomiršek je spregovorila o Ludviku Zorzutu, Herko Saksida pa je predstavil dopolnitev zbirke Alojza Gradnika. Razstavo v spominski sobi Alojza Gradnika so dopolnili z nekaterimi kosi pohištva iz njegovega meščanskega stanovanja v Ljubljani. *Padajoče zvezde in Eros - Tanatos*. Ob ljubezenski poeziji je zanj značilna domačijska, domoljubna in socialna izpoved, ki jo je zapisal v zbirkah *Begunci*, *Pot bolelosti in Primorski soneti*. Prevajal je romansko in kitajsko liriko. Ludvik Zorzut (1892-1977), je bil rojen v Medani, znan kot slovenski pesnik, kulturni delavec in planinec. Študij bogoslužja je prekinil zaradi prve svetovne vojne, kasneje pa si je ustvaril družino in deloval na področju knjižničarstva, muzealstva in arhivistike, sodeloval je pri določanju meje med Italijo in Jugoslavijo. S pesmimi in prozo je sodeloval pri skoraj vseh primorskih revijah, vendar ni izdal nobene pesniške zbirke, Zorzutova publicistika pa tematizira folkloro vsakdanjega in prazničnega življenja slovenskega podeželja.

Na tem kulturnem dogodku v Medani je o Ludviku Zorzutu spregovoril slavnostni govornik Branko Marušič. Njegov govor objavljamo v celoti.

Te dni pred enaštiridesetimi leti se je v Medano za vedno vrnil Ludvik Zorzut. V petinosemdesetem letu je 27. aprila 1977 umrl v Kanalu ob Soči, dva dni nato je bil v rodnem kraju pokopan. Lek-sikoni ga opredeljujejo kot pesnika, publicista, muzealca in arhivista in dodajajo, da je bil tudi narodopisec, narodni delavec in planinec. Za literarnega kritika in zgodovinarja dr. Tarasa Kermaunerja je bil Ludvik Zorzut 'lahkoten, prijazen, dobrosrčen, zase ne stremljiv, pač pa ljubeč svojo zemljo, planine, kmete, rojake, vino, veselje'. Domačini so ga poznali kot gospoda Ludvika, prijatelji so ga predvsem zaradi nekakega potovalnega nemira, ki ga je navdajal, poimenovali Ahasver. Za vse, ki smo ga doživeli in v živo spremljali del njegove življenjske poti, pa je bil Ludvik Zorzut svojevrstna osebnost, z literarnim navdihom prežet pričevalec svojega in preteklih časov in hkrati osebnost, ki je povezovala v duhu in dejanjih tisti dve stoletji, v katerih je živel. Bil je ljubitelj starožitosti in njih posnemovalac. V širokem razponu svojega dela in zanimanja je bil tako enkrat in samosvoj, a obenem zrcalo časa, da smo se njegovi mlajši sodobniki pogosto vpraševali, prevzeti od njegove izvirnosti, kaj bo, ko ga ne bo več, in kdo bo zapolnil vrzel, nastalo z njegovim odhodom.

Ludvika Zorzuta hranim v svojem

pomnjenju od deških let dalje, ko smo najmlajši člani Planinskega društva Nova Gorica z njegovim, v rimah napisanim skečem, ponavljajoč refren *Kamen na kamu, zrno pri zrnu, živel planinski dom na Krnu*, na tak način okoli leta 1950 sodelovali pri gradnji Gomiščkovega zavetišča. Potem sem napeto poslušal njegove šegave in duhovite rime na planinskih slavl-jih od Trstelja in Golakov, vse do julijskih očakov. Zapomnil sem si nekaj verzov in jih navdušeno zapisal po spominu. Kot dijak sem ga srečeval v skupni pisarni ustvarjalcev Goriške knjižnice, Goriškega muzeja, Pokrajinskega arhiva in spomeniške službe v zgradbi osnovne šole v Solkanu. Dijaki in učenci smo tedaj vedeli, da Ludvik Zorzut in sodelavci delujejo kot varuhi naše kulturne dediščine. Od časa do časa so nam pokazali kako novo knjižno ali muzejsko pridobitev ali pa tisto, kar so prejeli na posodo, da jo priložnostno razstavijo za javnost. Na primer originalne protestantske knjige za razstavo ob 400-letnici slovenske knjige leta 1951. Spomnim se iz tistih časov tudi, kako je Ludvik Zorzut mimo mojega doma prihajal na solkansko železniško postajališče, da ga vlak odpelje v Kanal, kjer je z družino živel od leta 1949, potem ko je moral zapustiti Italijo pripadajočo Gorici.

Nato sem spremljal njegovo sodelovanje v *Planinskem vestniku*, v *Koledarju Celjske Mohorjeve družbe*, a še najbolj tisto pisanje s krajevnega domoznanske vsebine, kar je objavljaval v tedniku Soča. Ta časnik je izhajal v Gorici in je tudi s svojim naslovom ohranjal vezi z goriško slovensko preteklostjo. V času po priključitvi je bil najlažje in tudi brez ovir dosegljiva informacijska povezava obeh delov Goriške, ki ju je ločila državna meja. Temu Zorzutovemu pisanju, razpetemu med zgodovino in narodopisjem ter vsakdanjostjo, dolgujem tudi svoje nagnjenje k domoznanstvu. Ko pa je Zorzut dodal k tem objavam skoraj obvezno kako pesniško stvaritev, se mi je še tesneje vtisnil v zavest. Vzpostavila sva stike, ki niso bili zgolj priložnostni in generacijsko spoštljivi, pač pa so zrasli v strokovne pogovore, zlasti od takrat dalje, ko sem se odločil za študij zgodovine in je bil Zorzut že upokojen, saj se je od začetka leta 1953 poslovil od mesta upravnika Goriškega muzeja, potem ko je bil na to mesto imenovan jeseni leta 1952. Ko sem ga trinajst let nato, leta 1965, na tem delovnem mestu nasledil, sem mogel dodobra spoznavati pionirsko delo, ki ga je od konca vojne sem opravil pri evidentiranju in ohranjanju premične in nepremične kulturne dediščine na območju nekdanje zgodovinske dežele Goriške. Bil je pravzaprav prvi Slove-nec, ki je na Goriškem kot predstavniki oblasti skrbel za 'kulturne vrednosti', kot so takrat imenovali različno, bolj izbrano gradivo, ki je pripadalo preteklosti. Od maja leta 1945 do septembra 1947 je bil referent za arhive in kulturne vrednosti pri goriškem okrožnem narodnoosvobodilnem odboru, zunanji sodelavec posebnega oddelka pri Muzeju narodne osvoboditve Slovenije v Ljubljani z nalogo, da zbira gradivo o narodnostnih razmerah pri Slovencih v

Italiji. Zaradi tega raziskovalnega delovanja, zlasti v slovenski Benečiji, je bil leta 1949 prisiljen zapustiti Gorico. Razlog tega ukrepa italijanskih oblasti je bila insinucija, povezana z jugoslovansko-sovjetskim političnim sporom. Podobno kot po prvi svetovni vojni, ko je iz Italije prišel v matično domovino, je bilo tudi po drugi

vojni. Med letoma 1949 in 1950 je deloval kot referent za muzeje in arhive pri Oblastnem ljudskem odboru za Goriško. Bil je nato kot delavec Okrajnega odbora Gorica v pripravah za ustanovitev knjižnice in nato tudi muzeja v Novi Gorici.

V tem pripravljalnem obdobju je opravil veliko terenskega dela, ki se je pokazalo v obsejni topografski premične in nepremične kulturne dediščine, v seznamu, ki je močno koristil tudi mlajšim generacijam novogoriških muzejskih delavcev. Radovedno smo listali po njem. Tudi kot upokojenec ni miroval. Poznavanje rodni Brd, Brdom bližnje Benečije in drugih predelov Primorske od Julijskih Alp do Krasa je strnil v časopisnih in revijalnih objavah. Deloval je v osrednjih slovenskih društvi etnologov, zgodovinarjev, zemljepisce, arhivarjev in konservatorjev. Nobeni izmed teh strok ni po izobrazbi pripadal, a se je znal strokovnega dela priučiti, da je mogel sodelovati, če drugače ne, pa vsaj kot zanesljiv informator. Posebno pozornost je poklanjal tudi krajevnim domoznanskim organizacijam, kot Zgodovinskemu društvu za Goriško ali pripravljalnemu odboru za postavitve Muzeja za Tolminsko. Ta odbor je postavil spominska obeležja nekatere uveljavljenim tolminkim rojakom. To obliko obujanja spomina na preteklost je nato gojil Klub starih goriških študentov, ki se mu je Zorzut pridružil, pravzaprav je bil med njegovimi ustanovitelji. Bil je udeležen na vseh slavl-jih, ki jih je Klub pripravil po Primorski. Nastopal je kot govornik z rimano besedo, tako tudi v Brdih 26. septembra 1971, ko je klub v Višnjeviku odkril spominsko ploščo duhovniku Andreju Žnidarčiču. To pa je bil le eden izmed Zorzutovih številnih govorov take vrste v Brdih. Dejavnost Kluba starih goriških študentov je bila izjemna, saj je bil referent za arhive in kulturne vrednosti pri goriškem okrožnem narodnoosvobodilnem odboru, zunanji sodelavec posebnega oddelka pri Muzeju narodne osvoboditve Slovenije v Ljubljani z nalogo, da zbira gradivo o narodnostnih razmerah pri Slovencih v

S tem pa Zorzutov življenjepis še ni povsem prikazan. Obšli smo čas, ki ga je preživel v Mariboru kot magistratni uradnik, v začetku vojne se je pred Nemci odselil iz Maribora in se končno še med vojno vrnil v domače kraje, v Gorico. V času med obema vojnama se je Zorzut posvetil publicistiki in pesnjenju ter delovanju v pla-

ninski organizaciji. Planinstvo je sicer gojil od mladih nog dalje in mu je ostal zvest do konca življenja. Tako kot je bil zvest tudi glasbi, zlasti petju in orgljanju v cerkvah, da s tem v povezavi ne poudarimo znova ustvarjanja improviziranih verzov, ki jih je tolikokrat znal pripovedovati v družabnih okoljih.

Zorzutovi življenjepisci poudarjajo njegovo privrženost narodopisju, ker v njem, kakor ugotavlja literarni zgodovinar in bibliotekar, poznavalec Zorzutovega vsebinsko tako razvejenega delovanja Marijan Breclj, korenini pretežni del njegovega literarnega ustvarjanja. Če je narodopisje vsebinski nastavek in vodilo Zorzutovega

ustvarjanja, pa so krajina tega ustvarjanja Brda. Tako razumemo poezijo, na podoben način pa je seveda mogoče označiti tudi Zorzutove prozne objave, v katerih dobijo narodopisni ali kar domoznanski poudarki še večjo veljavo. Zorzut je svoje članke pisal na lasten način. Igrive in lahkotne so njegove refleksije iz vsakdanjega ali prazničnega življenja slovenskega podeželja, vanje vnaša folklorno motiviko. Desetletja dolgo ni menjal svojega sloga. Sestavek *Božič v prognanstvu – Božič v domovini* iz leta 1920 v goriški *Mladiki* napoveduje vse značilnosti kasnejših. Bila je to prva objava, če izvezamemo Zorzutovo pisanje v šolskih letih. Poleg tega ta božični sestavek spominja na čas, ki ga je Zorzut preživel v italijanskem begunstvu med prvo svetovno vojno. Krajine Zorzutovega pisanja so še Vipavska dolina, Beneška Slovenija, alpski del Posočja, srednje Posočje okoli Kanala ob Soči, Cerkljansko in Pohorje.

Ludvik Zorzut je samosvoja osebnost v slovenski kulturi 20. stoletja. Namenoma poudarjamo vse-slovenski okvir, saj je bil razpet med Brdi in zahodno Slovenijo ter Pohorjem in Štajersko. Svojevrsten je bil kot pesnik in kot domoznanec. Začel je delovati v času, ko se je tudi zahodna Slovenija že otrsela diletantizma, zlasti v zgodovinopisju. A zdi se, da se je Zorzut še vedno oziral v sredino 19. stoletja. Sam se je svoje vrednosti dobro zavedal, ko je kako leto pred smrtjo zapisal v opravičilo in napotilo: *“Sedanj in poznejši pričevalci, pripovedniki, domoznanski pisci se bodo morali le temeljiteje poglobiti v žitje in bitje novo prerjenih Brd”*. Zorzut ni napisal temeljitih študij na področjih zgodovine, etnologije, arhivistike ali konservatorstva, toda sleherni pregled teh ved in dejavnosti na Primorskem ne bo mogel prezreti njegovega življenjskega primera. Vse te vede mu vendar veliko dolgujejo, veliko zaradi pionirskega in organizatorskega dela, veliko zaradi drobnih podatkov, ki jih je objavljaj in tako ohranjal v svojih spi-

sih. Dolgujejo pa mu tudi zaradi tistega, kar je sodil pisatelj Fran Saleški Finžgar: *‘Vi, Zorzut, ste mojster, znate iz malega, iz nekaj nepomembnega, izluščiti, napraviti celo reč zanimivo, ki se jo lepo bere. Kar nadaljujte!’*

Za Ludvikom Zorzutom se briškega narodopisja, preteklosti, umetnostne zgodovine in sorodnega lotevajo nove generacije. Rezultati njihovih raziskav se objavljajo in preočiten je razloček med temi objavami in Zorzutovimi spisi. Toda, če pri tem pomislimo na njegovo življenjsko pot, je taka primerjava vendarle neupravičena. Zorzut je pričevalec in poročevalec z literarnim navdihom, saj mu je podobno kot poezija tudi publicistika *‘privrela je iz srca’* in želel je, da bi njegovo pisanje kar največ zalego, da bi imelo kar največ bralcev.

Ko je Marijan Breclj pisal uvodna besedila in opravil uredniško delo pri Zorzutovi pesniški zbirki *Ptička bregarca* leta 1974, je po-tožil o neodmevnosti Zorzutove poezije v slovenski literarni zgodovini, uporabil je celo besedo diskriminacija. Leta 1990 je v Kermaunerjevi knjigi *Poezija slovenskega zahoda* našel zasluženost svoje mesto tudi Ludvik Zorzut.

Letos se na ožjem Goriškem posebej spominjajo stoletnice smrti jezikoslovca patra Stanislava Škrabca in stoletnice smrti pisatelja Ivana Cankarja. Tudi njima se je v svoji vsestranskosti posvetil Ludvik Zorzut, saj je ob postavitvi Škrabčeve spominske plošče na zidu kostanjeviškega samostana te dni pred 48 leti prebral jezikoslovcu namenjeno prigodnico. V letu 1976, ko smo obhajali stoletnico Cankarjevega rojstva, pa je Ludvik Zorzut pripravil članek *Cankar in Brda*. Smrt je preprečila, da bi delo dokončal.

Končal bom pol za šalo pol zares z besedami Ludvika Zorzuta, ki je enemu izmed graditeljev planinske kočice na Trstelju ob njenem odprtju 20. avgusta leta 1950 zapel v zahvalo:

Čeprav je zdravnik, je postavil ta lik, postavil je zadnji kamen in je rekel: Amen!

SLORI / Izobraževalni program

Slovenščina kot učni jezik na območju italijansko-slovenskega jezikovnega stikanja

Izobraževalni program Slovenščina kot učni jezik na območju italijansko-slovenskega jezikovnega stikanja, ki ga je organiziral Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI), se je končal prejšnji teden. Program je bil izbran na razpisu za akreditacijo izobraževalnih programov, namenjenih učiteljem šol s slovenskim učnim jezikom v letu 2017/2018. Postopek akreditacije je vodil Urad za šole s slovenskim učnim jezikom pri Deželnem šolskem uradu. Tečaj je bil namenjen vsem vzgojiteljem, učiteljem in profesorjem, ki poučujejo na šolah s slovenskim učnim jezikom v Italiji oz. na dvojezičnih šolah. Prijavilo se je deset udeležencev in udeleženk s Tržaškega in Goriškega: tri vzgojiteljice, štiri učiteljice in trije profesorji, ki poučujejo na prvostopenjskih srednjih šolah.

in promociji rabe slovenskega jezika. Cilj tako osnovane didaktike je doseganje visoke sporazumevalne zmoglosti ter uravnotežene in ekvivalentne dvojezičnosti, hkrati pa tudi zagotavljanje razvoja slovenskega jezika v Italiji znotraj slovenskega jezikovnega kontinuuma.

Program je obsegal 20 ur dela, srečanja pa so bila v Trstu, Gorici in Doberdobu. Vsebine so se osredotočale predvsem na pojave italijansko-slovenskega jezikovnega stikanja, lažne mite o jezikih, sociolingvistične vidike usvajanja manjšinskih jezikov, didaktiko manjšinskih jezikov in spletne vire za slovenski jezik. Udeleženci so se med predavanji in interaktivnimi delavnicami soočili z vsebinami, ki navadno niso vključene v standardna izobraževanja za pedagoški kader slovenskih šol v Italiji – večina predstavljenega gradiva je namreč sad sodobnih raziskav, ki jih izvaja SLORI oz. ki so bile opravljene pri drugih sorodnih manjšinah v Evropi. Posamezna predavanja in delavnice so oblikovali dr. Nataša Pirih Svetina, dr. Damjan Popič (oba s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani) in dr. Matejka Grgič (SLORI). Gradivo, ki so ga uporabili predavatelji, je že na razpolago na spletni strani www.smejse.it, kmalu pa bo dostopno tudi gradivo, ki so ga pripravili sami udeleženci.

SLORI že načrtuje nove programe na področju jezikovnega izobraževanja in izpopolnjevanja, za katere se v zadnjih časih stopnjuje zanimanje. V kratkem bo na primer stekel jezikovni tečaj za uslužbenke Avtonomne dežele Furlanije Julijske krajine z znanjem slovenskega jezika, ki ga je razpisala pristojna družba INSIEL. V pripravi so tudi druga izpopolnjevanja, ki bodo namenjena nekaterim temeljnim resorjem slovenske organizirane skupnosti v Italiji.

Kratke

Filmi Aljoše Žerjale na festivalu Poklon viziji

Tržaški filmski navdušenec Aljoša Žerjal je bil leta 2003 prejemnik nagrade Darko Bratina in letos si goriški Kinoatelj, ob njegovem jubileju, želi ponovno predstaviti njegove filme na festivalu Poklon viziji. V sklopu praznovanja Žerjalovega devetdesetega rojstnega dne bo prvi na vrsti dogodek v Muzeju slovenskih filmskih igralcev v Divači, v sredo 23. 5. 2018, ob 18. uri, pri katerem sodeluje tudi Deželni sedež RAI za Furlanijo Julijsko krajino – Slovenski program, in to s predvajanjem drugega izmed treh pogovorov z naslovom 3x30, ki sta jih posneli Živa Pahor in Mairim Cheber. Žerjalovega gradiva, ki ga hranijo na Slovenskem programu Deželnega sedeža Rai za Furlanijo Julijsko krajino, je res veliko, zato je bila ideja o nekajminutnem prispevku za magazinsko tv oddajo Mikser takoj pretesna. Tako sta avtorici, po ogledu Žerjalovih filmov, odločili, da jih po vsebini razdelita v tri sklope, potovanja, pričevanja in avtorske filme, ter za vsak sklop opravita z Aljošo Žerjalom 30-minutni pogovor. Nastale so tri oddaje, ki vsaj delno odražajo slikovno in vsebinsko enkratnost in raznolikost Žerjalovih filmov ter širšemu občinstvu predstavljajo človeka, ki je iz ljubezni do filma, do sočloveka in do sveta ustvaril izjemen filmski arhiv. / Marko Manin

Sodelovanje ZKB-Kmečka zveza za odmero dohodnine 2017

Tudi letos se nadaljuje sodelovanje med Zadružno kraško banko in Kmečko zvezo pri zbiranju, pregledovanju in izpolnjevanju vlog za odmero dohodnine. Prvič tudi v Doberdobu. Skladno z uveljavljenim sporazumom lahko člani ZKB-ja koristijo popust, po katerem jim Kmečka zveza za izpolnjevanje vlog za odmero dohodnine 730 zaračuna isto vsoto, kot jo zaračuna svojemu članom. Storitve zbiranja in izpolnjevanja vlog za odmero dohodnine je možna samo po predhodnem telefonskem dogovoru. Termin lahko člani rezervirajo v enem od naslednjih obdobjih: od 2. 5. 2018 do 7. 5. 2018 v poslovalnici v Nabrežini, trg. Sv. Roka 106; od 8. 5. 2018 do 15. 5. 2018 v poslovalnici na Opčinah, ul. del Ricreatorio 2; od 14. 5. 2018 do 18. 5. 2018 v poslovalnici v Dolini, Obrtna cona 507/13; 21. 5. 2018 in 22. 5. 2018 v poslovalnici v Doberdobu, ul. Roma, 23. Za rezervacijo termina se lahko člani ZKB-ja zglasijo kar pri Kmečki zvezi na tel. št. 040.362941 (od ponedeljka do petka med 8.30 in 12.30).

V nedeljo bo praznik na Kohišču

Lepa priložnost za

promocijo Krasa

V občini Devin-Nabrežina se ponovno obeta uspešen športno-rekreativski kulinarčni dogodek z zgodovinsko vsebino. Gre za četrto izvedbo mednarodnega enogastronomskega zgodovinskega in didaktičnega pohoda Kohišče, ki bo v nedeljo, 20. maja. Dogodek, ki združuje domače proizvajalce kraških dobrot, podjetnike, kulturna in športna društva, si je v nekaj letih pridobil velik sloves. Vsako leto se število obiskovalcev in pohodnikov veča, prav tako se krepi tudi kulinarčna in zgodovinska ponudba. Pred dnevi je v sinji dvorani deželnega sveta v Trstu potekala predstavitevna tiskovna konfe-

renca Kohišča 2018. Predstavitev je uvedel ponovno izvoljeni deželni svetnik Igor Gabrovec. Po njegovih besedah je mednarodni pohod postal že prava posebnost našega območja: "Ne gre za navaden pohod, ampak za enogastronomski, zgodovinski in didaktični dogodek, ki je bil že od prve izvedbe zelo uspešen. Ob druženju v naravi ta pobuda odmevno promovira in povezuje območje okrog Grmade". O pohodu po krožni poti je spregovoril tudi Dario Stolfa, predsednik smučarskega kluba Devin, ki je kot nosilni partner projekta ocenil sodelovanje kot zelo uspešno. Povedal je, da poleg institucionalnih partnerjev sode-

luje še 10 društev, ki s prostovoljnim delom omogočajo izvedbo takega načrta. Stolfa je poudaril, da ta projekt ni omejen samo na enodnevno prireditev, ampak se promocija posestva Kohišče,

proizvajalcev, društev in seveda teritorija nadaljuje skozi celo leto. Dogodku in temu območju so letos namenili veliko vidljivosti s prisotnostjo na medna-

rodnih sejnih turizma v Avstriji, Sloveniji in Venetu. Poleg dežele Furlanije Julijske krajine, ki je pobudo tudi delno finančno podprla, občine Devin-Nabrežina ter ostalih

društev je osrednji partner družina Pahor, ki je lastnica nekdanjega obsežnega posestva devinskih princev in gospodov, imenovanega Kohišče.

Svetovni slovenski kongres in Knjižnica Dušana Černeta

70-letnica izhajanja slovenskih izseljenskih publikacij

Svetovni slovenski kongres in Knjižnica Dušana Černeta sta se združila v skupni projekt spoznavanja slovenskih manjšin *Slovensko obrobje 2018*. Ob 70. obletnici izhajanja časopisov, revij in knjig slovenskih beguncev po svetu so priredili popoldansko srečanje v sodelovanju z Društvom slovenskih izobražencev, na katerem je Lučka Kremžar De Luisa pripravila majhno razstavo o tem, kako so se begunci vključevali v zamejsko stvarnost. Spregovorili so predstavniki KDČ Ivo Jevnikar in Lučka Kremžar De Luisa, Luka Klopčič v imenu Svetovnega slovenskega kongresa ter vodja Zbirke tiskov Slovencev zunaj Republike Slovenije v NUK-u Helena Janežič. V jutranjih urah si je dvajset potnikov iz Ljubljane ogledalo Trst in okolico ter izvedelo nekaj več o položaju Slovencev v Italiji. Obisk so končali na okrogli mizi v Peterlinovi dvorani o začetkih izhajanja revij in časopisov med Slovenci, ki so se leta 1947 preselili iz begunskih taborišč v Italijo in Avstriji v druge države po Evro-

pi in začeli ustvarjati zdomsko "Slovenijo v svetu". Lučka Kremžar De Luisa se je sprehodila ob razstavljenem gradivu in razložila, kako zgodbe časopisov

jo in *Argentino*, dr. Janez A. Arnez pa vodnik po arhivskem gradivu *Studia slovenica in Slovenski tisk v ZDA in Kanadi*.

Luka Klopčič se je v imenu Sve-

Foto damj@n

pokažejo tudi premike beguncev. *Katoliški misijon* je tako izhajal najprej v Ljubljani, med vojno v Rimu, nato se je izdaja prekinila, potem spet v Buenos Airesu in Ljubljani. Gospod Novak je izdal *Zbornik svobodne Slovenije*, pri kateri je popisoval vse, kar so izdajali Slovenci po svetu. Kar se tiče bibliografij, je pokojni Marjan Pertot uredil *Slovensko bibliografijo za Kanado, Veliko Britani-*

tovnega slovenskega kongresa zahvalil za dopoldansko spoznavanje slovenskega Trsta in dejal, da bi bila za Zorka Simčiča in Franceta Pibernika pot v Trst zelo naporna, zato sta poslala dopis, ki ju je prebral Aleksij Pregarc. Ob koncu je prisotne nagovorila še Helena Janežič. Lani so v NUK-u z dr. Jaklič in Rafaelovo družbo pripravili razstavo z naslovom *Rojstvo novih domovin*. Dejan-

sko je bilo seme globoko posajeno, saj je v begunskih taboriščih v letih 1945 do 1948 izhajalo več kot osem-deset časopisov in okrog petsto knjižnih izdaj. Kljub temu da ni bilo papirja, strojev in barve, so ljudje čutili potrebo po izdajanju slovenske tiskane besede. V Avstriji je izhajalo 49 serijskih publikacij. Dejansko niso imeli strehe nad glavo, a izhajal je dnevnik *Domovina*, ki se je preimenoval v *Novice*. Na ciklostil so dnevno pripravljali 600 izvodov. Begunci niso imeli denarja, a denar za tiskovine se je vedno našel, čeprav na račun hrane.

V Italiji je izhajalo 36 naslovov periodike. Begunci so se selili in bili razpršeni. Ker so za taborišča skrbeli Američani, niso imeli takega strogega nadzora. Zavedali so se, da ohranjajo slovensko besedo in da so zelo zaposleni, da ne bi padli v malodušje. Glasila so se dotikala različnih tem, od skavtskega glasila *Gams* do modnega lista *Lepa Vida* v Serveglianu in otroškega glasila *Begunski palček*. Pohvalno je, da je takrat izšel prvi slovenski zgodovinski atlas Slovenije, ki ga je leta 1948 oblikoval profesor geografije Roman Pavlovčič.

Metka Šinogoj

točk: iz Devina (Kupčeva domačija), Medjevasi (nogometno igrišče), Vižovelj (športno igrišče) in Brestovice v Sloveniji (vaška šola). Prisotne bodo pričakale tudi stojnice, na katerih bodo kraški proizvajalci ponujali domače dobrote. Mogoče si bo ogledati z vođenimi obiski tudi razsvetljeno jamo Pejco in avstrijske vojne jarke iz obdobja prve svetovne vojne. Na predstavitvi je bil prisoten tudi občinski svetnik občine Devin - Nabrežina Massimo Romita, ki je dogodek in organizatorje Kohišča pohvalil za profesionalno organizacijo. Organizatorji so povedali, da bodo dogodek izpeljali teden kasneje, če vreme ne bo naklonjeno.

Prireditve pritegne na Kras veliko število domačih in tujih udeležencev in omogoča udeležanje poglavitnega cilja organizatorjev: promocijo Krasa.

Marko Manin

Pričevanje Valburge Ellero na proslavi v Miljah

"Ne smemo se vrniti v svet nasilja!"

Na letošnji proslavi 25. aprila v Miljah je bil na sporedu tudi poseg Valburge Ellero v imenu Društva Slovencev miljske občine (DSMO) "Kiljan Ferluga". Njeno pričevanje je zbrala ter v slovenskem in italijanskem jeziku zapisala Isabella Marega. Prebrala pa ga je, ob navzočnosti osemdesetletne pričevalke, dijakinja Sara Zuppin. Zaradi žlahtne umirjenosti tega spomina, ki je bil spoštljiv do vseh in naravnani v prihodnost, z razliko od drugače razgretih tonov in okolij manifestacij 25. aprila po raznih italijanskih krajih in v tržaški Rižarni, ga objavljamo.

Dober dan, prosili so me, naj se vrnem s spominom nazaj v čas svoje mladosti. Rodila sem se v vasi Fajti, na Miljskih hribih, leta 1932. Obudila sem deklico, ki je peljala past živino na Košler, kot smo imenovali vzpetino nad Jelarji. Starši so bili na delu, oče je kot avstro-ogrski vojak preživel prvo svetovno vojno, o tem ni nikoli pripovedoval. Delal je za nemške okupatorje pri Todt, kjer je opravljal težaka dela, ki niso zadostovala, da je nahrnil nas tri otroke, zato je mati nosila z ladjico hrano delavcem v ladjedelnici v Trst ali pa istotako z ladjico nosila v Trst in potem v Furlanijo

sol iz Sečoveljskih solin, tri dni hoda daleč, da je prinesla domov moko za kruh. Bila je vojna, toda vse so naredili, da nam otrokom ne bi bila beda pretežka. Kos polente ali koščki pancete, to je bilo vse, kar nam je bilo dano. V času, ko so padale bombe na tržaško pristanišče, sem bila v Miljah, kjer sem se učila, pri šivilji in spominjam se, koliko nas je bilo in kako smo bili prestrašeni v zavetišču ob morju. In spominjam se strahu in skrbi, ko je gorelo na Tinjanu, takrat so Nemci zažgali tudi nonotovo hišo, bali smo se zanj, ki je preživel, a ostal brez doma in sam, saj so bili strici v vojski. Spominjam se, kako smo nosili češnje in zelenjavo v Milje in da so žene prale perilo v Funjanu, ki je takrat tekkel pod soncem, in srečevali smo žene ribičev, "peškadarjev", ki so nosile na kišticah na glavah prodajati ribe v miljske hribe.

Bilo je, kot da se je čas ustavil: bili smo osamljeni in zaprti v nekakšni tihi samoti, bil je čas

dolgi prehojenih poti in premikov na ladjah. Ne spominjam se govora o deportacijah in partizanih, vse to je prišlo potem, ko smo si neke noči po

shodu v Trstu odpočili na lesenih podih in spoznali Rižarno. Govorili smo samo slovensko, šola pa je bila ena za vse, tako za italijanske otroke iz Hrvatov in Kolombana kot za nas iz Fajtov; in mi nismo bili pridni kot oni, ker učiteljica je govorila jezik, ki ga nismo znali, in samo leta 1946 so odprli slovensko šolo. Ni bilo fizičnega maltretiranja, vendar morda me je ponižanje spremljalo celo življenje in se ga je težko znebiti. Ponižanje, ki smo ga občutili, ne da bi se ga polno zavedali, da so nas klicali sčavi in da smo pri tem ostali brez reakcije, saj nismo imeli moči in zavesti za to.

Slišali smo za konec vojne po edinem radiu v okolici, ki je igral na oknu neke hiše v vasi, da smo vsi poslušali. Od takrat

se je vse spremenilo. Potem je nastopil čas meja, toda tudi ta je mimo. Svet, v katerem živimo, je lep, toda ne manjka nevarnosti, ena od teh je nevednost, ki gradi pregrade. Ne sme nas biti strah, da smo solidarni in ljubeči. Pri nas doma živi mlada Eritrejka, ki je prišla v naše kraje, da poišče zatočišče, in mi ji skušamo pomagati, da si ustvari novo življenje, da je svobodna in da izraža svoje misli, da hodi v šolo in da si ustvari družino. Svet, ki smo ga ustvarili s težkim delom in naporom, moramo zdaj zaščititi, da napreduje, da se nikdar ne vrnemo nazaj v svet ignorance in brutalnega nasilja. Biti moramo solidarni z revnejšimi, med sabo ljubeči in prijazni, ta svet, ki je nastal iz trdega dela in bojev, hočemo zaščititi, da se ne vrnemo nazaj v svet nevednosti in brutalnega nasilja. To je naša naloga in to nalogo moramo predati našim otrokom.

O Majenci v Dolini

Domač praznik s prastarimi koreninami

Konec prejšnjega tedna je v Dolini potekala Majenca, ki je višek dosegla v soboto zvečer (12. maja 2018) s slovesnim postavljanjem maja in v nedeljo (13. maja) pozno popoldne s prihodom parterc in parterjev na vaški trg Gorico. Majenca je praznik pomladi in mladosti, ki se že stoletja prenaša iz roda v rod in je razširjen po celotnem slovenskem območju. Podobno kot v ostalih vaseh v dolinskem bregu te navade niso prekinili niti v času druge svetovne vojne. Po vaseh se oblikujejo fantovske in dekliske, ki se organizirajo in sestajajo dober mesec pred končnim postavljanjem maja. Za večino mladih predstavlja ta trenutek veliko odgovornost in prvo organizacijsko preizkušnjo.

Mladi v Prebenegu, Boljuncu, Borštu, Ricmanjih, Gročani in v zadnjem desetletju še v Lonjerju dvigujejo maje v noči med tridesetim aprilom in prvim majem. Dolinska Majenca pa ohranja staro navado, ki narekuje, naj poteka na prvo ali drugo nedeljo v maju. V šestdnevni dogodek se uokvirja veliko spremnih kulturnih in enogastronomskih pobud, s katerimi Občina Dolina in druge ustanove spodbujajo kakovost in ovrednotenje domačih vin in

olj. Majenca se je začela v četrtek, 10. maja 2018, s postavitvijo "drevesa otrokovih pravic" organizacije Unicef in prikazom gasilskih vozil in reševalnih psov v organizaciji Društva prostovoljnih gasilcev iz Brega. V večernih

Glasbene matice iz razreda prof. Janoša Jurinčiča.

Na pobudo priložnostnega odbora za ovrednotenje oljkarstva je bilo v petek predavanje o temi *Predelava v oljarni in kakovost oljčnega olja*. Sledilo je odprtje razstave enaindvajsetih krajev-

urah so v galeriji Torkla odprli razstavo *Oljke in olje v Dolini pred 200 leti*, na kateri so bili prikazani dokumenti o zemljiščih, zgodovini oljkarstva in o torklah. Gradivo je zbral in postavil Paolo Parmegiani ob sodelovanju Borisa Pangerc. Za glasbeno kuliso je poskrbela mlada kitaristka Mateja Martini, gojenka

nih likovnikov v dvorani SKD Valentin Vodnik. Nekateri med njimi se ponajajo z dogoletnim sodelovanjem, v zadnjem času pa razstavljajo tudi umetniki iz bližnjih vasi in iz tržaškega območja. Razstavljena dela so bila izdelana v različnih likovnih izraznih tehnikah: od slikanja na platno do izdelave umetnin na

lesu in kamnu. Prisotni so bili tudi šivanje, tkanje in izdelovanje nakita ter zanimivi hišni izdelki. Med temami je izstopala moč narave z vsemi svojimi barvami. Pri nekaterih razstavljalcih je prišla do izraza naša bogata kulturna dediščina. Kulturno točko je oblikovala mlada pianistka Gaja Salvi, učenka Glasbene matice iz razreda prof. Nede Sancin. Na petkov večer je pred koncertom skupin Black Panthers in "4 Pampel & Friends" na Gorici potekalo odprtje in nagajevanje 62. občinske razstave domačih vin.

Nagajevanje 21. razstave ekstrasdeviškega oljčnega olja, 14. izbora L'olio di Muggia in 8. Pokrajinskega tekmovanja ekstrasdeviškega oljčnega olja pa je potekalo v soboto zvečer po paradnem mimohodu starodobnih vozil v organizaciji kluba Adria Classic iz Kopra. Pozno v noč se je zavleklo slovesno postavljanje maja ob spremljavi Potujočih godcev iz Saleža.

V nedeljo je bil na vrsti pester kulturni program z nastopom Ribniškega pihalnega orkestra in folklorne skupine Oljka iz Hrvatina in s plesom z ansamblom Nebojskega.

Naslednji dan slabo vreme ni prizaneslo organizatorjem, ki so morali odpovedati vse načrtovane nastope na prostem. V torek, 15. maja, proti večeru je s podiranjem "drevesa otrokovih pravic", nastopom domačega Pihalnega orkestra Breg in pričakovanim podiranjem maja padel zastor na letošnjo Majenco.

Erik Kuret

Obvestila

Tržaško knjižno središče vabi v četrtek, 17. maja 2018, ob 18. uri na predstavitev knjige Mance Košir Iz trebuha in neba. Z avtorico se bo pogovarjala Alenka Rebula Tuta, srčnice bo recital Uroš Verbovšek. Toplo vabljeni!

Področni svet Slovenskega pastoralnega središča vabi slovenske vernike, da se udeležijo binkoštnega bedenja, ki bo v petek, 18. maja, v tržaški stolnici sv. Justa ob 20.30. Vodil ga bo tržaški

škof msgr. Giampaolo Crepaldi. **V ponedeljek**, 21. maja 2018, ob 18. uri bo v Trubarjevi čitalnici Narodne in študijske knjižnice v Trstu volilni občni zbor.

Slovensko dobrodelno društvo bo imelo v četrtek, 24. maja, redni občni zbor na svojem sedežu v ul. Mazzini 46 v Trstu. Prvo sklicanje bo ob 16.30, drugo pa ob 17. uri.

Šmarnice bodo vsako nedeljo meseca maja ob 17. uri v kapeli Marijinega doma v ul. Risorta 3. Vabljeni Marijini častilci.

SSO, SKGZ, Fedriga in Slovenci

Resor za slovensko manjšino naj prevzame predsednik Fedriga

Predsednika krovnih organizacij Rudi Pavšič (SKGZ) in Walter Bandelj (SSO) sta predlagala predsedniku deželne vlade Massimilianu Fedrigi, naj obdrži zase resor za slovensko narodno skupnost. Takšna odločitev bi podkrepila predlog, ki ga je pred časom Fedriga izrekel zastopstvu krovnih organizacij, da bi pri predsedstvu dežele nastalo omizje za manjšinska vprašanja. Predsednika SKGZ in SSO sta izpostavila institucionalno vlogo slovenske narodne skupnosti v stvarnosti dežele FJK, ki svojo specifičnost črpa prav zaradi prisotnosti narodnih in jezikovnih manjšin. "Vloga naše manjšine", nadaljujeta Bandelj in Pavšič, "pa je tudi v tem, da prispeva k utrjevanju prijateljstva in sodelovanja med deželno upravo in sosednjo Republiko Slovenijo. V tem okviru je pomembna tudi vloga italijanske narodne skupnosti v Sloveniji, s katero nas vežejo dolgoletni prijateljski odnosi in skupno načrtovanje v okviru evropskih projektov. Na srečanju v Trstu smo pozitivno ocenili vaš predlog, da bi pri predsedniku deželne vlade nastalo manjšinsko omizje, na katerem bi obravnavali in reševali morebitna odprta vprašanja. Prepričana sva, da bi tako omizje pomenilo tudi posebno pozornost deželne uprave do naše skupnosti ob dejstvu, da že od leta 2007 ima FJK zaščitni zakon za slovensko narodno skupnost. Veva, da se zdaj ukvarjate s sestavo deželne vlade. V tem kontekstu vam ponujava predlog, da bi problematiko slovenske narodne skupnosti ohranili vi kot najvišji institucionalni predstavnik deželne vlade. Prepričana sva, da bi tako odločitev z odobravanjem sprejela tako naša narodna skupnost kot tudi Republika Slovenija".

Milje / Pastoralni obisk

Nadškof Crepaldi se je srečal tudi s Slovenci

Tržaški nadškof Giampaolo Crepaldi se je ob pastoralnem obisku v Miljah srečal tudi z zastopniki Društva Slovencev miljske občine (DSMO) "Kiljan Ferluga" in s tamkajšnjimi slovenskimi verniki. V spremstvu domačega župnika Silvana Latina in generalnega tajnika pastoralnega obiska v tržaški škofiji, rojanskega župni-

ka Andrea Mosce, je lahko marsikaj izvedel iz klepeta s predsednicom društva Fiorello Bencič, tajnico Zvezdo Koren, Modro Štefančič, Davorinom Devetakom in drugimi predstavniki: o slovenskih mašah pri Korošcih in v Žavljah (prisoten je bil krajevni župnik Paolo Iannaccone, Italijan, ki mašuje tudi v slovenščini), o nekajletni obnovi maše v slo-

venščini v Starih Miljah za Veliki šmaren, o božičnem koncertu Nativitas v stolni cerkvi, pa tudi o obče kulturnih pobudah mil-

jskega društva, ki si prizadeva za ohranitev in uveljavitev domače kulture, tudi v krajevnem italijanskem in širšem obmejnem

prostoru. Omenjeni so bili večdesetletno prizadevanje za slovensko šolo in tečaji slovenščine, soustvarjanje ugodnega okolja, ki je tudi po svoje pripomoglo k uradnemu priznanju in vstopu slovenščine kot drugega tujega jezika v krajevno italijansko nižjo srednjo šolo. Omenjeno je bilo sodelovanje s sosednjimi kulturnimi društvi iz Škofij, Hrvatina in Ankarana, kulturno rekreativne pobude in tudi doprinosi DSMO z drugimi partnerji z obeh strani, da je prišlo do prvega zemljevida v več jezikih za sprehode in kolesarske poti na celotnem miljskem polotoku, ne glede na mejo.

Nadškof Crepaldi pa je povedal, da je obiskal še druge slovenske, šolske in verske stvarnosti tržaške škofije, v Barkovljah in pri Sv. Ivanu. V prisrčnem nagovoru je omenil prijateljstvo in čustva dobrotljivosti, ki, če so prisotna v kristjanih in nekristjanih, lahko pripomorejo k rasti vseh. Srečanja se je udeležila tudi slovenska občinska svetnica Mirna Viola, večletna predsednica društva in nekdanja občinska odbornica, ki se je po obisku na slovenskem društvenem sedežu udeležila še uradnega srečanja z uglednim gostom v dvorani občinskega sveta.

ATO

Lep dogodek v Dolini

Odprtje stalne poštne razstave

Dolinski poštni urad je bil v soboto, 5. maja 2018, odet v praznično podobo. Razlog za to je bil visok jubilej dolinske pošte, ki je začela delovati pred 145 leti. Na slovesnosti je prisotne najprej pozdravila direktorica srednjeevropskega poštne in telegrafskega muzeja v Trstu, Chiara Simon, ki je poudarila pomen poštne uradov na območju. Prisotna je bila tudi pokrajinska direktorica italijanske pošte Maria Letizia Fumagalli, ki je izrazila veliko zadovoljstvo zaradi odprtja stalne zgodovinske razstave, ki priča o zgodovini in pomenu dolinskega poštne urada. Prvi poštni urad, ki so ga v Dolini

pri Trstu odprli v marcu leta 1873, je nastal na pobudo rodbine Pangerc. Šlo je za pomembno pridobitev za vas in celotno občino. Prva cesarsko-kraljeva poštna upravnica in lastnica poštne urada je postala Uršula Pangerc iz Doline. Mlada podjetnica Uršula Pangerc je upravljanje pošte ohranila vse do smrti leta 1907. Direktorica Fumagalli je zatrdila, da v tistih časih, ko ženske niso imele niti še volilne pravice, predstavlja Uršula Pangerc zelo napredno in emancipirano žensko podjetnico. Uršula se je rodila v Dolini 26. septembra leta 1855. Njen oče Josip Jakob Pangerc je bil cesarski sodnik in prvi izvoljen nadžupan dolinske občine. Mlado Uršulo

lahko označimo kot začetnico poštne upraviteljice ženskega spola. Uršula se je kasneje poročila z dolinskim županom in posestnikom Ivanom Sancinom. Bila je tudi pevka v dolinskem cerkvenem zboru in dramska igralka v gledališkem odseku dolinskega društva "Valentin Vodnik", ki ga je leta 1894 ustanovil njen brat Josip Pangerc. Pomembno vlogo je odigrala tudi v dolinski župnijski skupnosti; bila je med ustanovitelji Marijine družbe v Dolini, kateri je vse do smrti tudi predsedovala.

Na slovesnosti je v imenu dolinske občine ob dolinskega župana navzoče nagovoril občinski odbornik Franco Crevatin, ki je izrazil zadovoljstvo dolinske občine ob odprtju te stalne razstave. Crevatin je povedal, da še danes nismo kos naprednemu mišljenju članov Pangercove rodbine, ki so na

našem območju ustvarili in zapustili bogato dediščino. Prisotna sta bila tudi podpredsednik deželnega sveta Igor Gabrovec in predsednik Sveta slovenskih or-

Foto damj@n

ganizacij Walter Bandelj, ki je prisotne nagovoril in potrdil pomen Srednjeevropskega inštituta Josip Pangerc in sodelovanje SSO-ja pri projektih, ki jih izvaja ta inštitut. Stalna razstava, ki je na ogled ob

delavnikih med urnikom poštne urada, se deli na dva dela. V notranjosti poštne urada je v obliki velike razglednice predstavljena zgodovina poštne urada.

slogu je razstavljen tudi starinski prenosni trezor poštne kočije. Zunanost poštne urada krasi tri inštalacije, ki ponazarjajo alegorijo ob 145. obletnici dolinske pošte, jubilejno cesarsko šolo Cesarja Franca Jožefa I., danes večstopenjsko šolo Josip Pangerc, in termalno zdravilišče po Kneippovem načinu v Dolini.

Med uradnim delom je Marko Manin, predsednik srednjeevropskega inštituta "Josip Pangerc", predstavil zamisel za zgodovinsko inštalacijo in povedal, da je do tega prišlo tudi s pomočjo družbe MIOT, za katero je bil navzoč predsednik Marjan Gropajc, ter po zaslugi deželne direktorice Fumagallijeve, ki je z veliko vnemo spremljala uresničitev projekta in priskrbelo vsa potrebna dovoljenja z generalnega poštne urada v Rimu, tako da je zgodovinska poštna razstava postala stalna.

mam

Razstava v Galeriji Ars v Gorici

Vrelec notranje ustvarjalne sreče Kristine Martelanc

Kristina Martelanc razstavlja svoja likovna dela, polna živih barv, v Galeriji Ars na Travniku v Gorici. Odprtje v petek, 11. maja, je bilo za mnoge prijeten in prazničen dogodek. Z očarljivimi zvoki harfe ga je požlahtnila mlada Petra Devetak, o gostji in njenih delih je spregovoril Jurij Paljk.

Kristino je osebno še najbolj spoznal preko njenih slik, je dejal. "To mora biti lepa oseba", si je mislil, ko je opazoval slike, v

katerih se stapljajo osnovne, življenju zapisane barve - rdeča, modra in rumena. To je umetnica, ki bi jo lahko mirno uvrstili med sodobne abstraktne slikarje. Njena umetnost izhaja iz notranjih občutij, iz videnja notranjega sveta in kozmične lepote, žarenja in svetlobe, ki jo na svoj način zaznava in odslikava. Gre za dela, ki govorijo o lepoti in so vredna, da si jih privoščimo in obesimo v prostorih, kjer živimo, je sklenil Paljk.

O Kristini Martelanc lahko marsikaj izve, kdor si na razstavi ogleda katalog in prebere v njem objavljeni zapis oz. pričevanje. Avtorica namreč zelo iskreno piše o sebi in svojih zdravstvenih težavah, ki jo zaznamujejo vse od otroških let, o tem, da ima "vse do danes neozdravljivo progresivno bolezen, ki vodi v slepoto in tudi gluhoto". Z njo se je navadila živeti, kot bi bilo nekaj normalnega. S svojo energijo sama dokazuje,

foto dd

da je - kot pravi tudi sama - "človek sposoben neverjetnih stvari, še zlasti takrat, ko živi pod nemogočimi pogoji". Njeno življenje je naporno tudi za vsakdanja banalna opravila, in vendar ni nikdar dolgočasno. Z možgani že več desetletij vse bolj intenzivno razvija druge čute. Ker so možgani zaradi tega napora zelo utrujeni, se je pred nekaj leti "iz stiske rodilo presečnečenje": njeno notranjost so "privabili barvice in bel list". Iz omare je vzela stare oljnate voščenke in bel list ter se z glasbo v ušesih popolnoma prepustila osvobajajočemu plesu svojih prstov in dlani. Od takrat do danes je že nastalo veliko slik, ki

se porajajo iz "vrelca notranje ustvarjalne sreče". Med risanjem se prepušča sproščujoči sili, čudovitim popotovanjem notranjega duhovnega sveta. V njem ni v običajni "nenehni kontrolni napetosti pri obvladovanju fizičnega vidnega", sebi skoraj nevidnega sveta. V tem njenem "notranjem kozmičnem" svetu nevidno postane vidno. Doživljajska razsežnost je posebno močna. Pri umetniškem snovanju je Kristini Martelanc postala dragocena umetniška prijateljica likovnica Jasna Merku', v oporo pa tudi goriški umetnik Franko Žerjal. Prav onadva sta jo spodbudila, da je s svojimi deli le prišla

na dan.

Kristina Martelanc uporablja oljnate voščenke treh osnovnih barv, ki se pod pritiskom segretyh prstnih blazin in dlani fantazijsko stapljajo ob ritmu glasbe. Slike so sad spontanosti, saj racionalni del možganov med ustvarjanjem počiva, rada pove avtorica. Njena tehnika je prvin-ska in instinktivna, preprosta in osvobajajoča. Vse to so navzoči na odprtju lahko tudi videli, saj jim je umetnica pokazala, kako ustvarja. Še več: prisotne je povabila, naj se ji pridružijo in tudi sami poskusijo s prsti in dlanmi iz barv izvabiti oblike, besede duše. Tako je tudi vsakomur podarila košček svojega velikega srca, je še dejal Paljk.

Barve na poslikani površini so vse enakovredne, čeprav ene morda prevladujejo, druge pa so komaj nakazane, je povedala. "Majhno in veliko sta enakovredna, ker majhna pikica pove-liča veliko, velika lisa pove-liča majhno. Tako naj bi bilo tudi v medosebnih odnosih, čeprav vedno žal ne uspe". Barve torej v njenem svetu ohranjajo spoštljiv dialog. Umetnico nago-varjajo: risati namreč začena tako, da jim prislunhe, katera jo prva kliče. Nato se z njo odpravi v svoj svet, v kozmično, duhovno razsežnost, kjer se utrujeni možgani odpočijejo in ji duša zapleše. In tedaj umetnica uporablja s še večjo intenzivnostjo svoje čute.

DD

Katja Ferletič

TAKI SMO (38)

Kako se lahko Ludvik XVI. in Lady Gaga srečata v isti sobi ...

19. maja se bosta v Londonu poročila princ Harry in Meghan Markle. Tistega dne bo v mesto prišel naval ljudi, ki se bodo trli po cestah v upanju, da bodo vsaj za trenutek videli kraljevi par. Če jim to ne bo uspelo, jim bo ostala le še ena možnost: obiskali bodo lahko slavni londonski muzej voščenih lutk Madame Tussauds, ki bo občinstvu ravno na ta dan predstavil novi lutki mladega para, ki se bosta pridružili ostalim figuram predstavnikov kraljeve družine.

Muzej Madame Tussauds je za vse, ki obiščejo London, obvezna postaja, saj si lahko tu ogledajo največjo zbirko voščenih lutk na svetu. Vsako leto se vsaj tri milijone ljudi sprehaja po hodnikih tega muzeja in se slika s svojimi najljubšimi slavnimi osebnostmi. Danes ima muzej več podružnic v glavnih svetovnih prestolnicah (Amsterdam, Dunaj, Berlin, Istanbul, Hong Kong, Las Vegas, New York, Shanghai ...), od leta 2007 pa je v lasti britanskega podjetja Merlin Entertainments, ki upravlja tudi parka Gardaland in Legoland.

Muzej je pred 200 leti ustanovila ekscentrična, a izjemno nadarjena Marie Tussaud oz. Marie Grosholtz, ki se je rodila leta 1761 v Stralsburgu. Njen oče je bil nemški vojak; umrl je, še preden se je Marie rodila, zato je njena mama šla v

službo kot guvernantna na dom k bogatemu zdravniku Philippeju Curtiusu, s katerim sta se mati in hči kasneje preselili v Pariz. Curtius je bil tudi profesor in je zelo rad ustvarjal voščene lutke, v naravni velikosti upodobljene osebe, ude in organe, ki so mu služili za lekcije anatomije. V 18. stoletju je bila tehnika ustvarjanja lutk iz voska zelo razširjena, saj so surovino našli z lahkoto in umetniki so lahko ustvarjali izredno realistične figure, zato se je kmalu tudi Marie naučila te umetnosti. Kot mlado dekle je zaradi poznanstev doktorja Curtiusa prišla v stik tako z mladimi revolucionarji, kot sta bila Napoleon Bonaparte in Robespierre, kot tudi s plemiči. Ker je za nekaj čas celo živela v Versaillesu in dajala lekcije umetnosti sestrki kralja Ludvika XVI., so jo revolucionarji, ki so se borili proti monarhiji, zaprli v ječo in celo obsodili na smrt. Rešila jo je njena spretnost v obdelovanju voska: Marie si je zaslužila prostost, a morala je prisostvovati smrtnim kaznim in izdelovati voščene lutke glav zapornikov, usmrčenih z giljotino. Zaradi te dejavnosti je bila stalno po pokopališčih in mrljskih vežah, uporabljala je celo človeške lase in zobe. Izdelala je tudi glavi kraljice Marije Antoinete in Ludvika XVI. Leta 1794 je doktor Curtius umrl in pustil svoje premoženje Marie, ki se je kmalu zatem poročila z inženirjem Francoisom Tussaudom in imela tri otroke. Moža je leta 1802 pustila v Parizu, s svojimi otroki in voščeniimi lutkami pa je odpotovala v Anglijo. Dobrih trideset let je Marie potovala in razstavljala svoje lutke: bile so v naravni velikosti z izjemno natančno izdelanimi kostumi, poleg tega pa jih je postavljala tudi v čudovite scenografske okvirje. Leta 1835 se je odločila, da se preseli v London: v

Baker Streetu je postavila svojo stalno razstavo "The Baker Street Bazaar": nastal je prvi muzej Madame Tussauds. Angleži so bili navdušeni. Marie se jim je prikupila, ko je izdelala izjemno realistično lutko kraljice Viktorije med kronanjem in s kraljičinim dovoljenjem naročila krojačem celo enako bogato obleko, v katero je lutko oblekla. Skušala je zadovoljiti vse okuse angleških ljudi, ki so se posebno radi imeli grozljive scene, zato je v svojem muzeju ustvarila sobo z vsemi svojimi relikvijami iz francoske revolucije. Pripravila je tudi lutke slavnih angleških morilcev in jih postavila v scenografske podobe, ki so podrobno prikazovale kraje umorov. Marie je tako zaslovela, da so celo sami zločinci pred smrtjo podarjali svoja oblačila in predmete muzeju v upanju, da bo njihova upodobitev krasila sobo grozot. Marie je s sinovi uspešno upravljala muzej do svoje smrti leta 1850; imela je 89 let. Preden je odšla v večnost, pa je še napisala svoj življenjepis in ustvarila svojo voščeno lutko, ki še vedno pozdravlja obiskovalce ob vhodu londonskega muzeja, ki

stoji danes na Marylebone Roadu. Zbirka muzeja je še vedno sodobna. V njej najdemo lutke zgodovinskih osebnosti, hollywoodskih zvezd, pevcev, politikov, od Elvise Presleyja do Hitlerja, od modernih Youtubersov do Lady Gage, ki ima celo 21 svojih lutk v različnih muzejih po svetu. Danes jih ne

ustvarja več "Madame", ampak tehniki in umetniki v "delavnicah" Tussauds Studios v kraju Acton. Tukaj hranijo še stare kalupe, originalne dele, arhive dokumentov in fotografij in izdelujejo nove lutke (do 50 na leto). V Studiose prihajajo slavne osebnosti, ki tudi do štiri ure pozirajo za kipa-rije in slikarje. Umetniki vzamejo vse mere telesa, preučujejo vsako gubico na obrazu, pozo, v kateri bo lutka stala, osebo fotografirajo in posnamejo s filmsko kamero, vzamejo vzorec las, odtise rok in celo zob (zobe lutk ustvarjajo v prestižni zobozdravniški ambulanti v Mount Vernon Hospitalu v Middlesexu - za vsakega so potrebni štirje dnevi dela). Kipar ustvari najprej jekleno in aluminijasto ogrodje - okostje, na katerem potem začne obdelovati glino, in nato tanjšo plast zmesi voska, silikona in drugih sintetičnih materialov. Glavo izdelajo posebej: v kalupo s podobo obraza vlijejo zmes iz čebeljega voska, posebnega japonskega voska in drugih sestavin, nato jo obdelujejo. Oči pobarvajo z akvareli in akrilnimi barvami, žilice v njih pa ustvarijo s svilenimi nitkami. Vsak las, trepalnico in dlačico s posebno šivanko vtaknejo v vosek. Z oljnimi barvami ustvarijo izredno realistično podobo kože in končno lutko oblečejo.

Danes je muzej Madame Tussauds neke vrste lunapark, v katerem se nekatere lutke tudi premikajo, ima posebne vizualne učinke, planetarij, trgovine, restavracijo, vse, kar lahko pritegne pozornost sodobnega človeka. V Tussauds Studios pa je celo oddelek za stranke, na katerega se lahko obrnejo, če hočejo, da jim ustvarijo lutko z njihovo podobo. Seveda moramo biti pripravljeni žrtvovati šop las in približno dvesto tisoč evrov.

Duo Fabris-Vodopivec v Kulturnem centru

Glasbeno bogastvo na Goriškem

Prav poseben glasbeni večer, dogodek za sladokusce, je potekal v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici v torek, 8. maja, z naslovom *Glasbeno krožišče* in podnaslovom *Glasbeno bogastvo na Goriškem*. Gosta, ki sta ga oblikovala, sta dva izkušena in svobodna "umetniška duhova", ki sta se srečala in v duu sodelujeta že sedem let.

Sopranistka Nadja Fabris ima za sabo operno kariero, pa tudi izkušnje z narodno-zabavno glasbo. Aleksander Vodopivec pa je znan ne le kot pianist in dirigent, temveč tudi kot skladatelj, ki se je ukvarjal z jazzom in pisal glasbo za različne radijske in gledališke predstave. Srečala sta se kot sodelavca v tržaškem gledališču Verdi, po nekaj letih sta sklenila, da bi spet skupaj ustvarjala glasbo, ki jima je pri srcu. Z omenjenim nastopom sta želela podčrtati bogastvo Gorice, ki jo zaradi prisotnosti različnih narodov in jezikov v vsakdanjem življenju označuje raznolična kultura. V današnjem globalnem času je to nekaj običajnega, Gorica pa je to v svoji majhnosti globoko doživljala že pred davnim časom in iz tega tudi črpala svojo dinamično identiteto, je uvodoma povedala solopevka.

Na večernem programu je bilo dvajset skladb iz različnih narodnih in jezikovnih zakladnic. Glasbenika sta začela s slovenskimi: izvedla sta dva samospeva Benjamina Ipvavca, tri Škerjančeve, Lajovičevega in Srebotnjakovega. Prvi *lied - Kam?* - je bil na besedilo Franceta Prešerna, avtor zadnjega, posebno dramatičnega, - *Jaz nočem še umreti* - pa je Srečko Kosovel. V drugem sklopu je bilo pet tipično dunajskih

pesmi Roberta Stolza, avstrijskega skladatelja, ki je napisal skoraj tri tisoč valčkov in 47 operet. Italijanski skladbi sta bili posebni presenečenja, lahkotnejši pesmi iz 40. let prejšnjega stoletja: prva, *Eterno ritornello* Bruna Bidolija, je izzvenela v tržaškem narečju; avtor druge, *Tu, musica divina*, pa je Giovanni D'Anzi. Sledila

foto dd

sta dva argentinska tanga (popularni *Por una cabeza* Carlosa Gardela in *Uno* Mariana Moresa), tudi v spomin na naše ljudi, ki so se izselili v Južno Ameriko; pa tudi v Kulturnem centru imajo vsako leto v gosteh mlade iz Buenos Airesa, "ki tako dobro dokazujejo in pričajo, da je možno pripadati dvojni kulturi", je še dejala sopranistka, ki v svoje interpretacije vlija temperament in strast. Duo Fabris-Vo-

dopivec se je na tankočuten in ganljiv način poklonil tudi judovski kulturi, ki je bila v preteklosti prisotna na Goriškem: to je storil z znano yidish balado *Tumbalalaika*, ki izhaja iz vzhodnega dela Evrope in so jo judovske matere mamljale svojim malčkom v naročju, ko so jih gnali proti "hudičevim sobam". Slovita francoska *Hymne a l'amour*, ki jo je na besedilo Edith Piaf uglasbila Marguerite Monnot in velja za najlepšo pesem preteklega stoletja, govori o tem, da ljubezen vodi v večnost. Zadnji sklop je zajemal dva ameriška songa nemškega Juda Kur-

ta Weilla, ki se je leta 1935 zatekel v ZDA: *Lonely house* opisuje občutek samote v praznem mestu, *This time next year* pa o želji po uresničevanju in doseganju ciljev, ki jih vsakdo nosi v sebi. Za dodatek sta maestro Vodopivec in sopranistka Nadja Fabris podarila goriškemu občinstvu še kratki Bernsteinov *Scherzo*, ki je bil napisan pred natanko 30 leti.

DD

Ob bližajočih volitvah / Domnevno proti Janezu Janši

Delovanje na politični levici

V Sloveniji obstajajo domneve in razmišljanja o tem, koliko sedanji predvolilni čas sploh zanima volivce in javnost. V programih in obljubah političnih strank in list, ki bodo nastopile na skorajšnjih predčasnih državnoborskih volitvah, je veliko neuresničljivih zagotovil, zaradi česar velja, da so razum marsikje zamenjali interesi. Zaradi posebnih razmer in vzdušja, poslabšanega tudi z nemernim širjenjem izmišljotin, polresnic in laži, naj bi poznavalc in ocenjevalci razmer upoštevali zgolj tisto, kar se dejansko dogaja v Sloveniji. Morda je najbolj aktualna ugotovitev ta, da je med množico kandidat in kandidatov za poslanke oziroma poslance veliko tistih, ki bi s svojo funkcijo zadostili zgolj lastnim težnjam in interesom. Dobili bi dobro zaposlitev, visoko plačo, prestiž v svojem okolju, pa najbrž tudi uživali v občudovanju samih sebe na televizijskih ekranih. Takih kandidat in kandidatov pa ne bi skoraj nič obvezovalo, da v državnem zboru delujejo v korist celotni narodni skupnosti in državi. Gotovo ne more biti slučajno, da od poslancev, dose-danjih in pričakovanih novih, nihče ne omenja, denimo, tret-

jega člana slovenske ustave, ki navaja, "da ima v Sloveniji oblast ljudstvo, ki pa jo uresničuje tudi prek poslancev". Med neresničnimi trditvami v tem času je tudi tista, ki jo ponavlja ljubljanski župan in predsednik neparlamentarne stranke Pozitivna Slovenija, Zoran Janković. Zatrjuje, da je Janez Janša v obdobju, ko je bil predsednik vlade, v Sloveniji izvajal strahovlad. Resnica pa je prav obratna, saj je bila Janševa vlada, oblikovana leta 2004, najuspešnejša doslej. To pa seveda ne pomeni, da imamo zoper Janeza Janšo lahko kritike in pomisleke. Pač pa Zoran Janković zdaj v Ljubljani uresničuje razne oblike prisile, da ne uporabim besede in pojma strahovlada. To se kaže predvsem v tem, da v mestu vsiljuje postavljanje rdeče zvezde in drugih simbolov ali obeležij iz naše totalitarne preteklosti. Ljubljanka Lucija Šikovec Ušaj, ki spada med deset najplivnejših pravnikov v Sloveniji, je v pogovoru za revijo Demokracija dejala, da je Ljubljana sicer

mesto njenega otroštva, mladosti, srednjih let, ki pa se ji vse bolj odtuja. "Tukaj se ne počutim več niti varno, niti domače". Jankovičeva trdi, da je Ljubljana najlepše mesto na svetu, pa je po njenem idiotizem. "Od zmeraj

Lucija Šikovec Ušaj

moja Ljubljana skratka ni več kraj, kjer želim živeti". Med dogodki, ki se v predvolilnem času dogajajo v Sloveniji, omenjam komentar časnika Zorana Potiča z naslovom *Dnevi odločitve*, objavljen 7. maja na prvi strani časnika Delo. V njem je tudi zapisal, "da imamo v Sloveniji nekaj deset tisoč tako ime-

novanih taktičnih volivcev, ki se v zaključni fazi volitev odločajo, komu dati glas, da ne bi zmagala stranka SDS z voditeljem Janezom Janšom". Časnikar in urednik Zoran Potič se v svojih razmišljanjih tudi sprašuje, "ali je Janez Janša tisti obraz, ki bo Slovenijo zapeljal na steze, ki mu jih utirata dva njegova vzornika, Donald Trump in Viktor Orban"? V reviji Demokracija pa so na ovojnici sporočili, "naj bi znotraj organov pregona obstajala posebna skupina, ki je zadolžena za obračun s Slovensko demokratsko stranko in Janezom Janšom. Objavljene so fotografije z imeni sedmih najvišjih funkcionarjev z omenjenega področja". Najvišji domet dosedanje strategije in politike proti Janši pa naj bi pomenil tako imenovani levi volilni blok, ki sta ga ustanovila predsednik stranke Desus in zunanji minister Karl Erjavec ter predsednik stranke Pozitivna Slovenija in ljubljanski župan Zoran Janković. K vstopu v omenjeni levi volilni blok sta povabila tudi druge politične stranke. Edini pogoj za njihov pristop pa je, da v nobenem primeru ne bodo sklepale koalicije s Slovensko demokratsko stranko, kar pomeni z Janezom Janšom. Dogodek je vzbudil zmedo in pridržke v slovenski politiki in v strankah zdajšnje koalicije. Mnogi se

sprašujejo, kakšni so pravi nameni Zorana Jankoviča oziroma ali ne stremi k temu, da bi ga leva politična opcija v primeru zmage na volitvah imenovala za mandatarja nove vlade, oblikovane po volitvah. Predvolilna kampanja se je pričela z nekaterimi spori in sodnimi odločitvami zoper nekaj manjših strank, ki pri izbiri kandidatov za poslanke oziroma poslance niso upoštevale razmerja med številom moških in žensk. Tem za kampanjo je veliko, tudi o korupciji, ki je v Sloveniji zelo razširjena. Zelo razvidna je tudi zaskrbljenost v politiki in javnosti ob napovedih, da se Sloveniji približujejo nove velike skupine nezakonitih beguncev iz afriških, arabskih in azijskih držav. Domnevno bodo prihajali po novi poti, smeri, ki poteka iz Bosne in Hercegovine, se nadaljuje čez Hrvaško, konča pa pri nas, v Beli krajini ali na Kočevskem ob reki Kolpi. Po novem prišleki najraje zaprosijo za politični azil v Sloveniji in ga tudi dobijo. Črnomeljska županja Mojca Čemas Stjepanovič je občane pozvala, naj se tujcem ne približujejo in naj zaklepajo vrata tudi ob kratki odsotnosti. Branko Grims, poslanec iz SDS, tudi predsednik parlamentarne komisije za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb, zatrjuje, da je v tem času na poti

v Slovenijo okrog 50.000 novih beguncev. To napoved potrjuje tudi Boštjan Šefic, državni sekretar na ministrstvu za notranje zadeve. Na osrednji volilni konvenciji, ki jo je v celjski dvorani Golovec priredila Slovenska demokratska stranka, je njen predsednik Janez Janša poudarjal, "da bo zanje Slovenija vedno na prvem mestu". Napovedal je tudi boj zoper t. i. globoko državo in "prvorazredne, ki kradejo. Častna gostinja, ki sta prišla izraziti volilno podporo SDS in njenemu predsedniku Janezu Janši, sta bila predsednik madžarske vlade in tamkajšnje vodilne vladne stranke, Fidezs, Viktor Orban, in Manfred Weber, vodja poslanske skupine Evropske ljudske stranke v evropskem parlamentu, katere članica je tudi SDS. Preteklo nedeljo je v Sloveniji potekalo tudi ponovno glasovanje o zakonu o izgradnji, upravljanju in gospodarjenju z drugim tirom železniške proge Divača - Koper. Tudi ponovljeni referendum pa ne bo prispeval k začetku gradnje omenjene proge, ker bo o celotnem projektu odločala nova vlada, sestavljena po volitvah. Morda pa bodo podatki o udeležbi na nedeljskem glasovanju vplivali na udeležbo na parlamentarnih volitvah v nedeljo, 3. junija.

Marijan Drobež

Nova Gorica kandidira za Evropsko prestolnico kulture 2025

Obe Gorici združeni v Go!2025

Veliko podporo številne publike je bilo 7. maja moč goče začuti na javni razpravi o kandidaturi Nove Gorice za Evropsko prestolnico kulture 2025 ter obenem veliko zavezo tako lokalne skupnosti kot delovne skupine, ki pripravljajo kandidaturu, da projekt izpelje. Javno razpravo je organizirala Mestna občina Nova Gorica v sodelovanju s Kulturnim domom Nova Gorica ob medijski podpori Primorskih novic. Kandidaturo večina čuti kot velik izziv in hkrati priložnost za preboj goriskega prostora z dodatnim dvigom kakovosti življenja tako v mestu kot v regiji, s povečanimi možnostmi za gospodarstvo, še bogatejšo kulturno ponudbo, povečanim turističnim obiskom in predvsem promocijo tako v domačem kot v mednarodnem prostoru. Kot je v uvodnem delu poudaril župan Mestne občine Nova Gorica Matej Arčon, kandidatura Nove Gorice pomeni kandidaturu celotne regije od izvira do izliva reke Soče, mesto Nova Gorica pa v kandidaturi vstopa kot nosilka. Kandidatura je najavljena, oddali jo bodo v jesenskem času prihodnje leto, do takrat pa morajo biti opravljena vsa potrebna opravila za oddajo zahtevne prijave. Mednje sodi tudi javno povabilo k oddaji predlogov za sodelovanje v programu EPK, ki jih bo vse do letošnjega oktobra zbiral delovna skupina za pripravo kandidature. Za oddajo predloga in vse ostale informacije je že na voljo zavihek na spletnem mestu Mestne občine Nova Gorica na naslovu www.nova-gorica.si/EPK/. Leta 2025 bo eno od slovenskih mest dobilo naziv Evropska prestolnica kulture. Doslej so kandidaturu uradno napovedala tri slovenska mesta, in sicer Ljubljana,

Lendava in Nova Gorica. Le-ta je mesto na stiku treh evropskih kultur – slovanske, italijanske in germanske. Skupaj z Gorico je dedič starih aristokracij, z novim delom pa živa zgodovina povelje Evrope. Širše območje EPK je preživelo dvanajst ofenziv krvave prve svetovne vojne in bilo prerezano z železno zaveso po drugi. Novonastalo mesto v povezavi z Gorico, starodavnim središčem goriške pokrajine, tvori mesti vojn in prijateljstva, mesti zgodovine, sodobni, univerzitetni mesti, ki sodelujeta, sodihata in soživata, kljub njuni mešanici kultur ali prav zaradi njih, sta gotovo nenavadno, zanimivo in evrop-

ložnost, da se vse danosti obmejnih mest in področij s kulturno zavzetostjo celostno povežejo v kulturno, turistično, gospodarsko, izobraževalno in infrastrukturno enoto, ki bo povečala gospodarski razvoj in investicije ter na ta način pritegnila tako množice kulturnih turistov kot omogočila zdajšnjim in novim prebivalcem kakovostnejše bivanje. Odločitev, kako se lotiti načrtovanja, priprave, izvedbe in nadaljnjih korakov uresničitve tega kompleksnega projekta, je prepuščena mestu, ki se odloči za kandidaturu in jo zastavi skladno s svojimi strateškimi usmeritvami, razvojnimi programi in refe-

Od leve proti desni: novinarka Primorskih novic in povezovalka javne razprave Vesna Humar, prevajalka Laura Sgubin, goriški župan Rodolfo Zibera in novogoriški župan Matej Arčon / foto: Mateja Pelikan

skega duha polno območje, primerno za Evropsko prestolnico kulture. Naziv Evropska prestolnica kulture je priložnost, da se vsi ti dejavniki povežejo in postanejo zanimivi za evropsko javnost, ki išče tradicijo in sodobnost, izvirnost in prepoznavnost. Prvi in poglobitveni cilj EPK pa je predvsem izboljšana kakovost življenja prebivalcev mesta in njegove širše okolice. Je enkratna pri-

renčnimi cilji ter soglasno s pobudami, hotenji, željami meščank in meščanov, upoštevanje interesov drugih skupnosti in prebivalstva na območju, ki ga zajema in želi privabiti in vključiti v dejavnosti, da bi skupno udeležili raznovrstne ambicije v smeri vzdržnega in celovitega teritorialnega razvoja regije. V uvodnem delu javne razprave sta spregovorila župana obeh Go-

ric Matej Arčon in Rodolfo Zibera. Novogoriški župan je povedal, da je bila odločitev za kandidaturu ena najtežjih v zadnjih osmih letih njegovega županovanja. Predvsem zaradi zavedanja, da gre pri kandidaturi za veliko obvezo ter obenem odgovornost. A odločitev je sprejel in jo polno podpira, ker verjame, da je tudi to pot do še kakovostnejšega življenja prebivalcev našega prostora. Zadovoljen je, da je kandidaturu soglasno podprl Mestni svet Mestne občine Nova Gorica, obenem pa so ji podporo izrekli tudi župani na Svetu regije severne Primorske. Goriški župan Rodolfo Zibera je izrazil polno podporo sosednjega mesta kandidaturi oziroma, kot se je slikovito izrazil, Gorica bo Novi Gorici podala žogo za zmagoviti gol. Mestna občina Nova Gorica je že v minulem letu imenovala delovno skupino, ki jo vodi mag. Neda Rusjan Bric, ki je pripravila osnovni vsebinski koncept kandidature. Z objavo javnega povabila k oddaji predlogov za kandidaturu pa želimo vključiti širšo javnost, in sicer tako posameznike kot institucije, društva, organizacije, skratka prav vsakdo lahko prispeva predlog. Prejete predloge bo delovna skupina skrbno zbrala in pregledala ter tudi z njihovo pomočjo pripravila vsebino kandidature. Vse potrebne informacije so na voljo na spletnem mestu Mestne občine Nova Gorica na naslovu www.nova-gorica.si/EPK/. Prav tako pa v prostorih Mestne občine Nova Gorica že deluje Pisarna EPK GO! 2025, ki je dosegljiva po elektronski pošti na naslovu epk2025@nova-gorica.si. Si ter na telefonski številki 05 335 03 58. Kot sta na javni razpravi poudarili mag. Neda Rusjan Bric, vodja kandidature Nove Gorice za EPK 2025 in Ana Zavrtanik Ugrin, podžupanja in koordinatorica kandidature na mestni občini, je smisel kandidature, da jo čuti in sooblikuje čim več ljudi, saj bo le na ta način lahko kakovostno pripravljena ter bo potem tudi zaživila v polni meri.

Prof. S. Tavana gost na MO Nova Gorica

Zgodba o prijateljstvu in skupni kulturni identiteti na Goriškem

Priznani italijanski umetnostni zgodovinar dr. Sergio Tavano je pred kratkim praznoval 90. rojstni dan. Ob tej priložnosti ga je 8. maja v novogoriški mestni hiši sprejel župan Mestne občine Nova Gorica Matej Arčon v prisotnosti častnega občana Mestne občine Nova Gorica dr. Branka Marušiča, podžupanje mestne občine Ane Zavrtanik Ugrin in direktorja Kulturnega doma v Gorici Igorja Komela.

Foto Mateja Pelikan

Za izjemen prispevek k raziskovanju in zapisovanju zgodovine goriškega prostora ter za prepoznavanje slovenske prisotnosti v preteklosti Goriške mu je župan podelil posebno zahvalo. Dr. Tavano, ki je tudi član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, je velik poznavalec antične in srednjeveške umetnostne zgodovine ter obenem velik zagovornik sobivanja narodov v sožitju in miru. Župan Matej Arčon se je Sergiu Tavanu zahvalil za njegov trud in prispevek k razumevanju skupnega čezmejnega prostora. Izpostavil je, da smo na Goriškem v obdobju, ko se veliko posvečamo čezmejnemu povezovanju in sodelovanju, in sicer ga v veliki meri uresničujemo s projekti, ki jih razvijamo v okviru Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje EZTS GO. "Kandidatura Nove Gorice za Evropsko prestolnico kulture 2025 v povezovanju s sosednjo Gorico, ki smo jo predstavili na javni razpravi v Kulturnem domu v Novi Gorici, je nadgradnja tega sodelovanja", je poudaril župan. Igor Komel pa je dodal, da sta tako dr. Sergio Tavano kot dr. Branko Marušič že pred leti ustvarila dobre temelje za vse to, kar na področju čezmejnega sodelovanja poteka danes. Njuno povezovanje ter trud za zblíževanje narodov, ki ju je razdvojil fašizem, je rodilo pozitivne sadove, ki jih lahko uživamo danes. Izkušnje obih uglednih raziskovalcev so zelo dragocene za našo prihodnost, je še dodal župan. Dr. Sergio Tavano je, kot se je izrazil, s presenečenjem, ganjenostjo in zadovoljstvom sprejel zahvalo župana Mestne občine Nova Gorica. V nagovoru je poudaril, da je bila vse do začetka druge svetovne vojne v Gorici kulturna vzgoja in identiteta Slovencev in Italijanov, živečih v Gorici, ista. Vsi so izhajali iz istih šol, ustanov, kulturnih institucij in to sobivanje jih je bogatilo. Ob tem je končal z navedbo prijatelja, ki je zapisal, da je bilo pred več kot sto leti samo v Gorici na gimnaziji mogoče, da je slovenski profesor v nemškem jeziku italijanske dijake poučeval francoski jezik. Dr. Branko Marušič pa se je pridružil čestitkam dolgoletnemu strokovnemu sodelavcu, s katerim sta goriškemu prostoru zapustila izjemen raziskovalni prispevek ter ovrednotila njegovo zgodovino in kulturo. Ob tem je izrazil željo, da bi dr. Tavano tudi v prihodnje nadaljeval plodno strokovno delo in objave.

NA BOŽJO POT ŠE MALO NAKROG (9)

Mariza Perat

Kot marsikje na božjepotnih krajih je tudi tu okrog kapele sčasoma zraslo naselje in leta 1730 je bila ustanovljena tudi župnija.

Želja, da bi postavili večje svetišče, pa je po-
stajala vse
močnejša, še
posebno s stra-
ni tistih, ki so
na tem milo-
stnem kraju
prejeli kakšno
posebno mi-
lost. Začeli so
tako graditi
večjo cerkev in
leta 1763 so bila
dela končana.
Današnje mo-
gočno baziliko
so pričeli gradi-
ti leta 1890, po-
svetili pa so jo
leta 1930. Ob ti-
sti priložnosti je
papež Pij XI.
svetišče povzdi-
gnil v baziliko.
Že pred tem je
škofija skupaj z
verniki zaprosila
Leona XIII.,
da bi Lujansko
Marijo smeli
kronati. Prošnji
je sv. oče rad
ustregel in obe-
nem določil, naj se
praznik Naše Gospe Lu-
janske obhaja na soboto
pred četrto nedeljo
po Veliki noči. Uradno
kronanje je bilo maja
1. 1887.

Marijin kip stoji na
glavnem oltarju in je
po tradiciji isti, ki so
ga leta 1630 pripeljali
na bregove reke Lujan.

MARIJINA BOŽJA POT V LUJANU IN
SLOVENSKA ARGENTINSKA SKUPNOST

Z Marijinim svetiščem v Lujanu so tesno po-
vezani Slovenci, ki živijo v Argentini. V vsej
svoji zgodovini so slovenski verniki radi obi-
skovali Marijine božje poti. Romanja so bila
izraz njihove globoke vere in so bila kot taka
nepogrešljivi del njihovega verskega življenja.
To dragoceno dediščino so prenašali iz roda
v rod in ta dediščina jih je spremljala tudi
takrat, ko so ljubljeno domovino morali zapu-
stiti in se podati v tujino. Zato je tudi Slovence,
ki so se izselili v Argentinu, spremljala tiha želja,
da bi tudi v novem kraju našli Marijino sve-
tišče, kamor bi lahko poromali in Božjo Mater
prosilili za tolažbo in pomoč. Tak romarski kraj
so dobili v Lujanu, kamor so se pod vodstvom
izseljenjskih duhovnikov podali že Slovenci,
ki so v Argentinu prispeli

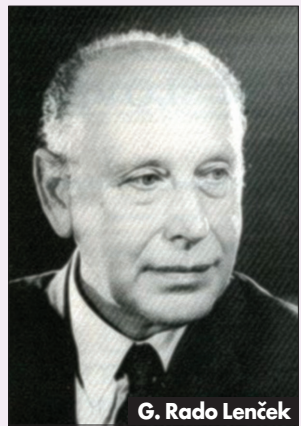

Lujanska bazilika

pred drugo svetovno vojno. Prvo tako romanje je potekalo decembra 1. 1934. Slovenci so takrat romali skupaj s Hrvati, kajti za samostojno romanje jih je bilo premalo.

Prvo samostojno slovensko romanje je bilo decembra 1. 1936. Udeležilo se ga je približno 600 oseb. Na tem romanju je slavnostni govor imel dr. David Doktorič. Leta 1939 je bilo romanje v Lujan povezano s štiri-
stoletnico svetogorske božje poti. Romarji so ob tej priložnosti imeli s seboj podobo Svetogorske Matere Božje kot spomin na Marijino prikazovanje na Sveti Gori. Znova so Slovenci poromali v Lujan 7. oktobra 1945. Ob tisti priložnosti je

bila posvetitev Marijinemu Srcu, skupaj z njo pa se je dvigala molitev za domovino. Slovensko romanje v Lujan je spet bilo na vrsti leta 1948. Tega leta so v Lujan prišli štirje slovenski lazaristi, med temi g. Rado Lenček, urednik revije "Katoliški misijoni". Ob koncu vojne leta 1945 je domače kraje iz političnih razlogov moralo zapustiti na tisoče Slovencev. Znašli so se v taboriščih v Avstriji in Italiji. Med njimi je bilo mnogo du-

G. Rado Lenček

hovnikov in drugih izobražencev. V času, ko so v taboriščih čakali na odhod, so skoro iz nič ustvarili izredno visoko kulturno raven na najrazličnejših področjih. Imeli so odlično urejeno šolstvo, od vrtca do gimnazije, gledališče, zborovsko petje, glasbene nastope, orkester, vse to na zavidljivi umetniški ravni. S pomočjo pisalnih strojev in preprostih razmnoževalnih naprav, ki so jih prinesli s seboj, so pisali časopise in učbenike, kar je bilo razvidno tudi z razstave, ki je bila meseca marca letos, 2018, na ogled v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. Vse delovanje je slonelo na prostovoljnem delu. Zelo dobro je bilo urejeno tudi versko življenje.

/ dalje

Stara Gora pri Novi Gorici / Bolnišnica za invalidno mladino

Postavili so temeljni kamen
za nov oddelek

V Stari Gori so 7. maja 2018 položili temeljni kamen za začetek dol-
go pričakovane in načrtovane
gradnje bolnišničnega oddel-
ka za invalidno mladino in re-
habilitacijo. Gradili ga bodo v
dveh fazah, prva je vredna 4,5
milijona evrov, celotna novo-
gradnja pa sedem milijonov
evrov. Načrtovano je, da bodo
objekt zgradili v 17 mesecih
po uvedbi v delo. Ministrica
za zdravje Milojka Kolar Celarc
je ob slovesnosti

fleksibilno pri upoštevanju
potreb in želja otrok", je v na-
govoru dejala ministrica Kolar
Celarc.

Omenila je tudi druga vlaganja
v zdravstvo na Goriškem. Tako
je ministrstvo zgradilo urgentni
center Nova Gorica, v zelo kratkem
času je v načrtu nakup nove naprave
za računalniško tomografijo (CT),
za katerega bo ministrstvo za
zdravje prispevalo milijon evrov.
Z dobrimi 900.000 evri bodo uredili

štirih paviljonih, zgrajenih v letih
med 1972 in 1982. Paviljone so
nazadnje adaptirali v letih 2000-
2001. Zaradi slabih sanitarno-
zdravstvenih pogojev je bil opravljen
izredni inšpekcijski nadzor, njegova
posledica pa je odločitev o gradnji
novih prostorov oddelka.

Na zdajšnjih objektih je namreč
uporabljen azbest, neustreznost
tudi bivalni standardi, saj je v sobah
tudi po šest oseb, premalo je sanitarij
in drugih servisnih prostorov,
oddelku primanjkuje najmanj 647
kvadratnih metrov površin za izvedbo
osnovnega programa. Stanje treh
paviljonov pa je tako slabo, da bi bila
naložba v njihovo sanacijo negospodarna.

Gradnjo bolnišničnega

oddelka v Stari Gori so načrtovali že
dve desetletji, projekt novogradnje pa
je pripravljen od leta 2014.

V bolnišnični oddelek so lahko sprejeli
do 50 otrok, trenutno jih je tam stalno
prebivalo okrog 25. Te bodo za čas
gradnje preselili na pediatrični
oddelek šempetrske bolnišnice. Odrasli
bolniki, ki so v Stari Gori na rehabilitaciji
po možganski kapi ali poškodbah, pa
bodo tudi v času gradnje ostali v enem
od paviljonov v Stari Gori. Tam bo
zato ostal tudi del okrog 50 zaposlenih,
ostali pa se bodo z otroki selili v šem-
petrsko bolnišnico.

izrazila zadovoljstvo, da so projekt
pripeljali h končni realizaciji, saj
sedanji prostori niso več primerni
za bivanje otrok.

"Danes se začenja zgodba, ki bo
izboljšala kakovostno in varno oskrbo
naših malih bolnikov. Sedanji prostori
niso več primerni. V novih prostorih
se bodo otroci z motnjami gibanja
ter drugimi kombiniranimi motnjami
v razvoju v času rehabilitacije
počutili bolje. Prav tako bomo otrokom
in mladostnikom s posebnimi potrebami
omogočili boljše vključevanje v lokalno
okolje. Gotovo bo tudi zdravstveno
osebe lahko bolj

proizvodno aseptičnih in protitumor-
nih pripravkov. Dobrega pol milijona
evrov pa so namenili tudi za ureditev
fekalne kanalizacije in merilnega
mesta na območju bolnišnice.

Novo pridobitev je obljubil tudi
novogoriški župan Matej Arčon, ki je
napovedal sanacijo lokalne ceste iz
Rožne Doline do bolnišnične stavbe
v Stari Gori.

Oddelek za invalidno mladino in
rehabilitacijo šempetrske bolnišnice
v Stari Gori je prve otroke sprejel leta
1952, takrat zaradi posledic po prebo-
leli otroški paralizi. Kasneje so bili
otroci nameščeni v

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (198)

Kam na dopust... na morje?

Dopust ob morju lahko predstavlja pomembno priložnost za regeneracijo telesa in krepitev organizma, zato je pomembno, da poznamo vse prednosti poletnega morskega dopustovanja. Morska voda vsebuje veliko mineralov, kot so kalij, magnezij, železo, baker in jod. Po sestavi je najpopolnejša in najpomembnejša mineralna voda, ki obstaja na svetu, saj vsebuje skoraj vse elemente, prisotne tudi v našem telesu, npr. vitamin E, in mikroorganizme, ki sproščajo protibakterijske in protivirusne sestavine.

Morska voda znižuje krvni pritisk, deluje antibakterijsko in razkužljivo, spodbuja presnovo, cirkulacijo, dihanje, tonificira mišice, zelo dobro deluje pri revmatizmu in bolečinah v sklepih ter seveda deluje odlično pri hipotirozi.

Morska voda zaradi procesa ozmoze spodbuja drenažo tekočin. Deluje pozitivno tudi na kožo, saj jo poživlja, prečiščuje, deluje antibakterijsko in tudi protivnetno. Morsko vodo uporabljamo tudi kot antimikotik in revitalizator.

Morski zrak je poln joda in drugih mineralov, zato je dobro, da pri morju globoko vdihujemo morski zrak 20 minut na dan; zjutraj in zvečer izvajamo globok vdih skozi nos ter izdih skozi usta – idealno

je, da to počnemo ob zori in sončnem zahodu. Tako početje je prava terapija z morskim zrakom, vendar vsekakor pomagajo tudi dolgi sprehodi ob morju.

Poleg vdihovanja morskemu zraku je pomembno gibanje, zato predstavlja plavanje vsaj 1 uro na dan v morju odlično spodbudo za presnovo in tonifikacijo telesa, za krepitev pljuč in srca ter celotnega

imunskega sistema.

S toploto se nam tudi apetit zmanjša, pomembno pa je, da na dopustovanju pri morju izbiramo morsko hrano: ribe, alge, školjke, rake... Na takšen način bo zdravljenje popolno. Morska voda deluje protivnetno, saj vsebuje natrij, baker in žveplo, torej pomaga in zdravi vse težave s

kožo: dermatitis, ekcem, psorizao, luskavico, vse vrste nečistoče ter razdraženosti na koži itd. Sonce in morje skratka zdravita vse kožne neprijetnosti. Kopanje v morju je zdravilno, saj morski valovi delujejo na naše telo kot naravna fiziokinetska terapija, katere sestavni del so organske in anorganske komponente (organske – alge; anorganske – natrij, jod itd).

/ dalje
www.saeka.siNOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail zadruga.gm@gmail.com

Jamčenje osebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 15. maja 2018, ob 13. uri

Ne veš, kam bi se dal ...

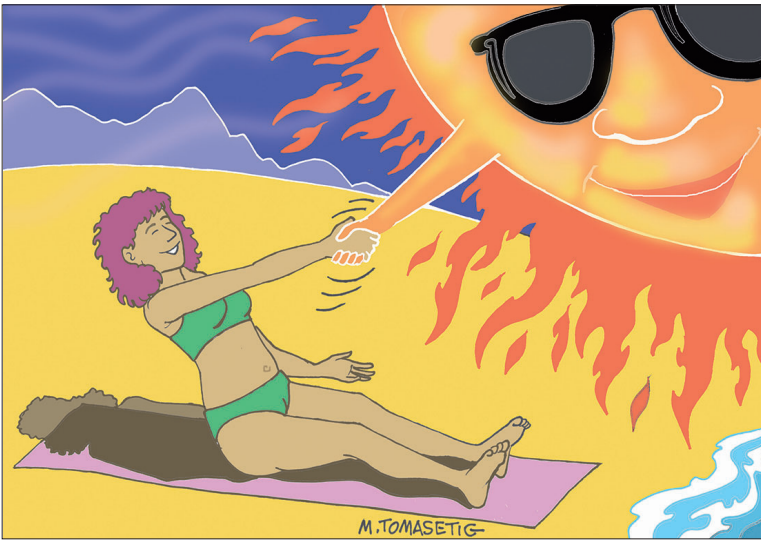
Brez duše

Morje. Morje imam rada, kljub temu da sem od otroštva navezana predvsem na gore. In kljub temu da se imam za "gozdnega Jožo". Tistega nerodnega posebneža iz Šifrerjeve pesmi, ki je bil doma v gozdovih, v fini družbi, med lepo oblečenimi ljudmi, pa je izpadel smešno in okorno. In morska letovišča so večkrat namenjena izbrancem, petičnežem, takim, ki se znajo lepo oblačiti in radi posedaajo v dobrih restavracijah. No, kljub vsemu se sončnim žarkom ne morem odreči. Vsako leto si zaželim, da bi jih začutila na koži, da bi jim predala dušo in telo. Tisti božanski občutek, ki ga imaš, ko te sonce prvič ožge in se sol in pesek lepita na razgrete ude. Veter pa je po dolgih mesecih topel in blag, čevlji in obleke postanejo odveč. In nad teboj modro nebo v nešteti odtenkih rumene barve. Tako, da bi človek kar ostal na plaži, do neskončnosti. In srkal do pijanosti svetlobo in toplino. Sonca se ne morem nikoli nasititi, vedno ga je premalo. In kot pijanec se vračam v njegov objem.

Morje pa ni samo plaža. So tudi večeri. So ljudje. Množice pravzaprav... Množice ljudi, ki prihajajo, da dopustujejo. Da bežijo pred vsakdanom. Da se utapljajo v glasbi, ki je tako glasna, da se ne moreš pogovarjati, in je žalitev valo-

vom, ki se zlivajo na obalo in bi radi pripovedovali o morju, o poletju in daljavah. Sredi vsega tega hrupa nazdravljam poletju, a vendar podzvestno vem, da mi nekaj manjka. Da nekaj močno pogrešam. Da tu ne bom nikoli doma.

Hodim po ulicah prelepega obmorskega mesteca. Čarobno. Nebo, da mu ne vidiš konca, utrinek, ki pada nekam nad Istro, valovi, ki jih je komaj zaznati. Neskočnost poletja ob morju. Do norosti ga ljubim. In ko ga začutim, me popolnoma razgali. A vendar. Menda so bila nekoč poletja ob morju drugačna. Tista poletja, o katerih pojejo tiste božanske dalmatinske pesmi. Nostalgije melodijske, ki jih poznajo oziroma jih poznamo od Istre vse do Krasi in Benečije. In so polne sanj in otožnosti, nostalgije. Tiste mehke, neotipljive nostalgije, ki je tako naša, tako lepa in tako ranljiva. Tista samotna poletja ob morju, ki so nekoč po vsej verjetnosti obstajala. Samo ti in morje in konoba in ribič in kozarec vina. "More i ja..." In pripoved, ki se zavleče v noč. Pripoved valov. Pripoved morja. Tu pa so množice, ki ne veš, kam spadajo, in ne veš, kam hodijo. In od kod prihajajo. V mesto in iz mesta, menda, tam so najverjetneje doma in tja se bodo vrnile, ko bo glasne zabave konec. In so tu samo,

da se mažejo s ceneniimi in močno odišavljenimi kremami, da igrajo badminton, da plešejo v disku, da se pehajo v restavracijah, da razkazuje obleke in fotokamere. Da vpijejo na ves glas. Ali pa morda sploh ne spadajo nikamor, ker ne vedo za pripadnost, ne vedo za preteklost, ne vedo za tisto tako lepo in tako bolečo nostalgijo. Samo denar poznajo. Imeli bi ga, tudi ko jim ga zmanjkuje. In vpijejo in kričijo in se smejejo na ves glas, da vsepovsod preglajajo nežno poletno noč.

Znajdem se v restavraciji, v kateri je vse krasno urejeno, pribor in prtički na svojem mestu, slike, ogledala in vaze vsepovsod. Ko se usedemo, pa smo na prepihu, ki so nam ga skušali zakriti in prekriti z zavesami. Vino točijo tako, da se steklenica in kozarci na pečljih dolgo vrtijo med prsti. Vonj je

opojen, čaše skoraj nedostopne, tako da pogrešam madeže na prtu in tiste enostavne kozarce iz preprostih gostiln. Tistih gostiln, o katerih je Šifrer zapel, da jih je itak vse manj. In jih morda ni več nikjer. Ampak te restavracije z dobri mi manirami mi niso pisane na kožo. V zguljeni trenirki in stari, sprani majici, na kateri se še nabira mivka, sem črna ovca med množico. In vem, da kljub zavajajočim okrašenim krožnikom, ki znajo biti čisto brez okusa, mi vendarle nekaj manjka. Nekaj pogrešam. Nekaj, česar tu ne najdem.

Mestece je prepolno besed in teles, ki gredo za valovi. Tujci, ki krajejo lepoto. Iščem dušo teh starih kamnitih hiš in iščem ljudi, ki se prebujajo ob zori, da vsak dan zaživijo z morjem. A duše ni. Ljudi tudi ne. In morda celo morja v tem trenut-

ku ni več. Pogoltnila jih je truma turistov. Izbrisala njih poti in vsakdan. Tu so, da preganjajo dolgčas, da polnijo laži, da plačujejo po lokalih. Neresnična slika ličnega obmorskega mesteca, ki prekriva življenja tistih, ki jim pripada. Za dan ali dva se zlijem z reko turistov, čeprav še vedno iščem samoto. Ne vem, ali spadam mednje. Ne vem, ali mi je do njihove oglašujoče zabave. Do zvokov in besed. Nekaj pogrešam. Močno pogrešam.

V ličnih obmorskih mestecih, v katerih se po ulicah turisti podijo kot valovi, se ljudje ne poznajo. Množica, ki gre po isti poti in skupaj sreba iz čaš, nima besed, da bi jih podarila sočloveku. V mestih, ki jih je preplaval turizem, so si tujci tudi sosed. Ker gre vse prehitro za klepet, za kozarec, za nasmeh. Tam, kjer je denar doma, ljudje hitijo. Hitijo drug mimo drugega, hitijo mimo dnevo, hitijo mimo življenja. In si ostajajo tujci. In ostajajo nemi. Morda so sredi zime dnevi, ko se ulice spraznijo in veter brije mimo kamenja. Tedaj, mogoče, najdeš v samoti koga, ki je potreben besed. Mogoče. Ker so turisti odšli. In si ljudje upajo pogledati drug druge mu v oči. Mogoče celo spregovoriti. Mogoče. Jaz tega ne vem, ker živim v Nediških dolinah. In zavedam se, kako mi vedno manjkajo te zelene doline. Vsakič, ko me množice pogoltnejo in padem v vrtinec odtujenosti.

Moje gore. Moje doline. Moje doline ob Nediži. In Karnija s svojo samoto. Samota gozdov, ki je polna misli in topline. Neskončna zeleno-modra samota, ki prinaša mir. Ki prinaša varnost. In ljudje. Ljudje, ki znajo stisniti roko. Tako močno, da razumeš, da nisi tujec. Tako močno, da zabolijo. In objemi, ki velikokrat spregovorijo. Oglušujoče disko glasbe tu ni. Še vedno igrajo ramonike, harmonike. Prijatelj oče mi je pripovedoval o njih. Nekoč je imel malokdo toliko denarja, da si jo je lahko privoščil. A pesem je vseeno polnila večere. S kozarci, ne s čašami. S trpkim okusom vina, ki ga ne točijo v restavracijah. Ugrizniti mora, pravijo Benečani. Vino namreč. In iskreno mora biti, ne pa izumetničeno, kot so iskrena pobočja in skale. Vino, ki kljubuje času kot ta prelepa pojoča govoričica. Govoričica pozabljenih Nediških dolin. Dolin, ki jih še ni preplavila samota množičnega turizma. Sicer vem, da je težko, zelo težko, ko ni denarja, ko so dohodki taki, da komaj shajaš. Ko se streha počasi podira in se robida zažira v tvoj vsakdan. Ko ne veš, kaj bo jutri. A verjemite, da je težko tudi, ko je denarja na pretek. Denarja in samotne, ki požirata čas in nasmeh. Verjemite, da je težko tudi, ko je denarja za vsakim vogalom. In toneš v množici, z občutkom, da nekaj pogrešaš. Da ti nekaj, kljub denarju, manjka. In ne veš, kam bi se dal. In kaj bi s tem prekletim denarjem. V svetu, ki je ostal brez duše. Brez preteklosti.

Suzy Pertot

S 6. strani

O raznoliki ...

Vilma Purič, ki je v zborniku prispevala panoramski pregled sodobnih primorskih pesnic, je dejala, da, čeprav je protislovno, so vojne razmere ženskam tudi nekaj prinesle, in sicer to, da so zelo odločno vstopile v družbeno sfero in da so prevzele moške položaje in vloge v vsakdanjem življenju. To je primer Ljubke Šorli, ki je morala sama preživljati družino. Te vloge so prevzele tudi v literaturi in v primeru Ljubke se je to zgodilo predvsem na področju oblike, kjer je dokazala enakovrednost z vsem, kar je bilo do tedaj napisano. Preizkusila se je v eni najbolj zahtevnih oblik pisanja, ki je sonet ali celo sonetni venec, in to z velikim uspehom. Inovativna pa je bila na področju vsebine, ker je opisala pogubno izbiro evropskega človeka 20. stoletja in je hkrati bila pesnica upanja, kajti verjela je v možnost boljše družbe in prihodnosti. Profesorica se je potem zaustavila še pri ustvarjalnosti rezijanskih in benečanskih pisateljev. Silvana Paletti je zelo učinkovito prenovila poetiko prostora tako, da ga je predstavila na čisto svoj način. Nanjo je vplivala izkušnja potresa, po katerem je razumela, da niti narava ne nudi varnosti človeku, ker ni urejena in je tudi sama lahko disharmonična. Med beneškimi pesnicami je profesorica poudarila ustvarjanje mlajše pesnice Claudie Salamant, ki se tako kot ostale odloča za domačo in tradicionalno predstavo beneškega prostora. V poeziji vidi moč ohranjanja spomina, navad in običajev.

Nazadnje je nekaj besed o delu spregovoril še profesor Adrijan Pahor, ki je poudaril,

kako je bil zbornik zanimiva in uspešna pobuda. Del

zbornika je namenjen daljšemu zapostavljenim narečni literaturi in ugotavljanju razlogov, zakaj je bila ta ženska literarna ustvarjalnost toliko časa zamolčana in spregledana. Referata prof. Marije Pirjavec in Marte Verginelle sta ključ za razumevanje celotne publikacije predvsem zato, ker se avtorici ukvarjata z zgodovinskimi, socialnimi, političnimi in sociološkimi razlogi in s predsodki, ki so bili krivi za to, da nekatere ustvarjalke niso prišle v ospredje. Profesor je napisal prispevek o pisateljici Bruni Mariji Pertot, ki ni tipična predstavnica slovenskih povojnih pesniških generacij. V marsičem odstopa od poznavnih in kanoniziranih tem zamejske besedne ustvarjalnosti. V ospredju pesmi sta družbeni etos in njen vrednostni sistem. Ostaja zvesta svojemu notranjemu svetu in okolju, v katerem je zrasla. Gre za pesnico, ki spoštuje etične vrednote in je izoblikovala svojo govorico, ki jo je ohranila in nadgradila v kasnejših pesniških zbirkah. Profesor Pahor je svoj poseg sklenil z opažanji kot Šolnik. Glede na vse, kar je bilo omenjeno na večeru o zborniku, in glede na to, koliko diplomskih in magistrskih nalog o ženski literaturi je bilo napisanih v zadnjih letih, ni razumljivo, zakaj je delež ženske literature tako skromen v naših učnih programih. Seznam avtoric, ki so ustvarjale kakovostno literaturo od začetka 20. stoletja do danes, je neverjetno obsežen, temu primeren je tudi njihov doprinos k slovenski literarni zakladnici, ki pa še daleč ni uravnotežen in primerno ovrednoten.

Domači nogometaši se veselijo

Kras izbral obstanek v elitni ligi

Do nedelje je naš šport tvegal, da ostane brez predstavnika v nogometni elitni ligi, najvišjem deželnem prvenstvu, v nedeljo pod večer pa smo pridobili celo dva zastopnika v tem tekmovanju za prihodnjo športno sezono 2018/2019. Po izjemno težki, mestoma mučni sezoni, je Kras dosegel obstanek v dodatni tekmi v gosteh proti Cornu, v nedeljo pa bomo izvedeli, ali mu bo ob boku v elitni družini elitnih ligašev stala Juventina ali pa Primorje. Kdor more, naj si v nedeljo ob 16. uri v Štandrežu ogleda derbi, ki je hkrati finale play-offa.

Ta stolpec pa tokrat poklanjamo Krasovim nogometašem, ki so si kožo reševali v najtežjih okoliščinah, v tekmi za "biti ali ne biti" na gostovanju, po sezoni, ki je bila eno veliko razočaranje. Moč repenskega kluba, ki v zadnjem desetletju na meddeželni ravni na tem delu "škornja" nekaj pomeni, je v armadi več kot sto navijačev, ki je v nedeljo, 13. maja, spremljala ekipo na Videmskem na dodat-

ni tekmi za obstanek. Pričakal jih je lep športni center, kjer so belorideči s kraške planote zasedli polovico (ali še več) razpoložljivih mest na tribuni. Nogometaše pa so bodrili neutrudno od začetka do konca. Kras je moral zmagati,

saj bi neodločen izid po podaljških nagradil nasprotnike in moštvo trenerja Radenka Kneževića pahnili v promocijsko ligo, kjer ni bilo že vrsto let. Vmes so bili celo trije (neuspešni) oklepaji v višji polpoklicni D ligi. Letos je bilo med sezono zadoščen bore

penci pustili samo enajsterici, ki sta izpadli neposredno. V zadnjih minutah poslednjega nastopa v rednem delu so celo tudi sami tvegali neposredno nazadovanje, a žilavi Stanič je nekako dosegel zadetek, ki je podaljšal krasovcem

sezono in jim ponudil rešilno bilko. Te so se fantje složno oprijeli, pokazali na najpomembnejši dan najlepše lice in zmagali po 120 minutah s 3 proti 1. Slavje je bilo nepopisno, potekalo je dobesedno v objemu zvestih privržencev. Nogometni klub Kras, ki je eno

malo. 29 zbranih točk v 30 krogih, za sabo so Re-

vodilnih društev na Tržaškem, ima določeno strukturo in za člansko vrsto neko gibanje, neko dušo. Družina Kocman, ne smemo pa pozabiti tudi tiste, ki so bili prej, je v 15 petnajstih letih vlaganja in grajenja nekaj ustvarila in prav zato bi bila silna škoda, če bi izgubili prvo ekipo v uglednem prvenstvu. Mladinski pogon šteje na desetine igralcev, veliko jih je bilo v nedeljo s starši na stopnišču.

V tej sezoni so bile seveda storjene napake (najbrž predvsem pri zametkih, ko so sestavljali moštvo), zdaj pa bo čas za analize in izboljšave. Osnova pa je prestižna elitna liga, A liga amaterjev, v kateri igrajo pravi nogomet in je pogosto odskočna deska za poklicni šport, zlasti v Furlaniji, kjer je pač več možnosti za investicije.

Sijajna nedelja je z napredovanjem nagradila tudi Gajo (iz tretje v drugo amatersko ligo), Mladost pa bo v nedeljo igrala finale za napredovanje (prvič v svoji zgodovini) v promocijsko ligo, čeprav se bo, kot kaže, prestopa veselila tudi v primeru poraza.

HC

V nedeljo, 20. maja, v Červinjanu
Mladi, vabljeni na škofijsko zborovanje!

Mladinska in poklicna pastoralna goriške nadškofije vabita mlade od 14. do 30. leta starosti v nedeljo, 20. maja 2018, na škofijsko zborovanje mladih, ki bo potekalo v župnijskem središču "Ricreatorio S. Michele" (Via del Mercato, 1) v Červinjanu. Šlo bo za srečanje med mla-

dimi in vzgojitelji, kjer se bodo eni in drugi lahko poslušali in soočali v letu sinode mladih. Poleg mladih so vabljeni tudi vsi tisti, ki imajo opraviti z njimi v najrazličnejših skupnostih, v šolah, združenjih, kot npr. šolniki, veroučitelji, skavtski voditelji, trenerji itd. Namen srečanja je pomagati krajevni

Cerkvi, v prvi vrsti škofu in duhovnikom, da spozna, kam naj v naslednjih letih vlaga svoje energije, da bi Cerkev ohranila svoj mladi obraz. **SPORED:** ob 15.30 zbiranje v

župnijskem domu (dvorana Aurora); med 16. in 18. uro poslušanje mladih in pogovor med vzgojitelji; ob 18. uri skupno zborovanje; ob 19. uri maša, ki jo bo vodil nadškof Carlo; sledi skupna večerja. Iz organizacijskih razlogov je treba sporočiti okvirno število udeležencev do 18. maja na mail nicola.ban@arcidiece-si.gorizia.it.

V Zagreb je romalo na tisoče Slovencev

Legendarni Waters: kreativna duša Pink Floydov je ponovno navdušila

Roger Waters se je 6. maja vrnil v Zagreb s spektakularno turnejo *"Us + Them"*, med katero po svetu izvaja klasike skupine Pink Floyd s slavnih plošč *"Wish You Were Here"*, *"The Wall"*, *"Animals"*, *"Dark Side of the Moon"* in pesmi iz svojega novega solističnega dela *"Is This the Life We Really Want?"*. Med koncertom je Waters s svojo ekipo, pred 20.000 ljubitelji dobre rock glasbe, ki so napolnili Arena Zagreb, izvajal svoje revolucionarne hite ob spremljavi čudovitih luči in mogočne scenografije. Koncert so mnogi opisali kot vrhunsko avdiovizualno izkušnjo, ki jih je pustila povsem brez sape. Nepozabno Watersovo glasbeno potovanje, zmes sijajne glasbe, odličnega ozvočenja, navdušujočega showa in močna političnodružbena sporočila so povzročili edinstveni dialog, izmenjavo prave, hvaležne ljubezni med izvajateljem in občinstvom. Waters je priredil razkošen spektakel, ki je hkrati opomin, da imamo samo eno življenje in da se lahko upremo vsemu slabemu, ki se dogaja v svetu. Waters, nekdanji basist in avtor Pink Floydov, ene najbolj poznanih skupin v zgodovini moderne glasbe, se je v Zagreb

vrnil po sedmih letih; takrat je imel zadnji koncert *"The Wall"*. Z njim je v hrvaško prestolnico pripotoval dolg sprevod tovornjakov z glasbeno opremo in veličastno scenografijo. Koncert se je ob 8. uri in 20 minut začel z avdio posnetkom *"Speak to me"*, napetost ob nestrpnem pričakovanju pa se je končno razblinila ob prvih notah pesmi *"Breathe (In The Air)"*. Že na začetku je bilo mogoče uživati ob nezmotljivosti in natančnosti vrhunskih glasbenikov na odru. Zvok kitar je zazvenel surovo, nekoliko daleč od nežnosti kitare Davida Gilmoura, in takoj vžgal prisotne. *"One Of These Days"* je pospremila do *"Time"* in *"The Great Gig In The Sky"* iz magične atmosfere plošče *"Dark Side of the Moon"*. Pesem je bila pomembna preizkušnja,

vokalni test, za plavalasi pevk Jess Wolfe in Holly Laessig, ki sta igrali vlogo, ki jo je pred 45 leti imela izjemna pevka Clare Torry. Zaslužili sta si dolg aplavz, saj sta znali svojo nalogo opraviti s polnim čustvenim patosom. S povsem tesnobno in represivno *"Welcome To The Machine"* se je končal prvi "klasični" del koncerta, ki je prisotne pustil z neprijetnim občutkom v grlu. 75-letni Waters je na odru ponovno oživil pesmi iz svoje bogate umetniške dediščine. Tudi kitarista Dave Kilminster in Johnatan Wilson, ki sta si delila zahtevno vlogo Davida Gilmoura, sta postregla s svojo veliko glasbeno večščino. Koncert se je nadaljeval s pesmimi z zadnje solistične plošče Rogera Watersa: *"Déjà Vu"*, *"The Last Refugee"*, *"Picture That"* in

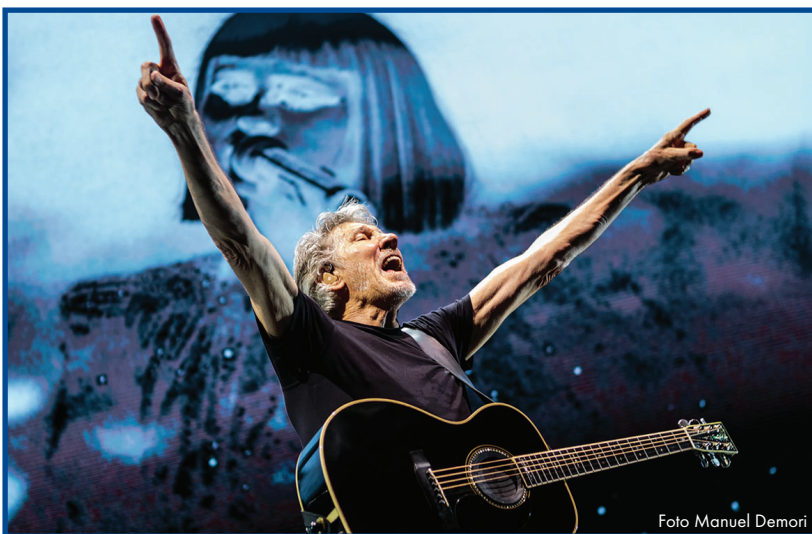

Foto Manuel Demori

Foto Manuel Demori

"Smell The Roses". Pristop občinstva je bil v tem delu koncerta nekoliko bolj oddaljen, a vseeno je bil Roger zadovoljen, saj so prisotni v prvih vrstah z njim vse pesmi peli na glas. Tudi nova plošča je v popolnem stilu Pink Floydov - na klasične skladbe jo vežejo značilna glasbena napetost, močna družbenopolitična kritika in globoka empatija, ki ju Waters čuti do nesrečnih in zatiranih ljudi, tako danes kot pred štiridesetimi leti. Resnično ni konkretne ločitve med starimi in novimi pesmimi, komunikativna in ekspresivna moč sta še vedno na izjemno visoki ravni. Končno je prišel čas, ko so se v dvorani zaslišale note akustične kitare pri pesmi *"Wish You Were Here"*, tedaj so se hkrati zasvetile lučke mobilnih telefonov, ki so z besedami romantične

kraja), oblečeni v majice z napisom *"resist"* (upor) in s črnimi vrečami na glavah, ki so zapeli *"učitelji, pustite nas otroke pri miru"*. Prišel je čas za dvajsetminutni premor. Waters si je odpočil glasilke, med tem časom pa so se na odskem ekranu vrstile "slavne" izjave ameriškega predsednika Trumpa, ki po Rogerjevem mnenju zastrupljajo sodobno družbo in proti katerim se moramo boriti. Na parter se je spustila nova, "legendarna" scenografija: londonska elektrarna Battersea Power Station s svojimi dimniki (videli smo jo že na naslovnici albuma *Animals* iz leta 1977) - čudovit okvir, prava vizualna pripoved, primerna spremljava za skladbi *"Dogs"* in *"Pigs"*. Trumpov obraz se je ponovno prikazal, tokrat na velikem rožnatem

prašiču, ki je letel nad glavami navdušenih prisotnih. Prikazale so se besede *"Pigs rule the world"* ("prašiči vladajo svetu") in Waters je občinstvo pozval, naj se jim upre - *"No! Resist the pigs"*. Pojavil se je celo stavek *"Trump je svinja"* - znano je, da je Waters Trumpov vzpon večkrat primerjal celo s Hitlerjevimi. Na ekranih so se vrstili motivi in slike iz diktatur, revščine, islamofobije in rasizma z jasnimi sporočili *"I choose love"*! (Jaz izberem ljubezen!). Grafične upodobitve so spremljale tudi pesmi *"Money"* in *"Us And Them"*, pa še *"Brain Damage"* in *"Eclipse"*, ko so si prisotni zaslužili celo piramido z naslovnice albuma *"Dark Side of the Moon"*, ki je z laserji, dimom in mavričnimi barvami nastala v dvorani. Prišlo

je do čustvenega vrhunca celotnega koncerta - občinstvo je doživelo pričakovano ekstazo. Špektaklu seveda še ni bilo konca. Waters je še enkrat nagovoril prisotne, nato pa je kar nekaj otožnih Gilmourjevih fanov zavihalo nos. Skoraj dve uri in pol trajajoči koncert, katerega se bodo prisotni gotovo dolgo časa spominjali, se je tako končal ob vsesplošni ovaciji, občutku povezanosti in prepričanju, da ima Roger Waters prav, saj je med celotno svojo kariero skušal razkriti nepošteno politične akterje in ljudi spodbujal k upor, v prepričanju, da skupaj lahko marsikaj spremenimo.

Katja Ferletič

Milerjeva uprizoritev Cankarjeve farse Pohujšanje v dolini šentflorjanski

Pohujšati na sodoben način

Če naj bo farsa sporočilna, naj bo tudi sodobna. Ples, žična ograja, petje, videoprojekcije in oblačila - sodobni elementi, ki gledalca, ne pripravljenega na pohujšanje enaindvajsetega stoletja, najprej (glede na izvirno besedilo) šokirajo, nato pa s stopnjevanjem ironije prisilijo, da se nasmiha, ko zre v svoj čas, ki se odvija na odru. *Pohujšanje v dolini šentflorjanski* je še vedno živo. Cankar družbene razmere nadčasno žene do skrajnosti, režiser Eduard Miler pa jih preslikuje v svoj čas. In to brez množstva rekvizitov, brez prave scene, temveč s preprostimi zasloni, na katerih se pojavljajo raznolike fotografije in posnetki, spremljanje le-teh pa je, kakor bi gledal dogajanje na odru - posneti prizori, a v črno-beli tehniki. Oder je prekrit z zemljo, del prizorišča se vrtil in tako omogoča krožno razporeditev igralcev ter hkratno in enakovredno spremljanje vseh. Središčni prostor, na katerem največ časa preživita Jacinta in Peter, se tako prelevi v središče dogajanja, razporeditev dramskih oseb pa prikazuje odnose med njimi. Jacinta, ljubica umetnika in razbojnika Petra, ki, kakor to počnejo umetniki, dreza v najbolj bolečo skrivnost življenja v dolini šentflorjanski - pred 25 leti pod vrbo najdenega Petra - in s tem ustvarja monopol nad šentflorjanci, branečimi lastno navidezno moralo, sedi v središču in s tem nakazuje na nju-

vo nadvlado. Peter in Jacinta se poigravata s šentflorjanci, saj so ti, misleč, da živijo brez greha - Peter, sirota in grešni proizvod, je namreč odšel iz doline - zato še bolj dovzetni zanj. Podredijo se jima, prepričani so namreč, da je Peter umetnik (s tem imenom se tudi predstavi) in da pri- nima pohujšanje. Zanimivo, da Petra in Zlodeja, imenovanega tudi Konkordat, s Petrom naj bi namreč podpisal pogodbo, igra isti igralec. Umetnik in hudič sta tako še tesneje povezana; da dolina umetnikov že ne bo pitala. Da pa šentflorjanska morala le ni tako brezmadežna, poleg drugih, na samo zgodbo vezanih dejstev, dokazuje, da na odru kar se da nazorno naslajanje ob Jacinti in uživanje na svatbi, ki jo v gradu pripravi Peter in njegova ljubica. Veselica je tako "brezmadežna", da se pohujša celo učitelj Švilgij, ki med nagnetenimi igralci v središču odra ugotovi, da je svatba pravzaprav povsem na mestu. Vsi pomembnejši prizori so opremljeni s primerno svetlobno spremljavo, ki dodatno poudarja njihove pomen in ustvarja svojevrsten pogled na oder. Župan, županja in Peter med srečanjem ne potrebujejo dveh oš, kakor v izvirniku, temveč zgolj tri z lučmi osvetljene pasove. Prav tako Jacinta pleše pod

šopom žarkov, ki jo stalno spremljajo. Najbolj izpostavljena oseba je vedno dodatno osvetljena, prav tako občinstvo, ko Peter spregovori o čednosti dežele. Dežela postane sodobnost. Pohujšanje mora biti torej pravo, učinkovito, predstava, če hoče doseči svoj namen, pa pohujšljiva tudi za gledalce. Vrhunec "pohujšanja" je ples okrog Jacinte, ki si zaželi imeti hlapce, četudi so ti, kakor jo opozori Peter, bebci. Meščani - Štacunar, Dacar, Župan in Cerkovnik - Jacinti ne le poljubijo noge in roke, kakor je zapisano v knjižni

izdaji, temveč se nadnje spravijo s poželenjem, poljubljajo jo, plešejo okrog nje, pa tudi na njej ... Da je ironija še večja, so na odru prisotni vsi liki; dogajanje opazujejo in pri njem tudi sode-

lujejo. Modernizacija predstave je torej nujna, saj je pohujšljivost le tako razumljiva sodobnemu gledalcu. Kdo bi se danes zgražal nad poljubljanjem nog in rok? Publika zagotovo v manjši meri kot nad osladnim plesom. Ples je seveda sodoben, prisotni so tudi afriški ritmi, Jacinta je mulatka, priseljenka, kot nekakšen sodoben tujek v svetu, skrbno zavitem v vato. V prvem aktu pa seveda oder od gledalcev ločuje, na južni meji in na odrih slovenskih gledališč že dobro sprejeta, žičnata ogra-

Peter pobegne s svojo izvoljenko, Debeli človek razkrije, da je Popotnik pravzaprav Kristof Kobar, tat, umetnik, kontrabantar in razbojnik, za povrh pa še Peter izpod vrbe. Ironija na odru doseže vrhunec, ko šentflorjanski župan s slovesnim tonom konča, da je v dolino prišel največji razbojnik vseh časov, a je čednost doline vseeno ostala neomajna, in se mojstrsko iz-

teče na vrtečem se odru, na katerem igralci ubrano zapojejo: "Alojzij sveti, cvet mladosti, iz-gled prelepi nam si ti; poslušaj pazno nauk svetosti, pobožno te ga māt' uči ..." Vrtenje ustvarja nekakšno mogočnost, saj nudi možnost, da gledamo na igralce iz različnih perspektiv - vidimo njihove obraze in hrbte hkrati. Pogled na tako prizorišče pušča vtis, da sedimo pred enim izmed najbolj dovršenih ali resnih gledaliških odrov na svetu, istočasno pa je na njem odvijajoča se vsebina nadvse posmehljiva. Ironija pa se ne pojavlja zgolj v zaključnem delu, z njo je prežeta vsa farsa. Najvidnejša je tik pred začetkom Petrove svat-

be, ko Popotnik igralce opremi z grabljami, nato jih šentflorjanci s pridom uporabijo na za to z zemljo prekritim odrom. Z grabljenjem negujejo svojo zemljo in njene, kakršneoli že, vrednote, ob tem pa je opojev s simpatičnim hvalospевom. Gledalec, predhodno pripravljen na izziv, ki ga čaka na odru, ob prizorih ne more ostati ravnodušen; nasmeh in posmeh namreč sama silita na obraz, še posebej, ker je dogajanje pospremljeno z najmočnejšim orožjem Gallusove dvorane Cankarjevega doma, orglami. Orgle in pohujšanje - kakor bi nihal protipomenke. Ob vseh elementih farse pa ne moremo mimo dejstva, da se je potrebno na predstavo predhodno pripraviti ali med gledanjem vsaj poprositi za razlago ne-teče na vrtečem se odru, na katerem igralci ubrano zapojejo: "Alojzij sveti, cvet mladosti, iz-gled prelepi nam si ti; poslušaj pazno nauk svetosti, pobožno te ga māt' uči ..." Vrtenje ustvarja nekakšno mogočnost, saj nudi možnost, da gledamo na igralce iz različnih perspektiv - vidimo njihove obraze in hrbte hkrati. Pogled na tako prizorišče pušča vtis, da sedimo pred enim izmed najbolj dovršenih ali resnih gledaliških odrov na svetu, istočasno pa je na njem odvijajoča se vsebina nadvse posmehljiva. Ironija pa se ne pojavlja zgolj v zaključnem delu, z njo je prežeta vsa farsa. Najvidnejša je tik pred začetkom Petrove svat-

Aleks Birsa Jogan